

**ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas
perioda darbības programmas
“Izaugsme un nodarbinātība”
3.prioritārā virziena “Mazo un vidējo
komersantu konkurētspēja” noslēguma
izvērtējums**

Pakalpojuma līgums Nr. FM2022/61 (TP IZV)

Latvijas Republikas Finanšu ministrija

Izvērtējuma ziņojums

2023.gada 19.oktobrī

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
struktūrfondi un
Kohēzijas fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Saturs

Izmantotie saīsinājumi un termini	3
Anotācija.....	5
Annotation.....	6
Kopsavilkums	7
Executive Summary	10
Ievads.....	13
1. Ierobežojumi un pieņēmumi	14
2. Izvērtējumā analizēto atbalsta pasākumu saturs un mērķi	16
3. Metodoloģija	21
3.1. Kopēji jautājumi izvērtēšanas metodoloģijā	21
3.1.1. Mazie un vidējie komersanti kā analīzes vienība.....	21
3.1.2. Izvērtējuma tvērums	21
3.1.3. Kontrafaktuālās izvērtēšanas metodes	22
3.1.4. Izmantotie dati	26
3.2. 2.2.darba uzdevuma metodoloģija	27
3.3. 2.3.darba uzdevuma metodoloģija	30
3.4. 2.4.darba uzdevuma metodoloģija	31
3.5. 2.5.darba uzdevuma metodoloģija	32
3.6. 2.6.darba uzdevuma metodoloģija	32
4. Izvērtējuma darba uzdevumu rezultāti	35
4.1. 2.2.darba uzdevums: 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ieguldījumu analīze	35
4.1.1. 2.2.1. izvērtēšanas jautājums: ES fondi kā jaunu MVK izveides stimuls	35
4.1.2. 2.2.2. izvērtēšanas jautājums: Straujas izaugsmes komersantu skaita pieaugums	36
4.1.3. 2.2.3. izvērtēšanas jautājums: Jaunu MVK pārstāvētās nozares	37
4.1.4. 2.2.4. izvērtēšanas jautājums: MVK dzīves cikls	39
4.1.5. 2.2.5. izvērtēšanas jautājums: Atdeve no atbalstītajiem MVK	39
4.1.6. 2.2.6. izvērtēšanas jautājums: Biznesa inkubatoru un riska kapitāla loma jaunu MVK izveidē	43
4.1.7. 2.2.7. izvērtēšanas jautājums: Biznesa inkubatoru efektivitāte	44
4.1.8. 2.2.8. izvērtēšanas jautājums: ES fondu ieguldījumu efektivitāte.....	45
4.1.9. 2.2.9. izvērtēšanas jautājums: Sviras efekts	47
4.2. 2.3.darba uzdevums: 3.2.1.SAM ieguldījumu analīze	50
4.2.1. 2.3.1. izvērtēšanas jautājums: Ieguldījums MVK konkurētspējas uzlabošanā	50
4.2.2. 2.3.2. izvērtēšanas jautājums: Inovācijas uzņēmējdarbības attīstībai	51
4.2.3. 2.3.3. izvērtēšanas jautājums: Izaicinājumi inovējot un inovāciju korelācija ar MVK izaugsmi	52
4.2.4. 2.3.4. izvērtēšanas jautājums: ES fondu ietekme uz jaunu produktu izstrādi	54
4.2.5. 2.3.5. izvērtēšanas jautājums: Šķēršļi augstas pievienotās vērtības produktu ražošanā.....	56
4.2.6. 2.3.6. izvērtēšanas jautājums: Atvede pret eksporta rādītājiem	56

4.2.7. 2.3.7. izvērtēšanas jautājums: Augstas pievienotās vērtības produktu eksports	57
4.3. 2.4.darba uzdevums: 3.3.1.SAM ieguldījumu analīze	58
4.3.1. 2.4.1. izvērtēšanas jautājums: Privātās investīcijas reģionos	58
4.3.2. 2.4.2. izvērtēšanas jautājums: Produktu attīstība, pateicoties 3.3.1.SAM investīcijām	59
4.3.3. 2.4.3. izvērtēšanas jautājums: Darba vietu skaits.....	60
4.3.4. 2.4.4. izvērtēšanas jautājums: Sasniegtie rezultāti.....	62
4.3.5. 2.4.5. izvērtēšanas jautājums: Ekonomiskās aktivitātes pieaugums	63
4.4. 2.5.darba uzdevums: 3.PV intervences loģikas analīze	65
4.4.1. 2.5.1. izvērtēšanas jautājums: Rādītāju mērķu būtiska pārsniegšana vai nesasniedzšana	65
4.4.2. 2.5.2. izvērtēšanas jautājums: Nozaru attīstības problēmas un šķēršļi	66
4.4.3. 2.5.3. izvērtēšanas jautājums: Nozaru attīstības problēmu un šķēršļu risināšana	68
4.4.4. 2.5.4. izvērtēšanas jautājums: Rādītāju sasniegšana.....	69
4.4.5. 2.5.5. izvērtēšanas jautājums: Atbalsta papildinātība	73
4.5. 2.6.darba uzdevums: 3.PV ieviešanas mehānisma analīze.....	75
4.5.1. 2.6.1. izvērtēšanas jautājums: Ieviešanas mehānisma piemērotība rādītāju sasniegšanai	75
4.5.2. 2.6.2. izvērtēšanas jautājums: Ieviešanas mehānisma stiprās un vājās puses	75
4.5.3. 2.6.3. izvērtēšanas jautājums: Uzlabojumi ieviešanas sistēmā	76
4.5.4. 2.6.4. izvērtēšanas jautājums: Ietekme uz uzņēmumu konkurētspēju	77
4.5.5. 2.6.5. izvērtēšanas jautājums: Ietekmējošie faktori rādītāju nesasniedzšanai.....	80
4.5.6. 2.6.6. izvērtēšanas jautājums: Vērtējums par Revīzijas palātas ziņojumu.....	81
5. Secinājumi un ieteikumi	82
5.1. Secinājumi un ieteikumi 3.prioritārā virziena līmenī.....	82
5.2. Secinājumi un ieteikumi darba uzdevumu līmenī	84
5.2.1. 2.2.darba uzdevums: 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ieguldījumu analīze	84
5.2.2. 2.3.darba uzdevums: 3.2.1.SAM ieguldījumu analīze.....	86
5.2.3. 2.4.darba uzdevums: 3.3.1.SAM ieguldījumu analīze.....	87
5.2.4. 2.5.darba uzdevums: 3.PV intervences loģikas analīze	89
5.2.5. 2.6.darba uzdevums: 3.PV ieviešanas mehānisma analīze.....	90
Pielikumi	92
Pielikums Nr.1: Atbalstu saņēmušie jaundibinātie MVK dalījumā pēc atbalsta jomas NACE2.....	92
Pielikums Nr.2: Atbalstu saņēmušie MVK dalījumā pēc atbalsta jomas NACE2.....	95
Pielikums Nr.3. Atbalstīto uzņēmumu vidējā bruto darba samaksa mēnesī dalījumā pa nozarēm un tās salīdzinājums pret valstī vidējo	98
Pielikums Nr.4: Kontrafaktuālās analīzes datu un rezultātu tabulas.....	112

Izmantotie saīsinājumi un termini

Saīsinājums	Atšifrējums
ALTUM	AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"
Atbalsta pasākumi	ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" pasākumi 3.1.1.1., 3.1.1.2., 3.1.1.3., 3.1.1.4., 3.1.1.5., 3.1.1.6., 3.1.1.7., 3.1.2.1., 3.1.2.2., 3.2.2.1., 3.2.2.2., 3.3.1.
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DP	Darbības programma "Izaugsme un nodarbinātība"
DU	Darba uzdevums
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESI fondi	Eiropas Savienības investīciju fondi - ESF, ERAF, KF, ELFLA, EJZF
Eurostat	Eiropas Savienības Statistikas birojs
FI	Finanšu instrumenti: aizdevumi, garantijas, riska kapitāla fondi, utml.
FM	Finanšu ministrija
Grants	Vienreizējs finansējuma piešķirums bez prasības to atmaksāt
IIN	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IP	Ieguldījumu prioritāte
IJ	Izvērtēšanas jautājums
Izvērtējums	ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.prioritārā virziena "Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja" noslēguma izvērtējums
Izvērtēšanas ziņojums	Gala nodevums, ziņojums "ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.prioritārā virziena "Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja" noslēguma izvērtējums", kas sagatavots noslēguma izvērtējuma izstrādes rezultātā
KPVIS	Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēma
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
Līgums	Līgums Nr. FM2022/61 (TP IZV), kas 2023.gada 12.janvārī noslēgts starp Latvijas Republikas Finanšu ministriju un sabiedrību ar ierobežotu atbildību "Ernst & Young Baltic" atbilstoši atklāta konkursa "ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.prioritārā virziena "Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja" noslēguma izvērtējums" iepirkuma identifikācijas nr. FM2022/61 (TP IZV), rezultātiem
milj	Miljoni
MK	Ministru kabinets
MVK	Mazie un vidējie komersanti
NACE2	Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija (2.versija)
NRP	Latvijas Nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
P&A	Pētniecība un attīstība
Partnerības līgums	Partnerības līgums ES investīciju fondu ieviešanai 2014.–2020.gada plānošanas periodam
PV	Prioritārais virziens

Saīsinājums	Atšifrējums
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
RIS3	Viedās specializācijas pētniecības un attīstības stratēģija (<i>Research & Innovation Strategy for Smart Specialisation</i>)
SAM	Specifiskais atbalsta mērķis
SEG	Siltumnīcefekta gāzu emisijas
tk	Tūkstoši
UIN	Uzņēmumu ienākuma nodoklis
UR	Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VSAOI	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas

Anotācija

Novērtējuma mērķis, uzdevums un galvenie rezultāti	Izvērtējuma mērķis ir izvērtēt Eiropas Savienības fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” (turpmāk – DP) 3.prioritārā virziena (turpmāk – 3.PV) atbalsta pasākumu ieguldījumu tautsaimniecības transformācijā uz augstāku pievienoto vērtību, produktivitāti un efektīvāku resursu izmantošanu, lietderību un efektivitāti, novērtēt ieguldījumu ietekmi attiecībā uz komersantu konkurētspējas veicināšanu.
Galvenās pētījumā aplūkotās tēmas	Mērķa sasniegšanai izvērtēta atbalsta 3.PV pasākumu ietekme uz vairākiem komersantu darbību raksturojošajiem rādītājiem – apgrozījumu, peļņu, nodarbināto skaitu, radīto darba vietu skaitu, u.c.
Pētījuma pasūtītājs	Latvijas Republikas Finanšu ministrija
Pētījuma īstenotājs	SIA “Ernst&Young Baltic”
Pētījuma īstenošanas gads	2023
Pētījuma finansēšanas summa un finansēšanas avots	54 755,00 EUR, finansēts no ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda līdzekļiem
Pētījuma klasifikācija*	12.2. Padziļinātas ekspertīzes pētījumi politikas vai tiesiskā regulējuma izstrādei, politikas analīzei un ietekmes novērtēšana
Politikas joma, nozare**	2.1. Ārvalstu finanšu instrumentu apguve
Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums (visa Latvija vai noteikts reģions/novads)	Visa Latvija
Pētījuma mērķa grupa/-s (piemēram, Latvijas iedzīvotāji darbaspējas vecumā)	LR Finanšu ministrija, LR Ekonomikas ministrija, LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, CLFA, LIAA, ALTUM
Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:	
1) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze	Jā
2) statistikas datu analīze	Jā
3) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Jā
4) padziļināto/ekspertu interviju veikšana un analīze	Jā
5) fokusa grupu diskusiju veikšana un analīze	-
6) gadījumu izpēte	Jā
7) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Jā
8) citas metodes (norādīt, kādas)	Ekonometriskā analīze
Kvantitatīvās pētījuma metodes (ja attiecināms):	
1) aptaujas izlases metode	-
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	56
Kvalitatīvās pētījuma metodes (ja attiecināms):	
1) padziļināto/ekspertu interviju skaits (ja attiecināms)	10
2) fokusa grupu diskusiju skaits (ja attiecināms)	-
Izmantotās analīzes grupas (griezumi)	Datu apkopošana nacionālā, statistikas reģionu, pašvaldību līmenī, dalījumā pa uzņēmumu finanšu rādītāju analītiskajiem griezumiem
Pētījuma pasūtītāja kontaktinformācija	Smilšu iela 1, Rīga, LV -1919, Latvija
Pētījuma autori*** (autortiesību subjekti)	SIA “Ernst&Young Baltic”

Annotation

Objective of evaluation, tasks and main results	The aim of the evaluation is to assess the contribution of the EU funds 2014-2020 programming period Operational Programme "Growth and Employment" 3 rd thematic objective measures contribution towards transformation of the economy towards higher value added, productivity and resource efficiency, utility and efficiency, assess the impact of investment towards the competitiveness of the companies.
The main topics covered in the evaluation	An in-depth analysis of support measures was carried out, including assessing the impact on indicators characterizing the companies, including turnover, profit, number of employees, export, amount of taxes paid, employment created, etc.
Client	The Ministry of Finance of the Republic of Latvia
The performer of the study	SIA "Ernst&Young Baltic"
Year of conducting of the study	2023
Amount of financing of the study and source of funding	54 755,00 EUR, financed from the EU Funds 2014-2020 programming period sources
Classification of the study *	12.2. In-depth expertise studies for policy or regulatory development, policy analysis and impact assessment
Policy area, sector**	2.1. Investments in foreign financial instruments
Geographical coverage of the study (whole Latvia or dedicated region)	Whole Latvia
Target group(s) of the study (e.g. residents of Latvia in the working age)	Ministry of Finance of the Republic of Latvia, Ministry of Economy of the Republic of Latvia, Ministry of Environmental Protection and Regional Development of the Republic of Latvia, CFCU, LIDA, ALTUM
Methods used in the assessment by type of information acquisition	
1) analysis of legislation or policy planning documents	Yes
2) analysis of statistical data	Yes
3) secondary analysis of existing research data	Yes
4) conducting and analysing in-depth / expert interviews	Yes
5) focus group discussion and analysis	-
6) case analysis	Yes
7) quantitative surveys and data analysis	Yes
8) other methods (indicate the methods)	Econometric analysis
Qualitative study methods (if relevant):	
1) survey sample method	1
2) number of surveyed/interviewed respondents/units	56
Qualitative research methods (if relevant):	
1) number of in-depth interviews	10
2) focus group discussion (if relevant)	-
Analysis groups used (splits)	Data collection at the national, statistical regions, municipal level, divided by analytical splits of financial indicators of companies
Contact information of the client	Smilšu iela 1, Rīga, LV -1919, Latvija
Authors (copyright holders)	SIA "Ernst&Young Baltic"

Kopsavilkums

Noslēguma izvērtējums "ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.prioritārā virziena "Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja" sagatavots atbilstoši 2023.gada 12.janvārī noslēgtajam līgumam starp Finanšu ministriju un SIA "Ernst & Young Baltic". Tā mērķis ir izvērtēt Eiropas Savienības fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.prioritārā virziena atbalsta pasākumu ieguldījumu tautsaimniecības transformācijā uz augstāku pievienoto vērtību, produktivitāti un efektīvāku resursu izmantošanu, lietderību un efektivitāti, novērtēt ieguldījumu ietekmi attiecībā uz komersantu konkurētspējas veicināšanu. Mērķa sasniegšanai veikta padziļināta atbalsta pasākumu analīze, tai skaitā novērtējot ietekmi uz komersantu darbību raksturojošajiem rādītājiem – apgrozījumu, peļņu, nodarbināto skaitu, eksportu, nomaksātajiem nodokļiem, radīto darba vietu skaitu, u.c.

Izvērtējuma tvērumā ietilpst ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.prioritārā virziena četri specifiskie atbalsta mērķi un tajos ietilpstošie pasākumi:

- ▶ 3.1.1.SAM "Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs" un tā septiņi pasākumi,
- ▶ 3.1.2.SAM "Palielināt straujas izaugsmes komersantu skaitu" un tā divi pasākumi,
- ▶ 3.2.1.SAM "Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju" un tā divi pasākumi,
- ▶ 3.3.1.SAM "Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām".

Kopējais ES fondu finansējuma apjoms Izvērtējuma tvērumam ir vairāk nekā 357 miljoni EUR.

DP "Izaugsme un nodarbinātība" Eiropas Komisijā ir apstiprināta 2014.gada 11.novembrī. Tās 3.prioritārā virziena ieviešana ir notikusi laika periodā, sākot no 2016. gada, un nav noslēgusies Izvērtējuma sagatavošanas laikā. DP izmaksu attiecināmības termiņš ir 2023.gada 31.decembris.

Noslēguma izvērtējumā izmantotas pētniecības metodes:

- ▶ Literatūras (politikas plānošanas un citu saistīto dokumentu) izpēte un analīze;
- ▶ Kvalitatīvās datu analīzes metodes, t.sk. gadījumu analīze, cēloņsakarību analīze,
- ▶ Kvantitatīvās datu analīzes metodes, t.sk. Kaplana-Meiera izdzīvošanas novērtējums, sviras efekts, statistikas datu analīze, rādītāju sasniegšanas analīze,
- ▶ Ekonometriskās datu analīzes metodes, t.sk., kontrafaktuālā analīzes metode "Atšķirība-atšķirībā", ražošanas funkcija, korelāciju analīze,
- ▶ ES fondu ieguldījumu efektivitātes novērtējums uz kontrafaktuālajā analīzē gūtajiem rezultātiem.

Noslēguma izvērtējuma galvenie secinājumi:

Konkurētspēja un produktivitāte

1. Vērtējot atbalstīto komersantu konkurētspējas izmaiņas, pētījumā secināts, ka ne vienmēr apstiprinās uzņēmumu konkurētspējas priekšrocības, pateicoties saņemtajam ES fondu atbalstam. Kopējā faktoru produktivitāte (no angļu val. *Total Factor Productivity (TFP)*) kā apkopojošs rādītājs uzņēmumu konkurētspējai dažādu pasākumu ietvaros atbalstītajiem uzņēmumiem pēc atbalsta saņemšanas ir gan pieaugusi, gan samazinājusies. Lielākais pieaugums attiecas uz 3.2.1.2.pasākumu "Starptautiskā konkurētspēja" – tātad, pasākumu, kas tiešā veidā vērsts uz eksporta veicināšanu.

2. Atbalstītajiem uzņēmumiem salīdzinoši biežāk pēc intervences pieaug kapitāla produktivitāte salīdzinājumā ar darbaspēka produktivitātes pieaugumu. Tas norāda uz joprojām aktuālu problemātiku saistībā ar darbaspēka kvalifikāciju un efektīvu tā izmantošanu.
3. Vērtējot uzņēmumu konkurētspējas izmaiņu pēc dažādiem to darbības rādītājiem, salīdzinoši biežāk ES fondu atbalsta rezultātā apstiprinās eksporta pieaugums nekā apgrozījuma pieaugums. Tas norāda, ka uzņēmumi veiksmīgāk ir paplašinājušies esošajos vai iekļāvušies jaunos eksporta tirgos nekā kāpinājuši apgrozījumu. Atsevišķos gadījumos pēc saņemtā ES fondu atbalsta vērojama pozitīva ietekme uz darbinieku skaitu, taču šis efekts nekad nesaglabājas vidējā termiņā.
4. Vērtējot visus ES fondu atbalstu saņēmušos komersantus 3.PV ietvaros pēc to saņemtā atbalsta jomas NACE2 koda, visbiežāk pārstāvētās nozares ir pārtikas produktu ražošana (395 uzņēmumi), koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (357) un datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības (305). Neviena no 10 visbiežāk pārstāvētajām nozarēm nepieder pie augstas zināšanu ietilpības nozarēm pēc OECD nozaru zināšanu intensitātes klasifikācijas, tikai divas no nozarēm (datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības un ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana) pieder pie vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēm. Tādējādi ES fondu atbalstam ir neizmantots potenciāls ekonomikas transformācijai uz augstākas pievienotās vērtības nozarēm tautsaimniecībā kopumā.

Lietderība

5. 3.PV atbalsts kopumā aptvēris 4680 komersantus, kas ir 4,3% no aktīvo uzņēmumu skaita Latvijā 2021.gadā, tādējādi adresējot katru divdesmit piekto Latvijā strādājošo uzņēmumu. Lielākais atbalstīto MVK skaits attiecas uz 3.2.1.2.pasākumu "Starptautiskā konkurētspēja" un 3.1.1.6.pasākumu "Biznesa inkubatori", tādējādi no mērķa auditorijas viedokļa visvairāk atbalstot eksporta veicināšanas un uzņēmējdarbības uzsākšanas aktivitātes.
6. ES fondu finansējums atbalstījis 1780 jaundibinātus MVK, to dzīvotspēja ir salīdzinoši augstāka nekā uzņēmumiem caurmērā, taču, salīdzinot 2014.gadu un 2021.gadu, ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits valstī ir līdzīgs. Tādējādi ES fondu finansējums kā faktors vidējā termiņā nav bijis pietiekami spēcīgs uzņēmējdarbības vides aktivizēšanai.
7. 3.prioritārā virziena aptvertie SAM ir sekmējuši straujas izaugsmes komersantu attīstību valstī, taču šis atbalsts nav bijis galvenais faktors straujas izaugsmes komersantu skaita izmaiņām.
8. No publiskās politikas veidotāju viedokļa kā pozitīvs faktors atzīmējams atbalstīto uzņēmumu nomaksāto nodokļu pieaugums kā īstermiņā, tā vidējā termiņā, tādējādi sniedzot salīdzinoši lielāku ieguldījumu valsts ieņēmumos nekā ES fondu neatbalstīto uzņēmumu gadījumā.

Efektivitāte

9. 3.prioritārā virziena atbalsta ieviešana uzsākta 2016.gadā, esot laika nobīdei kopš plānošanas perioda sākuma, kas ir ietekmējis to, ka 2023.gada vidū, 6 mēnešus pirms attiecināmības perioda beigām, finansējums ne pilnībā ir nogādāts mērķa grupai MVK. Lielākās atkāpes no ES fondu finansējuma piešķiruma mērķiem vērojamas finanšu instrumentu pasākumiem, kopumā 17% finanšu instrumentu finansējuma neesot ieguldītam darījumos.
10. Piemērojot kaskādes ieviešanas mehānismu vairumam 3.prioritārā virziena pasākumu, katrs iesaistītais kaskādes līmenis prasa resursus finansējuma administrēšanai. Atkarībā no atbalsta satura un ieviešanas veida tas var veidot līdz pat 20% no pasākumam pieejamā ERAF finansējuma apjoma.
11. Šī izvērtējuma ietvaros kaskādes ieviešanas modeļa trūkumi atspoguļojas saistībā ar datu nepilnīgu pieejamību KPVIS par ALTUM un LIAA atbalstītiem uzņēmumiem, kur KPVIS nepieciešami uzlabojumi kā datu lauku uzkrāšanā, tā datu kvalitātes kontrolē. Uzkrātie datu lauki KPVIS par MVK kā atbalsta saņēmējiem finanšu instrumentu gadījumā atšķiras no grantu atbalsta – ja finanšu instrumentu

gadījumā KPVIS paredz atsevišķu datu lauku par galasaņēmēja atbalstītā projekta jomas NACE2 kodu, tad grantu atbalsta gadījumā LIAA šāda satura datus iekļauj datu laukā par galasaņēmēja galveno darbības jomu pēc NACE2, kā nosaukums norāda uz uzņēmuma pamatdarbības NACE2 kodu, ne atbalstītā projekta jomu.

12. Vērtējot ES fondu ieguldījumu efektivitāti uzņēmumu līmeni, visbiežāk starp pasākumiem tā ir būtiska attiecībā pret nomaksāto nodokļu apjoma pieaugumu, retāk – attiecībā par apgrozījuma un neto peļņas pieaugumu.

Executive Summary

Ex-post evaluation of the EU Funds 2014-2020 programming period Operational Programme “Growth and Employment” 3rd thematic objective “Competitiveness of small and medium-sized enterprises” is elaborated in accordance with the agreement signed on 12 January, 2023 between the Ministry of Finance of the Republic of Latvia and Ernst & Young Baltic Ltd. The aim of the evaluation is to assess the contribution of the EU funds 2014-2020 programming period Operational Programme “Growth and Employment” 3rd thematic objective measures contribution towards transformation of the economy towards higher value added, productivity and resource efficiency, utility and efficiency, assess the impact of investment towards the competitiveness of the companies. An in-depth analysis of support measures was carried out, including assessing the impact on indicators characterizing the companies, including turnover, profit, number of employees, export, amount of taxes paid, employment created, etc.

The scope of evaluation is formed by four Specific Objectives of the EU Funds 2014-2020 programming period Operational Programme “Growth and Employment” 3rd thematic objective and their measures:

- ▶ 3.1.1. Specific Objective “Facilitate establishment and development of SME’s in particular in manufacturing and RIS3 priority industries” and seven its measures,
- ▶ 3.1.2. Specific Objective “To increase export proportion of high value added products and services” and two its measures,
- ▶ 3.2.1. Specific Objective “Supporting the creation and the extension of advanced capacities for product and service development” and two its measures,
- ▶ 3.3.1. Specific Objective “To increase private investments in regions, by making investments for entrepreneurship development according to economic specialization of territories stated in development programmes of municipalities and based on needs of local entrepreneurs”.

The total EU Funds financing in scope of evaluation exceeds 357 million EUR.

Operational Programme “Growth and Employment” adopted by European Commission on 11 November, 2014. Implementation of its 3rd thematic objective has been carried out since 2016 and is not concluded during the elaboration of ex-post evaluation. Eligibility of expenditures for costs of Operational Programme dates to 31 December, 2023.

Research methods used in the ex-post evaluation are as follows:

- ▶ Literature (policy planning documents and other related documents) research and analysis,
- ▶ Qualitative data analysis methods, including case analysis, root-cause analysis,
- ▶ Quantitative data analysis methods, including Kaplan-Meier's survival assessment, leverage effect, statistical data analysis, analysis of reach of the targets,
- ▶ Econometric data analysis methods, including counter-factual analysis method "Difference-in-difference", production function, correlation analysis,
- ▶ Evaluation of the effectiveness of EU funds’ investment based on the results obtained in the counterfactual analysis.

Main conclusions of the evaluation are as follows:

Competitiveness and productivity

1. Assessing the changes in the competitiveness of the companies supported, the study concluded that the advantage in respect to the companies' competitiveness is not always be confirmed because of the EU Funds contribution. Both increase and decrease of the Total Factor Productivity as a composite indicator

of the competitiveness of companies could be observed after receiving of the support. The biggest increase refers to 3.2.1.2 measure “International competitiveness” - a measure directly aimed at promoting of export.

2. For supported companies productivity of capital after the intervention increases more frequently compared to labour productivity growth. This indicates a still relevant problem related to the qualification of the workforce and its effective use.
3. When assessing the change in the competitiveness of companies based on various performance indicators, the increase in export is confirmed more frequently as a result of EU funds support than the increase in turnover. This indicates that companies have more successfully expanded into existing or new export markets than increased their turnover. In some cases, after receiving EU funds support, a positive effect on the number of employees can be observed, but this effect is never maintained in the medium term.
4. Assessing the benefitting companies within the 3rd thematic objective based on the NACE2 code for the support they received, the most frequently represented industries are food products production (395 companies), wood, wood and cork products production (357) and computer programming, consulting and related activities (305). None of the 10 most represented industries belong to high knowledge-intensive industries according to the OECD knowledge intensity classification of industries, only two of the industries (computer programming, consulting and related activities and production of chemicals and chemical products) belong to medium high knowledge-intensive industries. Thus, the support of the EU funds has an unused potential for the transformation of the economy towards the sectors of higher value added in the national economy as a whole.

Utility

5. The support of the 3rd thematic objective covered in total of 4,680 companies, which is 4.3% of the number of active companies in Latvia in 2021, thus addressing every twenty-fifth company working in the country. The largest number of supported SMEs refers to 3.2.1.2 measure “International competitiveness” and 3.1.1.6 measure “Business incubators”, thus from the point of view of the target audience, activities of export promotion and business start-up are the most supported.
6. EU Funds financing has supported 1780 newly established SMEs, their viability is comparably higher than on average, however, comparing the situation in 2014 and 2021, the number of economically active companies in the country is similar. Thus, the EU Funds financing as a factor in the medium term has not been strong enough to activate the business environment.
7. Specific Objectives of the 3rd thematic objective have contributed towards the development of fast-growing companies in the country, but this support has not been the main factor in change of the number of fast-growing enterprises in the country.
8. From the point of view of public policy makers, the increase in taxes paid by supported companies can be noted as a positive factor both in the short term and in the medium term, thus providing a higher contribution to state revenues in comparison with the companies not supported by the EU Funds.

Efficiency

9. The implementation of the 3rd thematic objective was launched in 2016, with a time delay since the beginning of the programming period, that has an impact on the reason that at in the middle of 2023, i.e. 6 months before the end of the costs eligibility period, the funding has not been fully delivered to the target group of SMEs. The biggest deviations from the absorption targets of EU Funds allocation can be observed for financial instrument measures, as a total of 17% of financial instrument funding is not invested in transactions.

10. By applying the cascade implementation model to most of the measures of the 3rd thematic objective, each involved cascade level requires resources for administration. Depending on the content of the support and the type of implementation, it can make up to 20% of the amount of ERDF funding for the measure.
11. Within the framework of this evaluation, the shortcomings of the cascade implementation model are observed in relation to incomplete availability of data in MIS for ALTUM and LIDA supported companies, where MIS needs improvements both in the recording of data fields and data quality control. The recorded data fields in MIS for SMEs as final recipients of support in the case of financial instruments are different from grant support - if in the case of financial instruments MIS provides a separate data field for the NACE2 code of the area of the supported project, then in the case of grant support LIDA reports the data of identical content in the data field for the main field of activity of the final recipient by NACE2, even the title points towards the NACE2 code of the company's main activity, not the area of the supported project.
12. When assessing the effectiveness of EU Funds investments at the company level, most frequently across the measures it is significant in relation to the increase in the amount of taxes paid, less frequently - in relation to the increase in turnover and net profit.

Ievads

Atbilstoši 2023.gada 12.janvārī noslēgtajam līgumam starp Finanšu ministriju (turpmāk – Pasūtītājs) un SIA “Ernst & Young Baltic” (turpmāk – Izpildītājs) par noslēguma izvērtējuma “ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.prioritārā virziena “Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja” noslēguma izvērtējums” (turpmāk – Izvērtējums) izstrādi, Izpildītājs ir sagatavojis izvērtējuma ziņojumu, kur atbilstoši darba uzdevumiem un ievada ziņojumā piedāvātajai metodikai analizēti izvērtēšanas jautājumi, izdarīti secinājumi un piedāvāti ieteikumi.

Pakalpojuma mērķis ir izvērtēt Eiropas Savienības fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” (turpmāk – DP) 3.prioritārā virziena (turpmāk – 3.PV) atbalsta pasākumu ieguldījumu tautsaimniecības transformācijā uz augstāku pievienoto vērtību, produktivitāti un efektīvāku resursu izmantošanu, lietderību un efektivitāti, novērtēt ieguldījumu ietekmi attiecībā uz komersantu konkurētspējas veicināšanu. Mērķa sasniegšanai izvērtēta atbalsta pasākumu ietekme uz vairākiem komersantu darbību raksturojošajiem radītājiem – apgrozījumu, peļņu, nodarbināto skaitu, radīto darba vietu skaitu, u.c.

Izvērtējuma tvērumā ietilpst ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 3.PV četri specifiskie atbalsta mērķi (turpmāk – SAM) un tajos ietilpstošie pasākumi:

- ▶ 3.1.1.SAM “Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs” un tā septiņi pasākumi,
- ▶ 3.1.2.SAM “Palielināt straujas izaugsmes komersantu skaitu” un tā divi pasākumi,
- ▶ 3.2.1.SAM “Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju” un tā divi pasākumi,
- ▶ 3.3.1.SAM “Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām”.

Kopējais ES fondu finansējuma apjoms Izvērtējuma tvērumam ir vairāk nekā 357 miljoni EUR.

DP “Izaugsme un nodarbinātība” Eiropas Komisijā ir apstiprināta 2014.gada 11.novembrī. Tās 3.PV ieviešana ir notikusi laika periodā, sākot no 2016. gada, un nav noslēgusies Izvērtējuma sagatavošanas laikā. DP izmaksu attiecināmības termiņš ir 2023.gada 31.decembris. Līdz ar to Izvērtējuma sagatavošanas laikā ir iespējams vērtēt ES fondu ietekmi īstermiņā un noteiktos gadījumos, kad projektu iesniegumu atlase sākusies salīdzinoši drīz pēc programmas ieviešanas uzsākšanas un projektu īstenošanas ilgums ir salīdzinoši īss, arī vidējā termiņā, nepārsniedzot 3 gadu periodu.

Atbilstoši Izvērtējuma nolikumam Izvērtējumā iegūtie pierādījumi izmantojami turpmāku ES fondu un citu finanšu avotu ieguldījumu uzņēmējdarbības veicināšanas pasākumu plānošanai un pilnveidošanai Latvijā. Tādējādi Izvērtējuma gala lietotāji būs ne tikai Izvērtējuma izstrādē tieši iesaistītās puses (ES fondu vadošā iestāde jeb Pasūtītājs, Ekonomikas ministrija, VARAM), bet arī citi lietotāji, t.sk., Eiropas Komisija, nozari pārstāvošās organizācijas, eksperti, sabiedrība kopumā un citas ieinteresētās puses.

Izvērtējumu būs iespējams turpmāk izmantot:

- ▶ ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas perioda programmu īstenošanas nosacījumu izstrādei un pilnveidei, investīciju fokusēšanai / prioritizēšanai;
- ▶ ES fondu 2021.–2027.gada plānošanas perioda vidusposma darbības programmas pārskatīšanā;
- ▶ Dažādu grantu un finanšu instrumentu shēmu efektivitātes pamatošanai Latvijas gadījumā, u.c.

Izvērtējums izstrādāts laika posmā no 2023.gada janvāra līdz oktobrim.

1. Ierobežojumi un pieņēmumi

Izvērtējuma izstrādes laikā jāņem vērā, ka pozitīva (vai negatīva) ietekme uz uzņēmumu konkurētspēju, SAM un pasākumu mērķu sasniegšanu un citiem izvērtēšanas jautājumu pētījuma priekšmetiem var būt saistīta ar apstākļiem, kas ir ārpus Izvērtējumā analizētajiem apstākļiem, kas nozīmē rezultāta pārvērtēšanu (vai nepietiekamu novērtēšanu). Minētie ārējie apstākļi nav kontrolējami, līdz ar to Izvērtējuma rezultāti tiks interpretēti, ņemot vērā šādus ierobežojumus un pieņēmumus:

- ▶ COVID-19 pandēmijas ietekme, sākot ar 2020.gada martu, būtiski skāra uzņēmējdarbības aktivitāti un darbības iespēju kopumā. Tā var būt atšķirīga starp dažādām nozarēm, ņemot vērā nozaru iespēju (ātri un vispār) pārorientēt tās darbības modeli, elastību dažādiem darba modeļiem (piemēram, darbs attālināti), utml.

Līdz ar to, interpretējot Izvērtējuma rezultātus, jāņem vērā, ka relatīvi zemas ES fondu atbalsta ietekmes rādītāji vai nepietiekami sasniegtie rezultāti var nebūt tiešs rezultāts no neatbilstošas ES fondu atbalsta pasākumu ieviešanas, bet var tikt skaidroti ar *force major* uzņēmējdarbības aktivitāti kavējošiem faktoriem.

Tiek sagaidīts, ka objektīva intervences un kontroles grupas salīdzināšana sniegs priekšstatu par COVID-19 ietekmi uz uzņēmējdarbības aktivitātes samazināšanos un ES fondu atbalsta lomu tās ierobežošanai.

- ▶ Noslēguma izvērtējums par DP "Izaugsme un nodarbinātība" 3.prioritāro virzienu norit laikā (2023.gada janvāris – oktobris), kad joprojām norisinās projektu īstenošana. Tas nozīmē, ka ne viss atbalsta apjoms un tā ietekme var tikt aptverta izvērtējumā – laika ierobežojums liedz analizē iekļaut uzņēmumus, kas atbalstu saņem vai labumu no ES fondu investīcijām gūst 2022.gadā un daļēji arī 2023.gadā (ņemot vērā uzņēmumu finanšu datu izgūšanas laiku, kad gada pārskati par 2022.gadu vēl nebija pieejami).

Kontrafaktuālās analīzes veikšanai par ES fondu investīciju vidēja termiņa ietekmi izvērtējuma metodoloģijā laika periods ir aprobežots ar 3 gadu periodu ko pieļauj kopējais laika ietvars kopš investīciju uzsākšanas un izvērtējuma norises. Vienlaikus jāņem vērā, ka investīciju ietekme (īpaši liela apjoma investīciju) uz uzņēmumu finanšu sniegumu var materializēties arī vēlāk.

- ▶ Dati ir īpaši būtiski Izvērtējuma kvalitatīvai un saturīgai sagatavošanai. Izvērtējuma izstrādei nepieciešamie dati par ES fondu atbalstu saņēmušajiem komersantiem izgūti no KPVIS. No KPVIS izgūto datu kvalitāte un atbilstība pieņemta kā optimāla, Izpildītājam nepārbaudot datu saturu. Taču Izpildītājs ir atbildīgs par datu kvalitātes novērtēšanu to izmantošanai analizē un attiecīgi nepieciešamo datu atlasī, izslēdzot nepietiekamas datu kvalitātes rezultātā iespējamus neatbilstošus novērojumus un datus no analizējamās datu kopas.

Dati par uzņēmumu finanšu rādītājiem izgūti no VID datu noliktavām. Izvērtējuma norises gaitā konstatētas būtiskas datu nepilnības, piemēram, datu ierobežojumi laikā, datu kopējā pieejamība par noteiktām uzņēmējdarbības formām (individuālajiem komersantiem, zemnieku saimniecībām). Izvērtējuma metodoloģija iespēju robežās adaptēta pieejamajiem datiem.

- ▶ Kontrafaktuālās analīzes veikšanai izveidota kontroles grupa, kurā iekļauti tādi uzņēmumi, kas neguva ES fondu atbalstu. Kontroles grupa veidota, balstoties uz šādiem parametriem: uzņēmējdarbības forma, komersantu reģistrācijas adrese (pašvaldības līmenī), reģistrācijas gads, likvidēto un aktīvo uzņēmumu proporcija, PVN maksātāja statuss. Veidojot kontroles grupu no atvērtajos datos pieejamajām datu bāzēm par Latvijā reģistrētiem komersantiem, konstatēts, ka nav pieejama pilnvērtīga informācija par kontroles grupā iekļaujamo uzņēmumu NACE2 kodiem. Lai minimizētu šī faktora ietekmi, kontroles grupas uzņēmumi pret intervences grupas uzņēmumiem atlasīti proporcijā 5:1.
- ▶ Izvērtējums katrā no izvērtēšanas jautājumiem balstīts uz metodoloģiju, kas vienlīdz piemērota visiem SAM / pasākumiem. Izvērtējuma tvērums neparedz papildu alternatīvu metožu pielietošanu, kas būtu

izstrādājamas specifiski atsevišķu SAM / pasākumu vajadzībām. Līdz ar to secinājumi un ieteikumi interpretējami vienīgi Izvērtējuma metodoloģijas kontekstā, kā arī nav izslēgts, ka tie var atšķirties no secinājumiem un / vai ieteikumiem, kas izdarīti citos izvērtējumos, balstoties uz atšķirīgām analīzes metodēm.

- ▶ Izvērtējuma tvērums neiekļauj analīzi par jau veiktajām izmaiņām 2021.–2027.gada plānošanas perioda SAM / pasākumos attiecībā pret šī Izvērtējuma secinājumiem un ieteikumiem. Līdz ar to nav izslēdzams, ka vēlamās izmaiņas, kas izriet no Izvērtējuma analīzes, ir jau ieviestas.
- ▶ Ņemot vērā Izvērtējuma saturu, mērķus un tajā pielietotās metodes pēc to sarežģītības pakāpes, par Izvērtējuma mērķa auditoriju uzskatāma Izvērtējuma lietotāju grupa ar zināšanām ES fondu vadībā, uzņēmējdarbības finansēs, kā arī datu statistiskajā un ekonometriskajā analīzē. Izvērtējuma lietotāji ir ES fondu vadošā iestāde, Ekonomikas ministrija, VARAM, kā arī citu sadarbības partneru, ieinteresēto pušu un sabiedrības kopumā pārstāvji.

2. Izvērtējumā analizēto atbalsta pasākumu saturs un mērķi

Atbilstoši Partnerības līgumā minētajam, ESI fondu ieguldījumu stratēģija balstīta uz stratēģijā „Latvija 2030”, Latvijas Nacionālā reformu programma „Eiropa 2020” stratēģijas īstenošanai (turpmāk – NRP) un Nacionālajā Attīstības plānā 2014.-2020.gadam minētajiem attīstības virzieniem, noteiktajām vajadzībām un izaicinājumiem, t.sk. ņemot vērā Eiropas Savienības stratēģijā Baltijas jūras reģionam noteikto. NRP noteikti arī Latvijai sasniedzamie kvantitatīvie mērķi stratēģijas „Eiropa 2020” kontekstā:

- ▶ 73% nodarbinātības līmenis vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem;
- ▶ Ieguldījumi P&A – 1,5% no IKP;
- ▶ Iedzīvotāju īpatsvars 30 – 34 gadu vecumā ar augstāko izglītību – 34–36%;
- ▶ Skolu nepabeigušo iedzīvotāju īpatsvars vecuma grupā no 18 līdz 25 gadiem – 13,4%;
- ▶ Nabadzības riskam pakļauto personu īpatsvars – 21% vai 121 000 cilvēku novērsts nabadzības vai atstumtības risks;
- ▶ Primārās enerģijas ietaupījums 0,670 Mtoe;
- ▶ 40% atjaunojamās enerģijas īpatsvars bruto enerģijas gala patēriņā;
- ▶ Ierobežot SEG emisijas nozarēs ārpus ETS tā, lai pieaugums nepārsniegtu 17%, salīdzinot ar 2005.gadu;
- ▶ Ierobežot valsts kopējās SEG emisijas, lai 2020.gadā tās nepārsniegtu 12,20 Mt CO₂ ekvivalentu.

Partnerības līgums uzsver, ka galvenie Latvijas konkurētspējas un ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas attīstības izaicinājumi ESI fondu ieguldījumu kontekstā ir šādi:

- ▶ Zems tautsaimniecības ražīguma līmenis un neapmierinošs sniegums inovācijās, pētniecībā un zinātnē;
- ▶ Ekonomisko attīstību ierobežojoša transporta infrastruktūras kvalitāte;
- ▶ Neefektīva resursu izmantošana;
- ▶ Augsts nabadzības un bezdarba līmenis, īpaši jauniešu vidū, un augsts ilgtermiņa bezdarba līmenis;
- ▶ Nepietiekami kvalitatīvs un darba tirgus prasībām neatbilstošs izglītības piedāvājums;
- ▶ Teritoriāli nesabalansēta ekonomiskā attīstība.

Pamatojot investīcijas 3.prioritārajā virzienā, Partnerības līgums atsaucas uz Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņem 2014.– 2020.gadam, kā ietvaros veiktā analīze identificē šādus galvenos izaicinājumus MVK konkurētspējas palielināšanā un komersantu iedrošināšanā uz inovācijām un radošumu:

- ▶ Zema produktivitāte, īpaši apstrādes rūpniecībā, kur produktivitāte sasniedz tikai 35% no ES vidējā rādītāja, un zems zinātnietilpīgu produktu īpatsvars gan apstrādes rūpniecībā, gan eksporta struktūrā;
- ▶ Zems inovāciju sniegums;
- ▶ Vāja iniciatīva saimnieciskās darbības uzsākšanai, pamata prasmju trūkums saimnieciskās darbības uzsākšanai un zems uzņēmumu izdzīvošanas līmenis pirmajos darbības gados;
- ▶ Ierobežota pieeja finansējumam, īpaši saimnieciskās darbības uzsākšanas fāzē;
- ▶ Zema publiskās un saimnieciskās darbības infrastruktūras kvalitāte un ražošanas attīstībai piemērotu industriālo zonu un infrastruktūras trūkums;
- ▶ Eksporta iemaņu trūkums MVK, kas neļauj pilnvērtīgi izmantot ārējo tirgu sniegtās iespējas, tāpēc lielāka uzmanība jāpievērš saistīto nozaru (klasteru) sadarbības attīstības iespējām gan nacionālajā, gan starptautiskajā kontekstā, kā arī Latvijas komersantu vietai vērtību ķēdēs;
- ▶ Darbaspēka prasmju un kvalifikācijas neatbilstība darba tirgus un darba devēju vajadzībām;

- ▶ Nepietiekama starpnozaru sadarbība nacionālā un starptautiskā līmenī, kas vērsta uz radošuma un inovāciju komercializāciju, attīstot jaunu pakalpojumu un produktu izstrādi un palielinot to pievienoto vērtību.

Balstoties uz secināto, DP "Izaugsme un nodarbinātība" izvirza ieguldījumu prioritātes un to ietvaros nosaka specifiskā atbalsta mērķus ES fondu intervences īstenošanai MVK konkurētspējas celšanai, proti:

- ▶ 3.1.1.SAM "Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs",
- ▶ 3.1.2.SAM "Palielināt straujas izaugsmes komersantu skaitu",
- ▶ 3.2.1.SAM "Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju",
- ▶ 3.3.1.SAM "Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām".

Katram no SAM noteikti viens vai vairāki rezultāta rādītāji, izvirzot sasniedzamās mērķa vērtības 2023.gadā.

1.tabula. Ieguldījumu prioritātes, tām atbilstošie SAM un to rezultāta rādītāji

Tematiskais mērķis	Ieguldījumu prioritāte	Ieguldījumu prioritātei atbilstošs specifiskais atbalsta mērķis	Kopējais un specifiskais rezultāta rādītājs	Pasākuma specifiskie rezultāta rādītāji (mērķi 2023.g.)
Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja	3.1. Veicināt uzņēmējdarbību, jo īpaši atvieglojot jaunu ideju izmantošanu ekonomikā un atbalstot jaunu uzņēmumu izveidi, tostarp ar uzņēmumu inkubatoru palīdzību	3.1.1. Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs	MVK skaits uz 1000 iedzīvotājiem	40
			MVK produktivitāte uz vienu nodarbināto	16 757 EUR (2010.g. salīdzināmajās cenās)
		3.1.2. Palielināt straujas izaugsmes komersantu skaitu	Straujās izaugsmes komersanti pēc apgrozījuma pieauguma	625
	3.2. Atbalstīt MVK spēju panākt izaugsmi reģionālos, valsts un starptautiskos tirgos un iesaistīties inovāciju procesos	3.2.1. Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju	MVK eksporta apjoms	6 068 440 EUR (2010.g. salīdzināmajās cenās)
			3.3. Atbalstīt uzlabotu spēju radīšanu un paplašināšanu produktu un pakalpojumu attīstībai.	3.3.1. Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām
	Strādājošo skaits (privātā sektorā) uzņēmumos, kuru ražošanas vai pakalpojuma sniegšanas vieta ir visa Latvija, izņemot Rīgu	446 300 – 475 100		

Savukārt katram no SAM ietvaros izveidotajiem atbalsta pasākumiem noteikti to iznākuma rādītāji un sasniedzamās mērķa vērtības 2023.gadā. 2.tabula ietver izvērtējuma tvērumā esošo atbalsta pasākumu satura būtības izklāstu un izvirzītos iznākuma rādītājus¹.

2.tabula. Izvērtējumā analizēto pasākumu saturs un to iznākuma rādītāji

Pasākums	Pasākuma saturs	Pasākuma iznākuma rādītāji (mērķi 2023.g.)
3.1.1.1.Aizdevumu garantijas	Aizdevumu garantiju mērķis ir nodrošināt finansējuma pieejamību uzņēmumu attīstībai, nodrošinot papildus nodrošinājumu (garantijas) komercbanku sniegtajiem finanšu pakalpojumiem. Aizdevumu garantijas pieejamas gan mikro, mazajam un vidējiem gan arī lielajiem saimnieciskās darbības veicējiem.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Komersantu skaits, kuri saņem finansiālu atbalstu, kas nav granti – 1355 komersanti*; ▶ Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam – 280 000 000 EUR
3.1.1.2.Mezanīna aizdevumi	Pasākuma mērķis ir sekmēt saimnieciskās darbības veicēju attīstību un konkurētspēju, sniedzot finansējumu paralēlā aizdevuma veidā, izsniedzot aizdevumu kopā ar kredītiestādes, tās filiāles vai tās meitas sabiedrības finansējumu, kas paredzēts ilgtermiņa investīcijām.	
3.1.1.3.Atbalsts MVK finansējuma piesaistei kapitāla tirgos	Pasākuma mērķis ir veicināt komersantu attīstībai nepieciešamā finansējuma piesaisti kapitāla tirgos, tādējādi paaugstinot komersantu starptautisko konkurētspēju, kā arī attīstīt kapitāla tirgu Latvijā. Pasākums atbalsta akciju iekļaušanu tirdzniecības vietā, ja tiek piesaistīti vismaz 500 000 EUR, un parāda vērtspapīru iekļaušanu tirdzniecības vietā.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus – 18; ▶ Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, kas ir granti – 5 000 000 EUR
3.1.1.4.Mikrokredīti un starta aizdevumi	Pasākuma mērķis ir veicināt iedzīvotāju iesaistīšanos saimnieciskajā darbībā un palielināt saimnieciskās darbības veicēju iespēju saņemt finansiālo atbalstu saimnieciskās darbības uzsākšanai un attīstībai ar investīciju un apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Komersantu skaits, kuri saņem finansiālu atbalstu, kas nav granti – 1355 komersanti*; ▶ Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits – 415 komersanti
3.1.1.5.Ražošanas telpas ▶ 1.kārta	Pasākuma mērķis ir veicināt apstrādes rūpniecības komersantu paplašināšanos un jaunu komersantu veidošanos, atbalstot industriālo telpu izveidi reģionos. Finansējumu piešķir vienas vai vairāku ēku būvniecībai, pārbūvei vai atjaunošanai, kas saistīta ar ražošanas ēku izveidi, ievērojot nosacījumus par telpu izmantošanu un atrašanās vietu.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 20 komersanti, kas saņēmuši atbalstu (grantu); ▶ Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, kas ir granti – 21 750 000 EUR; ▶ Nodarbinātības pieaugums komersantos, kuri guvuši labumu no investīcijām – 467 (pilnslodzes ekvivalents)
▶ 2.kārta	Pasākuma mērķis ir veicināt tautsaimniecības nozarēs viedās specializācijas jomās vai apstrādes rūpniecībā darbojošos komersantu paplašināšanos un jaunu komersantu veidošanos, atbalstot ražošanas ēku izveidi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus – 7 komersanti; ▶ Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam

¹ Atbilstoši pasākuma īstenošanu reglamentējošajiem MK noteikumiem.

Pasākums	Pasākuma saturs	Pasākuma iznākuma rādītāji (mērķi 2023.g.)
	reģionos. Finansējumu piešķir vienas vai vairāku ēku būvniecībai, pārbūvei vai atjaunošanai, kas saistīta ar ražošanas ēku izveidi, ievērojot nosacījumus par telpu minimālo platību noteiktās atrašanās vietās un izmantošanas nosacījumiem plānošanas reģionu griezumā.	<p>finansējumam, kas ir granti – 21 750 000 EUR;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Nodarbinātības pieaugums atbalstītajos uzņēmumos – 480 (pilnslodzes ekvivalents)
3.1.1.6. Biznesa inkubatori	Pasākuma mērķis ir atbalstīt jaunu dzīvotspējīgu un konkurētspējīgu komersantu izveidi un attīstību Latvijas reģionos, nodrošinot gala labuma guvējiem uzņēmējdarbībai nepieciešamās konsultācijas, apmācības un pasākumus par vispārīgiem uzņēmējdarbības jautājumiem, mentoru atbalstu, vidi (telpas) un grantu līdzfinansējumu komersantu darbības izmaksām. Pasākuma ietvaros atbalstu sniedz pirmsinkubācijas un inkubācijas atbalsta veidā.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus – 600 komersanti; ▶ Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits – 1030 komersanti; ▶ Nodarbinātības pieaugums atbalstītajos komersantos – 2150 pilnas slodzes ekvivalenti; ▶ Radošo industriju jomas komersantu skaits, kuri saņem atbalstu, – 90 komersanti; ▶ Gala labuma guvēju skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu pirmsinkubācijas veidā, – 2800 gala labuma guvēji; ▶ Komersantu skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu, – 1030 komersanti
3.1.1.7. MVU aizdevumi	Pasākuma mērķis ir nodrošināt finansējumu saimnieciskās darbības veicēju attīstībai, tādējādi veicinot Latvijas Republikas tautsaimniecības attīstību.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Komersantu skaits, kuri saņem finansiālu atbalstu, kas nav granti – 1355 komersanti*
3.1.2.1. Riska kapitāls	Pasākuma mērķis ir sekmēt komersantu izveidi, attīstību un konkurētspēju, sniedzot izaugsmes kapitāla ieguldījumu uzņēmējdarbības īstenošanai. Finansējums ir vērsts uz ieguldījumiem strauji augošos uzņēmumos. Tipiski riska kapitāla ieguldījumi ir ar augstu riska pakāpi, tādēļ nekonkurē ar zemāka riska finansējumu (piemēram, banku aizdevumiem). Riska kapitāla investīciju pievienotā vērtība ir aktīva investoru iesaiste uzņēmumu attīstības un vērtības pieauguma veicināšanā.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Komersantu skaits, kuri saņem finansiālu atbalstu, kas nav granti – 100 komersanti; ▶ Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits – 60 komersanti; ▶ Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, – 23 375 000 EUR
3.1.2.2. Tehnoloģiju akceleratori	Pasākuma mērķis ir sekmēt saimnieciskās darbības veicēju attīstību un konkurētspēju, sniedzot akcelerācijas (t.i., veicināšanas, stimulēšanas, attīstīšanas, paātrināšanas) pakalpojumus un finansējumu uzņēmējdarbības projektiem, kas paredz tehnoloģiskos vai rūpnieciskos neizdošanās riskus.	
3.2.1.1. Klasteru programma	Pasākuma mērķis ir veicināt komersantu un pētniecības, izglītības un zināšanu izplatīšanas organizāciju un citu institūciju sadarbību vietējā un starptautiskajā līmenī, tādējādi veicinot komersantu konkurētspējas celšanu, palielinot eksporta apjomu un augstas pievienotās vērtības produktu un	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 360 komersantu, kas saņem atbalstu, tai skaitā: ▶ 120 komersantu, kas saņēmuši atbalstu (grantus);

Pasākums	Pasākuma saturs	Pasākuma iznākuma rādītāji (mērķi 2023.g.)
	<p>pakalpojumu īpatsvaru eksportā, kā arī inovācijas un jaunu produktu veidošanos.</p> <p>Pasākuma ietvaros projekta iesniedzējs veido klasteri, kas kopējā sadarbības tīklā apvieno komersantus, pētniecības un zināšanu izplatīšanas organizācijas un citas institūcijas un darbojas savstarpēji saistītās nozarēs, tautsaimniecības nišā, produkta vai pakalpojuma grupā vai vērtības ķēdē, vai reģionā.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 360 komersantu, kas saņēmuši nefinansiālu atbalstu; ▶ Uzkrāts specifiskais iznākuma rādītājs – eksporta apjoma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc atbalsta saņemšanas (EUR)
<p>3.2.1.2. Starptautiskā konkurētspēja</p>	<p>Pasākuma mērķis ir veicināt nozaru konkurētspēju, atbalstot uzņēmējdarbību un ieiešanu ārvalstu tirgos, nodrošinot Latvijas ārvalstu ekonomisko pārstāvniecību darbību, attīstot Latvijas kā tūrisma, starptautisko kultūras un sporta pasākumu, kā arī starptautisko izstāžu galamērķa starptautisko konkurētspēju un veicinot vietējo tūrisma prioritārajos tūrisma sektoros (darījumu un pasākumu tūrisms, labsajūtas tūrisms).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Komersantu skaits, kuri saņem atbalstu – 2035 komersanti; ▶ Komersantu skaits, kuri saņem atbalstu (grantu), – 1650 komersanti; ▶ Komersantu skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu, – 1 300 komersanti; ▶ Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, kas ir granti, – 20 248 356 EUR (projekta iesniegumā plānoti 17 100 000 EUR)
<p>3.3.1. Publiskā infrastruktūra uzņēmējdarbībai</p>	<p>SAM mērķis ir palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus komercdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz komersantu vajadzībām.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Komersantu skaits, kuri guvuši labumu no projekta ietvaros veiktajām investīcijām infrastruktūrā – vismaz 202 komersanti, tai skaitā par virsstaistību finansējumu – vismaz 17 komersanti; ▶ Jaunizveidoto darba vietu skaits komersantos, kuri guvuši labumu no investīcijām infrastruktūrā (nodarbinātības pieaugums atbalstītajos uzņēmumos), – vismaz 1053 jaunizveidotas darba vietas, tai skaitā par virsstaistību finansējumu – vismaz 85 jaunizveidotas darba vietas; ▶ No projekta ietvaros veiktajām investīcijām infrastruktūrā labumu guvušo komersantu nefinanšu investīcijas pašu nemateriālajos ieguldījumos un pamatlīdzekļos – vismaz 64 219 292 EUR, tai skaitā par virsstaistību finansējumu – vismaz 5 202 550 EUR

*Kopīgs iznākuma rādītājs 3.1.1.SAM vairākiem pasākumiem

3. Metodoloģija

Izvērtējuma metodoloģijas izklāsts aptver kopējus jautājumus par piedāvātajām metodēm vairākiem vai visiem darba uzdevumiem, kā arī katrā darba uzdevumā un izvērtēšanas jautājumā piemērojamās metodoloģijas aprakstu.

3.1. Kopēji jautājumi izvērtēšanas metodoloģijā

3.1.1. Mazie un vidējie komersanti kā analīzes vienība

Atbilstoši Eiropas Komisijas (EK) regulas Nr.651/2014 1. pielikuma 2.pantā noteiktajai definīcijai, mikrouzņēmumu (sīko), mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) kategorijā ietilpst uzņēmumi, kam ir mazāk nekā 250 darbinieku un kuru gada apgrozījums nepārsniedz EUR 50 miljonus un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 43 milj EUR. Savukārt MVU kategorijas mazu uzņēmumu definē kā uzņēmumu, kurā ir nodarbināti mazāk nekā 50 darbinieki un kura gada apgrozījums un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 10 milj EUR. MVU kategorijas mikrouzņēmumu (sīko) definē kā uzņēmumu, kurā ir nodarbināti mazāk nekā 10 darbinieki un kura gada apgrozījums un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 2 milj EUR.

Izvērtējuma vajadzībām **tajos izvērtēšanas jautājumos, kur kā analīzes objekts ir minēts MVK** (visi 2.2.DU izvērtēšanas jautājumi, visi 2.4.DU izvērtēšanas jautājumi, četri 2.3.DU izvērtēšanas jautājumi, viens 2.5.DU izvērtēšanas jautājums un divi 2.6.DU jautājumi), **analīzes objekts ietver sīkos, mazos un vidējos uzņēmumus, kopā tos apzīmējot kā mazie un vidējie komersanti jeb MVK.**

3.1.2. Izvērtējuma tvērums

Izvērtējuma tvērumu veido DP "Izaugsme un nodarbinātība" 3.PV četri specifiskie atbalsta mērķi un to pasākumi ES fondu intervences īstenošanai MVK konkurētspējas celšanai, proti:

- ▶ 3.1.1.SAM "Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs",
- ▶ 3.1.2.SAM "Palielināt straujas izaugsmes komersantu skaitu",
- ▶ 3.2.1.SAM "Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju",
- ▶ 3.3.1.SAM "Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām".

3.tabula. Atbalsta tvērumā ietilpstošie pasākumi

Pasākuma numurs	Pasākuma nosaukums	ES fondu finansējums 2015.g., EUR	ES fondu finansējums 2022.g., EUR	Ieviešanas veids
3.1.1.1.	Aizdevumu garantijas	15 000 000	43 800 000	FI
3.1.1.2.	Mezanīna aizdevumi	10 416 515	7 000 000	FI
3.1.1.3.	Atbalsts MVK finansējuma piesaistei kapitāla tirgos	0	1 000 000	Granti
3.1.1.4.	Mikrokredīti un starta aizdevumi	21 000 000	15 000 000	FI
3.1.1.5.	Ražošanas telpas	24 855 142	39 549 612	Granti
3.1.1.6.	Biznesa inkubatori	27 900 000	31 764 738	Granti
3.1.1.7.	MVU aizdevumi	0	25 000 000	FI
3.1.2.1.	Riska kapitāls	45 000 000	29 200 000	FI
3.1.2.2.	Tehnoloģiju akceleratori	20 000 000	16 000 000	FI
3.2.1.1.	Klasteru programma	6 200 001	6 732 853	Granti

3.2.1.2.	Starptautiskās konkurētspējas veicināšana	32 802 900	78 441 351	Granti
3.3.1.	Publiskā infrastruktūra uzņēmējdarbībai	64 219 292	64 219 292	Granti

3.3.1.SAM apstiprinātas virssaistības 5 202 550 EUR apjomā.

3.1.3. Kontrafaktuālās izvērtēšanas metodes

Kontrafaktuālās izvērtēšanas metodes izmantotas 2.2.DU 2.2.2.IJ, 2.2.5.IJ, 2.2.8.IJ, kā arī 2.3.DU 2.3.1.IJ, 2.3.3.IJ, 2.3.6.IJ un 2.6.DU 2.6.4.IJ. Kā pamata metode izmantota **“Atšķirība-atšķirībā”**. Papildus tai 2.3.1.IJ un 2.6.4.IJ izmantota arī **Koba-Duglasa ražošanas funkcija**, bet 2.3.3.IJ **korelācijas analīze**. Šajā sadaļā iekļauti nosacījumi, kas ir kopēji kontrafaktuālajām izvērtēšanas metodēm visos IJ.

Kontrafaktuālās izvērtēšanas būtība ir nodrošināt empīrisku politikas intervences ietekmes vai efekta aplēsi salīdzinājumā ar situāciju, kas būtu varējusi notikt, ja intervences nebūtu. Izvērtējuma kontekstā intervence ir ES fondu atbalsta programmas ietvaros piešķirtais ES fondu atbalsts, kura mērķis ir sekmēt uzņēmumu konkurētspēju. Konkurētspējas izmaiņas atšķirtos situācijās, kad pastāv vai nepastāv intervence, tātad konkurētspējas izmaiņas būtu citādas, ja uzņēmums nebūtu īstenojis projektu ES fondu atbalsta programmas ietvaros. Kas būtu noticis, ja nebūtu intervences (ES fondu atbalsts nebūtu saņemts), faktiski nav novērojams, līdz ar to galvenais izaicinājums kontrafaktuālās metodes pielietošanā ir kontrafaktuālā nosacījuma definēšana, lai izdarītie secinājumi par intervences ietekmi būtu ticami.

Vienkāršu pirms un pēc intervences ietekmi uz mērķa grupu salīdzinājumā ar kontroles grupu var uzskatīt par pirmo pieeju ietekmes novērtēšanai, taču tāda pieeja nav pietiekama, lai precīzi novērtētu intervences ietekmi vismaz divu iemeslu dēļ:

- ▶ iznākums var būt radies citu faktoru nevis intervences rezultātā,
- ▶ līdzdalību intervencē var ietekmēt faktori, kas ietekmē arī iznākuma rādītājus jeb atlases neobjektivitāti rada pašatlates novirze (no angļu val. *self-selection bias*).

Izvērtējumā kā pamatmetode izmantota **“Atšķirība-atšķirībā”** kontrafaktuālā analīzes metode, kas vērsta uz snieguma (turpmāk – analītiskā rādītāja) atšķirību novērtēšanu starp intervences un kontroles grupām, aprēķinot radušos izmaiņu (atšķirību) laikā sākotnējai atšķirībai starp grupām.

4.tabula. Analītiskā rādītāja vidējo vērtību savstarpējais salīdzinājums

Analītiskā rādītāja vidējo vērtību savstarpējais salīdzinājums	T=1	T=2
Intervences grupa	\bar{Y}_{I1}	\bar{Y}_{I2}
Kontroles grupa	\bar{Y}_{K1}	\bar{Y}_{K2}

$$\text{Atšķirība atšķirībā} = (\bar{Y}_{I2} - \bar{Y}_{I1}) - (\bar{Y}_{K2} - \bar{Y}_{K1}) \quad (1)$$

Lai novērtētu “Atšķirību-atšķirībā”, kas tiek aprēķināta pēc formulas 1, statistisko nozīmību, tiek izmantota lineārā regresija (skatīt formulu 2) un norādīti regresijas koeficientu statistiskās nozīmības līmeņi (skatīt tabulu zemāk).

$$y = \beta_0 + \beta_1 D^2 + \beta_2 D^I + \beta_3 D^2 D^I + \varepsilon, \quad \text{kur} \quad (2)$$

y ir analītiskais rādītājs (piemēram, apgrozījums, darbinieku skaits u.c.),

D^2 ir fiktīvais mainīgais, kas identificē, vai analītiskais rādītājs atbilst novērojumam pēc intervences perioda (otrais vai trešais referenču gads, skatīt 7.tabulu),

D^I ir fiktīvais mainīgais, kas identificē intervences grupu (I),

$D^2 D^I$ ir abu fiktīvo mainīgo reizinājums, kas pieņem vērtību 1, kad rādītājs ir intervences grupas komersants un novērojums veikts pēc intervences perioda,

β_i ir koeficienti, kas raksturo fiktīvo mainīgo nozīmīgumu, konkrētāk:

- ▶ β_1 ir atšķirība starp grupām pirms intervences (T=1, skatīt 7.tabulu) jeb $\bar{Y}_{K1} - \bar{Y}_{I1}$;
- ▶ β_2 ir atšķirība laikā kontroles grupai jeb $(\bar{Y}_{I2} - \bar{Y}_{I1})$, kas raksturo konkurētspējas izmaiņas apstākļos bez intervences jeb konkurētspējas bāzes pieauguma tempu;
- ▶ β_3 ir "Atšķirība-atšķirībā" koeficients, kas raksturo intervences ietekmi uz konkurētspēju.

Konkurētspējas un tās izmaiņu mērīšanai kā viena no tradicionālajām metodēm tiek izmantota **Koba-Duglasa ražošanas funkcija** (no angļu val. *Cobb-Douglas production function*), vērtējot ražošanas faktoros – darbaspēku un kapitālu – caur kopējo produktivitātes konstanti (no angļu val. *Total Factor Productivity (TFP)*), kas skaidro citus konkurētspēju ietekmējošos faktoros, galvenokārt, tehnoloģiju sniegto produktivitātes ieguvumu, mārketinga ietekmi u.c. Šī metode izmantota kā papildinoša metodei "Atšķirībai-atšķirībā".

ES fondu investīciju kontekstā ražošanas funkcijas piemērotība konkurētspējas mērījumiem var tikt skaidrota šādi: iegādājoties jaunu un modernizētu aprīkojumu, tas būs efektīvāks nekā līdzšinējās ražošanas iekārtas, kas attiecīgi veicinās uzņēmuma izmantotā kapitāla efektivitāti. Līdz ar to ražošanas funkcija tiek atsevišķi vērtēta pirms ES fondu ieguldījumiem (pirmajā references gadā) un pēc projektu īstenošanas (otrajā references gadā).

Ražošanas funkcijas vienādojums ir:

$$Q_{it} = A_{it}L^{\alpha_{it}}K^{\beta_{it}}, \text{ kur} \quad (3)$$

Q_{it} ir konkrēta uzņēmuma kopējā izlaide noteiktā laika periodā, aprēķiniem izmantojot datus par uzņēmuma apgrozījumu noteiktā gadā,

A_{it} ir kopējā faktoru produktivitāte (no angļu val. *Total Factor Productivity*),

L ir darbaspēka komponente ražošanas procesā, aprēķiniem izmantojot datus par darba devēja VSAOI un bruto darba algu,

K ir fiziskā kapitāla komponente ražošanas procesā, aprēķiniem izmantojot datus par pamatlīdzekļiem, un attiecīgi koeficients α norāda uz darbaspēka produktivitāti, bet koeficients β norāda uz ražošanas kapitāla produktivitāti.

Jāņem vērā, ka kapitāla efektivitāte attēlojama caur diviem kanāliem – kapitāla produktivitātes koeficientu β un A_{it} . Ne visa kapitāla efektivitātes ietekme var tikt ekonometriski attēlota ar β , jo kapitāla nozīmi A_{it} veidošanā nav iespējams nodalīt.

Ražošanas funkcija izteikta un rezultāti aprēķināmi, izmantojot logaritmiski-lineāro regresiju.

Kontrafaktuālajā analīzē izmantoti trīs statistiskās nozīmības līmeņi $p < 0,10$, $p < 0,05$ un $p < 0,01$.

5.tabula. Kontrafaktuālajā analīzē turpmāk izmatotie statistiskās nozīmības līmeņi un to apzīmējumi

Statistiskās nozīmības līmenis	Apzīmējums
$p < 0,10$	*
$p < 0,05$	**
$p < 0,01$	***

Intervences un kontroles grupas noteikšana kontrafaktuālajā analīzē

KPVIS informācija attiecībā par uzņēmumiem, kas ir finansējuma saņēmēji vai labuma guvēji 3.PV pasākumos, veido intervences grupu katrā no ES fondu atbalsta pasākumiem.

Tabula ietver apkopojumu par atbalstu guvušo komersantu skaitu² katra atbalsta pasākuma ietvaros, izslēdzot tādu komersantu dublēšanos, kas plānošanas perioda laikā finansējumu saņēmuši vairākkārt. No intervences grupas izslēgtas fiziskas personas, ņemot vērā būtiskas finanšu uzskaites atšķirības, kā arī pašvaldības, valsts un pašvaldību iestādes, plānošanas reģioni un biedrības, ņemot vērā to neatbilstību komersanta statusam.

6.tabula. Labumu guvušo komersantu skaits katrā no atbalsta pasākumiem³

Pasākuma numurs	Pasākuma nosaukums	Atbalstīto grantu projektu skaits jeb finansējuma saņēmēji*	Labumu guvušie komersanti grantu projektu ietvaros	Atbalstīto komersantu skaits FI ietvaros
3.1.1.1.	Aizdevumu garantijas	n/a	n/a	541
3.1.1.2.	Mezanīna aizdevumi	n/a	n/a	21
3.1.1.3.	Atbalsts MVK finansējuma piesaistei kapitāla tirgos	4	n/a	n/a
3.1.1.4.	Mikrokredīti un starta aizdevumi	n/a	n/a	633
3.1.1.5.	Ražošanas telpas	76***	n/a	n/a
3.1.1.6.	Biznesa inkubatori	(1)**	1041	n/a
3.1.1.7.	MVU aizdevumi	n/a	n/a	49
3.1.2.1.	Riska kapitāls	n/a	n/a	20
3.1.2.2.	Tehnoloģiju akselerators	n/a	n/a	107
3.2.1.1.	Klasteru programma	(14)**	629	n/a
3.2.1.2.	Starptautiskā konkurētspēja	(2)**	1787	n/a
3.3.1.	Publiskā infrastruktūra uzņēmējdarbībai	(101)**	647	n/a

* Neskaitot atsauktos un pārtrauktos projektus

**Neveido intervences grupu

***T.sk. komersanti, kuri nomā izveidoto infrastruktūru

Kontroles grupas veidotas, pēc iespējas piemeklējot intervences grupai skaita ziņā atbilstošu kopu no uzņēmumiem, kuri nav saņēmuši ES fondu atbalstu, ņemot vērā, atvērtajos datu avotos pieejamos datus par Latvijā reģistrētiem komersantiem. Kontroles grupa veidota, balstoties uz šādiem parametriem: uzņēmējdarbības forma, komersantu reģistrācijas adrese (pašvaldības līmenī), reģistrācijas gads, likvidēto un aktīvo uzņēmumu proporcija, PVN maksātāja statuss. Veidojot kontroles grupu no atvērtajos datos pieejamajām datu bāzēm par Latvijā reģistrētiem komersantiem, tika konstatēts, ka nav pieejama pilnvērtīga informācija par kontroles grupā iekļaujamo uzņēmumu NACE2 kodiem. Lai minimizētu šī faktora ietekmi, kontroles grupas uzņēmumi pret intervences grupas uzņēmumiem tika atlasīti proporcijā 5:1.

Atskaites periodi kontrafaktuālajā analīzē

Kontrafaktualās analīzes veikšanai uzņēmumu līmeņa rādītāju izmaiņu novērtējums balstīts uz trim atskaites periodiem:

7.tabula. Kontrafaktuālās analīzes atskaites periodi

Pirmais references gads t=1	Gads pirms projekta apstiprināšanas, kas nodrošina pamata novērojumu par uzņēmuma sniegumu pirms atbalsta saņemšanas. Ņemot vērā, ka projektu atlases notika dažādos gados un vairākos atbalsta pasākumos atkārtoti vai secīgi, references gads ir noteikts gadu pirms atbalsta pasākuma ietvaros pirmā projektu atlases konkursa atvēršanas (t.i., sākot no 2015.gada). Lai varētu aprēķināt izmaiņu starp diviem laika
------------------------------------	---

² Dati no KPVIS izgūti laikā no 27.01.2023. līdz 13.02.2023.

³ Dati no KPVIS izgūti laikā no 27.01.2023. līdz 13.02.2023.

	periodiem, kā arī, ņemot vērā, ka 2021.gads ir pēdējais gads, par kuru pieejami uzņēmumu finanšu dati, 2019.gads ir pēdējais iespējamais pirmais references gads.
Otrais references gads t=2	Pilns gads pēc projekta pabeigšanas (vai, kontroles grupas gadījumā - intervences grupai atbilstošais gads). Otrais references gads var attiekties uz laika periodu no 2017. – 2021.gadam. Gadījumos, kad otrais references gads neiekļaujas minētajā laika periodā, uzņēmums tiek izslēgts no īstermiņa ietekmes vērtējuma.
Trešais references gads t=3	Trīs gadi pēc projekta beigām (vai kontroles grupas gadījumā – intervences grupai atbilstošais gads), kas demonstrētu ieguvumus no projekta īstenošanas. Šis periods ir noteikts kā vidēja perioda ietekmi ES fondu atbalstam raksturojošs laika periods, ņemot vērā laika ierobežojumu pagājušajam laika periodam kopš atbalsta piešķiršanas līdz šī izvērtējuma īstenošanai. Trešais references gads ir laikā no 2020.-2021.gadam, ņemot vērā, ka 2021.gads ir pēdējais gads, par kuru pieejami uzņēmumu finanšu dati. Jāņem vērā, ka lielai daļai atbalsta saņēmēju nav pagājuši trīs gadi pēc projekta īstenošanas beigām vai atbalsta saņemšanas. Gadījumā, ja trešais references gads izvērtēšanas īstenošanas laikā nav iestājies, intervences ietekmes vidēja termiņa vērtējumu nav iespējams veikt.

Uzņēmumu grupas analīze

Izvērtējuma jautājumu analīzes vajadzībām uzņēmumi sadalīti vairākās apakšgrupās, balstoties uz Pasūtītāja definētajiem analīzes griezumiem katrā no darba uzdevumiem.

8.tabula. Analīzes griezumi, izmantojot uzņēmumu grupēšanu

Iedalījuma veids	Iedalījuma kategorijas	
Visi uzņēmumi	Visi uzņēmumi, kas ir pieteikušies un saņēmuši ES fondu atbalstu	
SAM	3.1.1.SAM Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs	
	3.1.2.SAM Palielināt straujas izaugsmes komersantu skaitu Straujās izaugsmes komersanti pēc apgrozījuma pieauguma	
	3.2.1.SAM Palielināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju	
Pasākumi	3.3.1.SAM Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām	
	3.1.1.1.Aizdevumu garantijas	
	3.1.1.2.Mezanīna aizdevumi	
	3.1.1.3.Atbalsts MVK finansējuma piesaistei kapitāla tirgos	
	3.1.1.4.Mikrokredīti un starta aizdevumi	
	3.1.1.5.Ražošanas telpas	
	3.1.1.6.Biznesa inkubatori	
	3.1.1.7.MVU aizdevumi	
	3.1.2.1.Riska kapitāls	
	3.1.2.2.Tehnoloģiju akselerators	
	3.2.1.1.Klasteru programma	
	3.2.1.2.Starptautiskā konkurētspēja	
	3.3.1.Publiskā infrastruktūra uzņēmējdarbībai	
	RIS3 specializācijas jomas	Zināšanu ietilpīga bioekonomika
		Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas
Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas		
Viedā enerģētika		
Statistiskais reģions (NUTS3)	Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas	
	Rīgas reģions	
	Pierīga	
	Kurzeme	
	Zemgale	

Iedalījuma veids	Iedalījuma kategorijas
	Vidzeme
	Latgale
Valstspilsēta vai novads	Rīga, Liepāja, Daugavpils, Jelgava, Ventspils, Rēzekne, Jūrmala
	Novads

Deflatori

Datu salīdzināmībai laikā uzņēmumu finanšu rādītāji, t.sk. nodokļu ieņēmumi, ir koriģēti, izmantojot IKP deflatoru⁴, kas izteikts 2015.gada vidējās cenās (skatīt tabulu zemāk).

9.tabula. IKP deflators finanšu rādītāju koriģēšanai

IKP deflators	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Koeficients	0,999	1,000	1,009	1,038	1,079	1,107	1,118	1,194

3.1.4. Izmantotie dati

Izvērtējumā izmantoti ES fondu atbalstu raksturojoši dati, komersantu saņemto atbalstu raksturojoši dati, komersantu darbību un sniegumu raksturojoši dati, kā arī statistikas dati.

ES fondu atbalstu raksturojošie dati

Izvērtējumā izmantoti ES fondu atbalstu raksturojoši dati attiecībā par finansējuma piešķirumu, tā apguvi, plānotajām un sasniegtajām rādītāju vērtībām. Datu ieguvei izmantota KPVIS, kā arī publiskās normatīvo aktu datu bāzes.

10.tabula. ES fondu atbalstu raksturojošie datu lauki

Nr.	Datu lauks	Datu avots
1.	Finansējuma piešķirums	KPVIS, MK noteikumi
2.	Finansējuma apguve	KPVIS
3.	Noteiktie rezultāta rādītāji un to mērķi	KPVIS, MK noteikumi
4.	Noteiktie iznākuma rādītāji un to mērķi	KPVIS, MK noteikumi
5.	Sasniegtās iznākuma rādītāju vērtības	KPVIS
6.	Sasniegtās iznākuma rādītāju vērtības	KPVIS

Komersantu saņemto atbalstu raksturojošie datu lauki

Tabulā zemāk apkopoti izvērtējumā izmantotie komersantu saņemto atbalstu raksturojošie datu lauki, kā arī to datu avots. Dati no KPVIS izgūti laikā no 27.01.2023. līdz 13.02.2023.

11.tabula. Komersantu saņemto atbalstu raksturojošie datu lauki

Nr.	Datu lauks	Datu avots
1.	Atbalstītie MVK	KPVIS
2.	Galasaņēmēja līguma kopējā summa un dalījumā pa avotiem	KPVIS
3.	Galasaņēmēja līguma noslēgšanas un beigu datumi	KPVIS
4.	Galasaņēmēja galvenā darbības joma pēc NACE2 koda	KPVIS
5.	Galasaņēmēja atbalstītā projekta galvenā darbības joma pēc NACE2 koda	KPVIS

⁴ Pieejams: [Iekšzemes kopprodukta deflatori \(NACE 2. red.\) – IKP: pievienotā vērtība \(NACE 2.red.\); produktu nodokli un subsīdijas, Rādītāji un Laika periods. PxWeb \(stat.gov.lv\)](#)

Nr.	Datu lauks	Datu avots
6.	Uzņēmumu apliecinājumos norādītās jaunizveidojamās darba vietas (par 3.3.1.SAM)	KPVIS
7.	Uzņēmumu apliecinājumos norādītais uzņēmuma NACE2 kods (par 3.3.1.SAM)	KPVIS
8	Uzņēmumu apliecinājumos norādītais investīciju nemateriālajos ieguldījumos un pamatlīdzekļos apjoms (par 3.3.1.SAM)	KPVIS

Komersantu darbību raksturojoši datu lauki

Tabulā zemāk apkopoti izvērtējumā izmantotie komersantu darbību raksturojošie datu lauki, kā arī to datu avots. Dati izgūti no VID datu noliktavām 2023.gada februārī-aprīlī.

12.tabula. Komersantu darbību raksturojošie datu lauki

Nr.	Datu lauks	Datu avots
1.	Uzņēmuma reģistrācijas numurs	VID
2.	Uzņēmuma reģistrācijas datums	VID
3.	Uzņēmuma likvidācijas datums	VID
4.	Neto apgrozījums	VID
5.	Nodarbināto skaits	VID
6.	Nomaksātie nodokļi	VID
7.	Bruto darba samaksa	VID
8	Reģistrācijas adrese	VID
9.	Peļņa vai zaudējumi pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa	VID
10.	Pārskata gada peļņa vai zaudējumi	VID
11.	Aktīvi	VID
12.	Pamatkapitāls	VID
13.	Pamatlīdzekļi	VID
14.	Eksporta apjoms	VID

Statistikas dati

Izvērtējumā izmantoti tautsaimniecību un uzņēmumu darbību raksturojoši statistikas dati. Datu izguvei izmantota publiski pieejamā CSP datu bāze, kā arī publiskajos VID resursos pieejamie dati.

13.tabula. Statistikas datu lauki

Nr.	Datu lauks	Datu avots
1.	Jaundibinātu uzņēmumu skaits valstī pa gadiem	CSP
2.	Straujas izaugsmes komersanti valstī pa gadiem	CSP
3.	Nozaru vidējā bruto darba alga	VID
4.	Kopējais uzņēmumu eksporta apjoms	CSP
5.	Nodarbinātības līmenis	CSP
6.	Eksporta apjoms	CSP
7.	Ekonomiski aktīvo komersantu skaits	CSP
8	Nodarbināto skaits uzņēmumos dalījumā pa statistiskajiem reģioniem	CSP
9.	Mēneša bruto darba samaksa valstī privātajā sektorā	CSP
10.	Mēneša vidējais bruto atalgojums dalījumā pa statistiskajiem reģioniem	CSP
11.	Uzņēmumu bruto kapitālieguldījumi materiālajos aktīvos dalījumā pa statistiskajiem reģioniem	CSP

3.2. 2.2.darba uzdevuma metodoloģija

2.2.1. izvērtēšanas jautājums

2.2.1.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes** un **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, analizējot CSP statistiku par jaunu MVK dibināšanu.

2.2.2. izvērtēšanas jautājums

2.2.2.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes un analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, kā arī **“Atšķirība-atšķirībā” kontrafaktuālo analīzes metodi**.

IJ atdeves novērtējumam izmantota **“Atšķirība-atšķirībā” kontrafaktuālo analīzes metode**, kas vērsta uz analītisko rādītāju izmaiņu atšķirību novērtēšanu starp intervences (atbalstu saņēmušajiem straujas izaugsmes komersantiem) un kontroles grupām (pārējiem straujas izaugsmes komersantiem), aprēķinot radušos izmaiņu (atšķirību) laikā atšķirībai starp abām grupām.

Kā analītiskos rādītājus (salīdzināmībai ar 2.2.5.izvērtēšanas jautājumu) atdeves aprēķināšanai izmantoti:

- ▶ Nomaksāto nodokļu apjoms, kas raksturo publiskos ieņēmumus no īstenotās uzņēmējdarbības noteiktā laika periodā. ES fondu investīciju kontekstā nomaksāto nodokļu apjoma kāpums vērtējams kā pieaugums valsts ieņēmumos, pateicoties atdevei no ES fondu (t.i., publiskajām) investīcijām.
- ▶ Darbinieku skaits – kontrafaktuālās analīzes mērķis ir novērtēt ES fondu investīciju ietekmi uz jaunu darbavietu radīšanu (darbinieku skaita pieaugumu).
- ▶ Vidējā bruto alga – kontrafaktuālās analīzes mērķis ir novērtēt ES fondu investīciju ietekmi uz vidējo bruto algas pieaugumu,
- ▶ Apgrozījums – tiek sagaidīts, ka ES fondu investīcijas kā ieguldījums jaunos ražošanas līdzekļos, apmācībās, mārketingā u.c. veicina uzņēmuma apgrozījuma pieaugumu, taču jāņem vērā, ka ietekmi uz šo rādītāju nosaka arī citi, t.sk. ārēji faktori, piemēram, ekonomiskais cikls, izmaiņas ārējā pieprasījumā u.c.

2.2.3. izvērtēšanas jautājums

IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes un analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, analizējot 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM atbalstītos jaunizveidotos uzņēmumus un to projektu atbalsta jomas pēc NACE2 (atbilstoši KPVIS uzkrātajiem datiem).

2.2.4. izvērtēšanas jautājums

2.2.4.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes un analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. ES fondu atbalstīto MVK dzīves ciklu iespējams analizēt, vērtējot to izdzīvošanas tieksmi (no angļu val. *propensity to survive*) salīdzinājumā pret visiem valstī darbošajiem komersantiem kopumā.

Analīzei izmantots Kaplana-Meiera izdzīvošanas novērtējumu, kas paredz noteiktos intervālos (viens gads) novērtēt izdzīvojušo uzņēmumu īpatsvaru un šos katra gada īpatsvarus savstarpēji reizināt, lai aprēķinātu kopējo izdzīvošanas varbūtību garākā laika periodā (skatīt formulu zemāk).

$$\hat{S}(t) = \prod_{ti < t} 1 - \frac{d_i}{n_i} = \left(1 - \frac{d_1}{n_1}\right) \left(1 - \frac{d_2}{n_2}\right) \left(1 - \frac{d_3}{n_3}\right) \dots, \text{ kur}$$

$\hat{S}(t)$ apzīmē varbūtību uzņēmumam izdzīvot noteiktā laika intervālā t ,

n_i apzīmē izdzīvojušo uzņēmumu skaitu laika intervālā i ;

d_i apzīmē uzņēmējdarbību pārtraukušo (t.i., likvidācijas) gadījumu skaitu laika intervālā i ,

un attiecīgi, izdzīvojušo uzņēmumu skaits vienā no laika periodiem ir starpība starp izdzīvojušo un likvidēto uzņēmumu skaitu iepriekšējā laika periodā, t.i., piemēram, $n_2 = n_1 - d_1$.

2.2.5. izvērtēšanas jautājums

2.2.5.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes un analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, kā arī izmantot **“Atšķirība-atšķirībā” kontrafaktuālo analīzes metodi**.

IJ izmantota **“Atšķirība-atšķirībā” kontrafaktuālās analīzes metode**, kas vērsta uz analītisko rādītāju izmaiņu atšķirību novērtēšanu starp intervences (atbalstu saņēmušajiem MVK 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros) un kontroles grupām, aprēķinot radušos izmaiņu (atšķirību) laikā atšķirībai starp abām grupām.

Kā analītiskie rādītāji atdeves aprēķināšanai izmantoti:

- ▶ Nomaksāto nodokļu apjoms, kas raksturo publiskos ieņēmumus no īstenotās uzņēmējdarbības noteiktā laika periodā. ES fondu investīciju kontekstā nomaksāto nodokļu apjoma kāpums vērtējams kā pieaugums valsts ieņēmumos, pateicoties atdevei no ES fondu (t.i., publiskajām) investīcijām.
- ▶ Darbinieku skaits – kontrafaktuālās analīzes mērķis ir novērtēt ES fondu investīciju ietekmi uz jaunu darbavietu radīšanu (darbinieku skaita pieaugumu).
- ▶ Vidējā bruto alga - kontrafaktuālās analīzes mērķis ir novērtēt ES fondu investīciju ietekmi uz vidējo bruto algas pieaugumu.

2.2.6. izvērtēšanas jautājums

2.2.6.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes** un **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, kā arī **intervijām** ar LIAA un ALTUM kā finansējuma saņēmējiem.

2.2.7. izvērtēšanas jautājums

2.2.7.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes** un **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Kā papildus metode izmantota padziļinātā **intervija** ar LIAA kā finansējuma saņēmēju.

2.2.8. izvērtēšanas jautājums

2.2.8.IJ izpilde veikta ar **kontrafaktuālo analīzi “Atšķirība-atšķirībā”**, kas raksturo intervences grupas (atbalstu saņēmušo jaundibināto MVK 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros) izvēlēto analītisko rādītāju izmaiņas pēc projekta īstenošanas salīdzinājumā ar kontroles grupu (jaundibinātiem uzņēmumiem, kas nav saņēmuši ES fondu atbalstu minēto SAM ietvaros). Intervences efektu piedāvājam vērtēt caur vairākiem uzņēmumu darbību raksturojošajiem būtiskākajiem parametriem (kas atbilst arī 2.6.4.IJ):

- ▶ Apgrozījums – tiek sagaidīts, ka ES fondu investīcijas kā ieguldījums jaunos ražošanas līdzekļos, apmācībās, mārketingā u.c. veicina uzņēmuma apgrozījuma pieaugumu, taču jāņem vērā, ka ietekmi uz šo rādītāju nosaka arī citi, t.sk. ārēji faktori, piemēram, ekonomiskais cikls, izmaiņas ārējā pieprasījumā u.c.
- ▶ Darbinieku skaits – kontrafaktuālās analīzes mērķis ir novērtēt ES fondu investīciju ietekmi uz jaunu darbavietu radīšanu.
- ▶ Peļņa – uzņēmuma peļņa kā investīciju ietekmes rezultāts būtu vērtējams salīdzinoši piesardzīgi, ņemot vērā pastāvošo tendenci peļņas nodokļu samazināšanas nolūkos ar grāmatvedības metodēm samazināt patieso peļņas apjomu. Kontrafaktuālajā analīzē vērtētas izmaiņas gan uzņēmuma bruto, gan neto peļņas (t.i., pēc UIN nomaksas) rādītājos.
- ▶ Nomaksāto nodokļu apjoms, kas raksturo publiskos ieņēmumus no īstenotās uzņēmējdarbības noteiktā laika periodā. ES fondu investīciju kontekstā nomaksāto nodokļu apjoma kāpums vērtējams kā pieaugums valsts ieņēmumos, pateicoties atdevei no ES fondu (t.i., publiskajām) investīcijām.

Intervences efekts var būt gan pozitīvs, gan negatīvs, ja regresijas koeficients, kas raksturo “Atšķirību-atšķirībā” ietekmi, ir statistiski nozīmīgs.

Savukārt analīzes nākamajā solī ES fondu ieguldījumu efektivitāti piedāvājam **novērtēt ar izmaksu un ieguvumu analīzes metodi**, salīdzinot katrā no SAM ieguldītos ES fondu līdzekļus jaundibinātiem MVK ar kontrafaktuālajā analīzē iegūtajiem rezultātiem par intervences ietekmi. Kontrafaktuālās analīzes rezultāts – “Atšķirība-atšķirībā” koeficients ne tikai norāda uz intervences ietekmes virzienu (pozitīva vai negatīva) un statistisko nozīmīgumu, bet arī ietekmes izmēru analītiskā rādītāja vienībās.

$$\text{ES fondu ieguldījumu efektivitāte} = \frac{\text{Kopējais ieguldīto fondu apjoms } \text{€}}{\beta_3}, \text{ kur}$$

β_3 ir kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” koeficients, kas raksturo intervences tiešo ietekmi.

Līdz ar to **efektivitātes novērtējums izteikts eiro uz vienu "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienību**, t.i., apgrozījuma pieaugumu par vienu eiro, vidējā darbinieku skaita pieaugumu par vienu nodarbināto, u.tml. ES fondu ieguldījumu efektivitāte skaidrojama kā ieguldītais finanšu apjoms, lai panāktu analītiskā rādītāja straujāku pieaugumu intervences grupā salīdzinājumā ar kontroles grupu. Zemāks koeficients norāda uz augstāku ES fondu ieguldījumu efektivitāti, t.i., pozitīvu atdevi uz uzņēmumu konkurētspēju iespējams panākt ar mazākiem ES fondu ieguldījumiem.

2.2.9. izvērtēšanas jautājums

IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes un analītiski aprakstošo metožu** palīdzību.

Viena no finanšu instrumentu būtiskākajām priekšrocībām salīdzinājumā ar grantiem ir iespēja piesaistīt privāto finansējumu publiskās politikas mērķu, proti, uzņēmējdarbības veicināšanas, sasniegšanai. Piesaistītā privātā finansējuma nozīmi mērķu sasniegšanā novērtē, aprēķinot sviras efektu, t.i., attiecību starp kopējo finansējuma apjomu un finanšu instrumenta ieguldīto publisko finansējumu. Sviras efekts pieaug, ja finanšu līdzekļi tiek izmantoti atkārtoti finanšu instrumenta ietvaros – līdz ar kāda no darījuma (aizdevuma, riska kapitāla, utml.) saņēmēja saistību izpildi, atgūtie finanšu līdzekļi var tikt atkārtoti ieguldīti.

Darba uzdevuma izpildei veikta datu analīze, nosakot sviras efektu šajos līmeņos:

- ▶ Finanšu instrumentu līmenī (kas faktiski ir identisks 3.1.1.SAM finanšu instrumentu pasākumu un 3.1.2.SAM pasākumu līmenī);
- ▶ Finansējuma saņēmēju līmenī (t.i. atsevišķi ALTUM pārvaldītajiem instrumentiem, kā arī katram no riska kapitāla un tehnoloģiju akseleratora finanšu starpniekam).

Lai skaidrotu sviras efekta rādītājus, t.sk. salīdzinošā perspektīvā starp instrumentiem un finanšu starpniekiem, veiktas **padziļinātas intervijas** ar finanšu starpniekiem.

3.3. 2.3.darba uzdevuma metodoloģija

2.3.1. izvērtēšanas jautājums

IJ izmantota **"Atšķirība-atšķirībā" kontrafaktuālā analīzes metode**, kas vērsta uz konkurētspējas sniegumu raksturojošā rādītāja atšķirību novērtēšanu starp intervences (atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem 3.2.1.SAM ietvaros) un kontroles grupām, aprēķinot radušos izmaiņu (atšķirību) laikā atšķirībai starp grupām, izmantojot konkurētspēju raksturojošus rādītājus:

- ▶ Apgrozījuma – aktīvu attiecību (no angļu val. *Turnover-Assets Ratio*), kas demonstrē, cik efektīvi ieņēmumu radīšanai uzņēmums izmanto tā rīcībā esošos galvenos aktīvus,
- ▶ Pamatkapitāla rentabilitāti (no angļu val. *Return on Equity (ROE)*), kas ir investētā kapitāla atdeves rādītājs (neto peļņas attiecība pret kapitālu), kas raksturo kapitāla izmantošanas efektivitāti,
- ▶ Pievienoto vērtību, kas tiek interpretēta kā iegūtās peļņas pēc nodokļiem, darbaspēka nodokļu un izmaksātās neto darba algas summa uz vienu strādājošo.

$$\text{Pievienotā vērtība} = \frac{\text{Peļņa+Nodokļi+Algas}}{\text{Darbinieku skaits}}$$

Papildus "Atšķirība-atšķirībā" metodei izmantota **Koba-Duglasa ražošanas funkcija** (no angļu val. *Cobb-Douglas production function*), vērtējot ražošanas faktoros – darbaspēku un kapitālu – caur kopējo produktivitātes konstanti (no angļu val. *Total Factor Productivity (TFP)*), kas skaidro citus konkurētspēju ietekmējošos faktoros, galvenokārt, tehnoloģiju sniegto produktivitātes ieguvumu, mārketinga ietekmi u.c.

2.3.2. izvērtēšanas jautājums

IJ izpildei organizēta visu **klasteru un to ietvaros atbalstīto MVK elektroniska aptauja**, noskaidrojot atbildes uz jautājumu par inovāciju veidu, inovāciju attīstību, šķēršļiem un izaicinājumiem, ietekmi, utml.

2.3.3. izvērtēšanas jautājums

IJ otrā jautājuma izpildei izmantota **korelācijas analīze**, vērtējot, vai saņemtā atbalsta apjoms MVK 3.2.1.SAM korelē ar uzņēmumu apgrozījuma izmaiņu pirms un pēc atbalsta saņemšanas. MVK izaugsme skatīta caur MVK apgrozījuma pieaugumu - rādītāju, kas raksturo, vai MVK ir sekmīgi attīstījis darbību, atradis noieta tirgu un spējis tajā iekļauties. Korelācijas koeficientu aprēķinos tika iekļauti tikai tie atbalstu saņēmušie uzņēmumi, kuri uzrādījuši attīstības izmaksas vismaz vienā no pētāmā perioda gadiem.

2.3.4. izvērtēšanas jautājums

IJ izpildei organizēta visu **klasteru un to ietvaros atbalstīto MVK elektroniska aptauja**, noskaidrojot atbildes uz jautājumu par inovāciju veidu, inovāciju attīstību, šķēršļiem un izaicinājumiem, ietekmi, utml.

2.3.5. izvērtēšanas jautājums

IJ izpildei organizēta visu **klasteru un to ietvaros atbalstīto MVK elektroniska aptauja**, noskaidrojot atbildes uz jautājumu par inovāciju veidu, inovāciju attīstību, šķēršļiem un izaicinājumiem, ietekmi, utml.

2.3.6. izvērtēšanas jautājums

2.3.6.IJ izmantota **“Atšķirība-atšķirībā” kontrafaktuālā analīzes metode**, kas vērsta uz eksporta apjoma izmaiņu atšķirību novērtēšanu starp intervences (atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem 3.2.1.SAM ietvaros) un kontroles grupām, aprēķinot radušos izmaiņu (atšķirību) laikā atšķirībai starp abām grupām. Analīze ietver MVK dalījumu pa NACE2 kodiem (kodu grupām). Analīzē tiks piemēroti IKP deflatori, izslēdzot inflācijas ietekmi.

2.3.7. izvērtēšanas jautājums

2.3.7.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes un analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. OECD klasifikācija par nozaru zināšanu ietilpību paredz izšķirt piecu grupu industriju⁵. IJ vērtē 3.2.1.SAM pasākumos atbalstīto uzņēmumu, kuri strādā augstas zināšanu ietilpības nozarēs un vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēs (ņemot vērā pamatdarbības NACE2 kodu), eksporta vērtības izmaiņas kopējā valsts eksporta apjomā pirms un pēc atbalsta saņemšanas.

3.4. 2.4.darba uzdevuma metodoloģija

2.4.1. izvērtēšanas jautājums

2.4.1.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes un analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Izmantoti CSP dati par uzņēmumu bruto kapitālieguldījumus materiālajos aktīvos dalījumā pa statistiskajiem reģioniem, kā arī dati par 3.3.1.SAM atbalstīto uzņēmumu pamatkapitāla izmaiņām.

2.4.2. izvērtēšanas jautājums

2.4.2.IJ izpilde veikta ar **gadījumu izpēti (case study) metodes** palīdzību un **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Interviju ietvaros identificēti veiksmīgas prakses piemēri pašvaldībās. Analizēti finanšu rādītāji, kas tiešā veidā saistās ar jaunu produktu attīstību un uzņēmumu paplašināšanos.

2.4.3. izvērtēšanas jautājums

2.4.3.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes un analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Īstenojot 3.3.1.SAM investīcijas, katrai atbalstu saņemošajai pašvaldībai noteikts mērķis par jaunizveidoto darbavietu skaitu komersantos, kuri guvuši labumu no investīcijām infrastruktūrā (nodarbinātības pieaugums atbalstītajos

⁵ OECD nozaru zināšanu ietilpības klasifikācija, pieejams: 5jlv73sqgp8r-en.pdf (oecd-ilibrary.org)

uzņēmumos). IJ ietvaros analizēts jaunizveidoto darba vietu skaitu komersantos (MVK), kuri apņēmušies sniegt ieguldījumu 3.3.1.SAM projektos noteikto rādītāju izpildē.

2.4.4. izvērtēšanas jautājums

2.4.4.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes** un **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Analizēti sasniegtie rezultāti un iznākuma rādītāji, kā arī ar atbalstīto uzņēmumu finanšu sniegumu saistīti rādītāji. Intervijās ar pašvaldību pārstāvjiem identificēti kvalitatīva rakstura uzlabojumi.

2.4.5. izvērtēšanas jautājums

2.4.5.IJ izpilde veikta ar **kvantitatīvās analīzes** un **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, vērtējot, kā mainījusies nodarbinātība dalījumā pa statistiskajiem reģioniem, to samērojot ar projektu ietvaros uzskaitītajām jaunizveidotajām darba vietām.

3.5. 2.5.darba uzdevuma metodoloģija

2.5.1. izvērtēšanas jautājums

Iznākuma rādītāju izpildes analīze veikta ar **kvantitatīvās analīzes** un **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Balstoties uz apkopotajiem datiem par rādītāju mērķiem un mērķu sasniegšanu, kā arī konstatētajām novirzēm, identificēti rādītāji, kuru mērķa vērtību sasniegšana būtiski atpaliek (atpaliek no mērķa vērtības par vismaz 20%) vai tiek pārsniegta (pārsniedz mērķa vērtību par vismaz 50%). Cēloņu noskaidrošanai izmantotas **padziļinātās intervijas** ar ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM vadībā un ieviešanā iesaistītajām iestādēm – Vadošo iestādi, EM un VARAM kā atbildīgajām iestādēm, ALTUM.

2.5.2. izvērtēšanas jautājums

MVK darbības nozaru galveno problēmu un attīstības šķēršļu analīzi veikta ar **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, vērtējot aktuālās problēmas tautsaimniecībā, ietekmi uz MVK attīstību.

2.5.3. izvērtēšanas jautājums

2.5.3.IJ izpilde veikta ar **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, balstoties uz 2.5.2.IJ iegūtajiem secinājumiem. Vērtēta galveno attīstības problēmu dinamika, savstarpējā saistība, ES fondi kā risinājums problēmu mazināšanai.

2.5.4. izvērtēšanas jautājums

Iznākuma rādītāju izpildes analīze veikta ar **kvantitatīvās analīzes** un **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, veidojot analītiskos griezumus pa rādītājiem, NACE2, grantiem un finanšu instrumentiem, kā arī RIS3 jomām.

2.5.5. izvērtēšanas jautājums

Atbalsta papildinātību ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM ietvaros vērtēta ar **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, analizējot atbalsta saturu, kā arī uzņēmumu pietikšanos uz atbalstu vairākos SAM un vairākos pasākumos. Papildus atbalsta savstarpējai papildinātībai analizē apskatīti citi finanšu instrumenti, kas pieejami mērķa grupu vajadzībām, piemēram, ELFLA, EEZ un Norvēģijas finanšu instrumentu atbalsts.

3.6. 2.6.darba uzdevuma metodoloģija

2.6.1. izvērtēšanas jautājums

Ieviešanas mehānisma analīze rādītāju sasniegšanas nodrošināšanai veikta ar **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Analizēti SAM pasākumi pēc to ieviešanas veida (t.i., granti un finanšu instrumenti), kas līdz ar saistītajiem nosacījumiem (piemēram, par administratīvā procesa piemērošanu vai finanšu starpnieka organizācijas iekšējo procedūru piemērošanu) rada priekšnoteikumus ieviešanas mehānisma analīzei.

2.6.2. izvērtēšanas jautājums

Ieviešanas mehānisma analīze veikta ar **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, kā arī **intervijām** ar ES fondu vadībā iesaistītajam iestādēm. Secinājumu izdarīšanas pamatam kalpo izvērtējuma sagatavošanā iesaistīto ekspertu vērtējums par ieviešanas stiprajām un vājajām pusēm, t.sk. balstoties uz secinājumiem no iepriekšējiem darba uzdevumiem.

2.6.3. izvērtēšanas jautājums

2.6.3.IJ izpilde veikta ar **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Uzlabojumus attiecībā par 2021.–2027. gada plānošanas perioda atbalsta pasākumu regulējumu izvirzīti, balstoties uz 2.6.1. un 2.6.2. darba uzdevumos secināto.

2.6.4. izvērtēšanas jautājums

2.6.4.IJ izmantota **“Atšķirība-atšķirībā” kontrafaktuālo analīzes metode**, kas vērsta uz analītiskā rādītāja atšķirību novērtēšanu starp intervences (atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem 3.1.1.SAM, 3.1.2.SAM, 3.2.1.SAM un 3.3.1.SAM ietvaros) un kontroles grupām, aprēķinot radušos izmaiņu (atšķirību) laikā atšķirībai starp grupām.

Kontrafaktuālais novērtējums veikts šādiem analītiskajiem rādītājiem:

- ▶ **Apgrozījums** – tiek sagaidīts, ka ES fondu investīcijas kā ieguldījums jaunos ražošanas līdzekļos, apmācībās, mārketingā u.c. veicina uzņēmuma apgrozījuma pieaugumu, taču jāņem vērā, ka ietekmi uz šo rādītāju nosaka arī citi, t.sk. ārēji faktori, piemēram, ekonomiskais cikls, izmaiņas ārējā pieprasījumā u.c.
- ▶ **Darbinieku skaits** – kontrafaktuālās analīzes mērķis ir novērtēt ES fondu investīciju ietekmi uz jaunu darbavietu radīšanu.
- ▶ **Peļņa** – uzņēmuma peļņa kā investīciju ietekmes rezultāts būtu vērtējams salīdzinoši piesardzīgi, ņemot vērā pastāvošo tendenci peļņas nodokļu samazināšanas nolūkos ar grāmatvedības metodēm samazināt patieso peļņas apjomu. Kontrafaktuālajā analīzē vērtētas izmaiņas gan uzņēmuma bruto, gan neto peļņas (t.i., pēc UIN nomaksas) rādītājos.
- ▶ **Nomaksāto nodokļu apjoms**, kas raksturo publiskos ieņēmumus no īstenotās uzņēmējdarbības noteiktā laika periodā. ES fondu investīciju kontekstā nomaksāto nodokļu apjoma kāpums vērtējams kā pieaugums valsts ieņēmumos, pateicoties atdevei no ES fondu (t.i., publiskajām) investīcijām.
- ▶ **Eksporta apjoms** – tiek sagaidīts, ka konkurētspējas pieaugums izpaudīsies pieaugošā uzņēmuma eksportspējā.

Papildus “Atšķirība-atšķirībā” metodei konkurētspējas un tās izmaiņu mērīšanai kā viena no tradicionālajām metodēm izmantota **Koba-Duglasa ražošanas funkcija** (no angļu val. *Cobb-Douglas production function*), vērtējot ražošanas faktorus – darbaspēku un kapitālu – caur kopējo produktivitātes konstanti (no angļu val. *Total Factor Productivity* (TFP)), kas skaidro citus konkurētspēju ietekmējošos faktorus, galvenokārt, tehnoloģiju sniegto produktivitātes ieguvumu, mārketinga ietekmi u.c.

2.6.5. izvērtēšanas jautājums

2.6.5.IJ izpilde veikta ar **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību, balstoties uz 2.5.1.IJ un 2.5.4.IJ veikto izpēti, citiem pētījumiem, un uzmanību vēršot uz ieviešanas sistēmu raksturojošiem faktoriem.

Izmantotas arī **padziļinātās intervijas** ar ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM vadībā un ieviešanā iesaistītajām iestādēm – Vadošo iestādi, EM un VARAM kā atbildīgajām iestādēm, LIAA, ALTUM.

2.6.6. izvērtēšanas jautājums

2.6.6.IJ izpilde veikta ar **analītiski aprakstošo metožu** palīdzību. Ņemot vērā izvērtējuma secinājumus par visiem izvērtēšanas jautājumiem, sniegts viedoklis, vai un cik lielā mērā Latvijai ir būtiski un aktuāli Revīzijas palātas ziņojumā⁶ iekļautie secinājumi un ieteikumi.

⁶ [Īpašais ziņojums 08/2022: ERAF atbalsts MVU konkurētspējai - Izstrādes nepilnības mazina finansējuma efektivitāti \(europa.eu\)](#)

4. Izvērtējuma darba uzdevumu rezultāti

4.1. 2.2.darba uzdevums: 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ieguldījumu analīze

2.2.DU: Apkopot un analizēt statistikas un ar nodokļu nomaksu saistītos datus par MVK, atbilstoši ieguldījumiem 3.1.IP 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM, atsevišķi apkopojot MVK sadalījumu pa Latvijas statistiskajiem reģioniem, valstspilsētām un novadiem atbilstoši OECD klasifikācijai

4.1.1. 2.2.1. izvērtēšanas jautājums: ES fondi kā jaunu MVK izveides stimuls

2.2.1.IJ: Cik lielā mērā ES fondu atbalsts veicinājis jaunu MVK veidošanos?

Atbilstoši CSP datiem, Latvijā laika posmā no 2011.-2020.gadam katru gadu tika reģistrēti 18 000-29 000 jaunu komersantu.

14. tabula Jaunizveidoti uzņēmumi Latvijā 2011.-2020.gadā (CSP dati)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jaunizveidoti uzņēmumi	21 220	19 896	18 963	20 045	28 910	26 866	19 255	18 529	18 318	18 235

Publisku informāciju par Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” saturu, tostarp atbalsta pieejamību MVK, iespējams datēt ar 2013.gada jūliju (publiskajā apspriedē nodotajām Partnerības līguma un DP versijām). Līdz ar to kopš šī laika iespējams uzskatīt, ka tirgum ir sūtīts signāls par atbalsta pieejamību, kam var būt bijusi ietekme uz lēmumiem par jaunu MVK dibināšanu.

3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros atbalstīti 1780 MVK, kuri dibināti laikā pēc 2013.gada 1.janvāra, tādējādi izvērtējuma metodoloģijas vajadzībām klasificējami kā jauni komersanti. Kopumā jaundibināto atbalstīto komersantu skaits veido aptuveni 1% kopējā Latvijā reģistrēto komersantu skaitā attiecīgajā laika periodā. Tostarp ES fondu 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros atbalstīti 52 straujas izaugsmes komersanti, kas dibināti laikā pēc 2013.gada 1.janvāra.

Lielākais jaundibināto uzņēmumu skaits novērojams 2015. un 2016.gadā, līdz pat 35% pārsniedzot reģistrēto uzņēmumu skaitu citos šīs desmitgades gados. Kopumā uzņēmumu reģistrācijas pieaugums šajos gados būtu saistāms ar salīdzinoši labvēlīgo makroekonomisko vidi – IKP ir audzis 5-6 gadus pēc kārtas robežās no 2,4-5%, neesot spēcīgiem iekšējiem vai ārējiem satricinājumiem (finanšu krīzes, pandēmija, kara situācijas). ES fondu atbalstīto MVK īpatsvars, kuri reģistrēti 2015.gadā un 2016.gadā, ir attiecīgi 0,6% un 0,86%, tādējādi atpaliekot no vidējā rādītāja laikā pēc 2013.gada 1.janvāra, kas netieši liecina par salīdzinoši mazāku ES fondu nozīmību, dibinot jaunu uzņēmumu 2015. un 2016.gadā.

Jaundibināto atbalstīto komersantu kopējais apgrozījums 2021.gadā veido 700 milj EUR, kas ir 0,9% no kopējā komersantu apgrozījuma Latvijā 2021.gadā. Savukārt šo uzņēmumu kopējais eksporta apjoms 2021.gadā veido 282 milj EUR jeb 1,7% no kopējā Latvijas eksporta 2021.gadā. Tādējādi caurmērā šie uzņēmumi ir bijuši sekmīgāki eksporta tirgū nekā Latvijas uzņēmumi vidēji.

Vienlaicīgi jāatzīmē, ka vairāki ERAF pasākumi, kas ir tieši vērsti uz jaunu MVK dibināšanu un atbalstīšanu (inkubatori, mikroaizdevumi, riska kapitāla sākuma kapitāla fondi, akselerācijas instrumenti, tika uzsākti atšķirīgā laikā, kas neveido vienotu laika brīdi, kad potenciālais uzņēmējs var pieņemt lēmumu par uzņēmuma dibināšanu, vērtējot ES fondu atbalsta kopuma pieejamību.

Sagaidāms arī, ka dažādiem uzņēmējiem par būtiskāko motivāciju var kļūt cits atbalsta veids – piemēram, kādu biedē birokrātija un viņš būs pateicīgs par inkubatora sniegtām uzņēmējdarbības konsultācijām, bet kāds cits iesācējs cer dibināt zinātņietilpīgu biznesu, un lēmums ir atkarīgs no riska finansējuma pieejamības.

4.1.2. 2.2.2. izvērtēšanas jautājums: Straujas izaugsmes komersantu skaita pieaugums

2.2.2.IJ: Vai ir izdevies palielināt straujas izaugsmes komersantu skaitu un to atdevi?

CSP statistika liecina, ka straujas izaugsmes komersantu⁷ skaita izmaiņām 2011.-2020.gada posmā nav vienotas tendences – augstākais tas ir bijis 2014.gadā, bet 2020.gadā straujas izaugsmes komersantu skaits ir trešais zemākais desmitgadē (823 uzņēmumi).

15.tabula. *Straujas izaugsmes uzņēmumi Latvijā 2011.-2020.gadā (CSP dati)*

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Straujas izaugsmes uzņēmumi, rēķinot pēc apgrozījuma pieauguma	570	1498	1344	2706	2108	1967	709	902	1122	823

Lai noskaidrotu, vai ES fondu atbalsts ir veicinājis straujas izaugsmes komersantu skaita pieaugumu un to atdevi, bija paredzēts izmantot “Atšķirība – atšķirībā” kontrafaktuālās analīzes metodi. Metodes pielietošanai, balstoties uzņēmumu apgrozījumu datu statistiskā, tika izveidota intervences grupa, kurā iekļauti 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros ES fondu atbalstu saņēmušie straujas izaugsmes komersanti, t.i. tādi komersanti, kuru apgrozījums trīs secīgos gados pieaudzis par vismaz 20%.

Kopumā **straujas izaugsmes komersantu skaits** periodā pēc atbalsta saņemšanas kādā no 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM pasākumiem ir 60, t.i., aptuveni 7% no kopējā straujas izaugsmes komersantu skaita valstī 2020.gadā. Salīdzinoši lielākais straujas izaugsmes komersantu skaits attiecas uz 3.1.1.SAM (56 komersanti), kas skaidrojams ar kopumā būtiski lielāku atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaitu SAM ietvaros (3.1.1.SAM atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits 18 reizes pārsniedz 3.1.2.SAM atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaitu). Turpretim, vērtējot straujas izaugsmes komersantu īpatsvaru starp atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem, augstāks tas ir 3.1.2.SAM gadījumā (3,1%), kā primārais uzdevums bijis veicināt straujas izaugsmes komersantu skaitu. Abu SAM atbalstīto komersantu izaugsmi par straujas izaugsmes komersantiem var skaidrot, t.sk. pateicoties ES fondu sniegtā atbalsta ietekmei.

Riska kapitāla starpnieku pārstāvji, skaidrojot salīdzinoši mazo straujas izaugsmes komersantu skaitu savos darījumos, norāda, ka daļa investīciju saņēmēju nav sasnieguši straujas izaugsmes komersantiem noteikto apgrozījuma sliekšni, jo pamatā to darbība vērsta uz noietu vietējā tirgū, kur nav tādu izaugsmes iespēju. Riska kapitāla darījumos ir finansēti mēģinājumi uzsākt vai attīstīt eksportu, bet šie mēģinājumi nereti bijuši neveiksmīgi (dēļ lēnākas klientu piesaistes, zemākas konkurētspējas dēļ loģistikas izmaksām, vietējā tirgus nepārzināšanas). Taču, kā atzīst riska kapitāla finanšu starpnieki, daudzu investīciju gadījumā, pat ja ne 20% apmērā 3 secīgos gadus pēc kārtas, tomēr pārsvarā ir izdevies uzņēmumu apgrozījumu būtiski kāpināt.

16. tabula *Atbalstītie straujas izaugsmes komersanti 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros*

SAM / Pasākums	Nosaukums	Straujas izaugsmes komersantu skaits periodā pēc atbalsta saņemšanas	Straujas izaugsmes komersantu īpatsvars starp atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem

⁷ Uzņēmumu, kuru apgrozījuma izaugsmes trīs secīgu gadu periodā ik gadu ir vismaz 20% gadā

3.1.1.	MVK izveide un attīstība	56*	2,4%
3.1.1.1.	Aizdevumu garantijas	9	1,7%
3.1.1.2.	Mezaniņa aizdevumi	3	14,3%
3.1.1.3.	Atbalsts MVK finansējuma piesaistei kapitāla tirgos	0	-
3.1.1.4.	Mikrokredīti un starta aizdevumi	39	6,0%
3.1.1.5.	Ražošanas telpas	1	1,3%
3.1.1.6.	Biznesa inkubatori	13	1,2%
3.1.1.7.	MVU aizdevumi	0	-
3.1.2.	Palielināt straujas izaugsmes komersantu skaitu	4	3,1%
3.1.2.1.	Riska kapitāls	1	4,0%
3.1.2.2.	Tehnoloģiju akceleratori	3	2,8%

*Iekļaujot vienu reizi uzņēmumus, kuri atbalstu saņēmuši vairāku 3.1.1.SAM pasākumu ietvaros

Straujas izaugsmes komersantu skaits intervences grupā vai arī šo uzņēmumu īpatsvars intervences grupā laika periodā pēc atbalsta saņemšanas nav pietiekošs, lai būtu iespējams jēgpilni veikt "Atšķirība – atšķirībā" kontrafaktuālo analīzi. Tas liedza iegūt pārliecinošu atbildi uz jautājumu par strauji augošu komersantu atdevi apgrozījuma, rentabilitātes vai eksporta formā.

4.1.3. 2.2.3. izvērtēšanas jautājums: Jaunu MVK pārstāvētās nozares

2.2.3.II: Kurās nozarēs tika radīti jaunie MVK, atsevišķi izdalot Viedās specializācijas stratēģijas (Regional Innovations Strategies) (turpmāk – RIS3) prioritārās nozares?

3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros atbalstīti 1 780 MVK, kuri dibināti laikā pēc 2013.gada 1.janvāra, tādējādi klasificējami kā jauni komersanti. Dalījumā pa pasākumiem lielāko ieguldījumu jaunu MVK atbalstā snieguši šai mērķauditorijai specifiski adresēti pasākumi – 3.1.1.4.pasākums "Mikrokredīti un starta aizdevumi" (542 komersanti) un 3.1.1.6.pasākums "Biznesa inkubatori" (1029 komersanti).

17. tabula Atbalstīto jauno komersantu skaits MVK 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM

3.1.1.1.	3.1.1.2.	3.1.1.3.	3.1.1.4.	3.1.1.5.	3.1.1.6.	3.1.1.7.	3.1.2.1.	3.1.2.2.
111	13	1	542	15	1029	21	19	105

NACE2 klasifikācija

Dalījumā pēc atbalsta jomas NACE2 lielākais jaundibināto komersantu skaits attiecas uz pārtikas produktu ražošanu (133 uzņēmumi), datorprogrammēšanu (102) un koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanu (94). Starp 10 populārākajām nozarēm tikai divas attiecas uz OECD augstas vai vidēji augstas zināšanu intensitātes nozarēm.

18. tabula Atbalstīto jauno komersantu visbiežāk pārstāvētās nozares pēc atbalsta jomas NACE2 koda

Nr.	NACE2 apkopojošais kods	NACE 2.red. apkopojošais koda nosaukums	Atbalstīto uzņēmumu skaits
-----	-------------------------	---	----------------------------

1.	10	Pārtikas produktu ražošana	133
2.	62	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	102
3.	16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	94
4.	32	Cita veida ražošana	82
5.	14	Apģērbu ražošana	69
6.	47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	67
7.	93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	65
8.	45	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	61
9.	31	Mēbeļu ražošana	56
10.	63	Informācijas pakalpojumi	50

RIS3 specializācijas jomas

Kopumā 86% atbalstīto jauno komersantu atbalsta jomas NACE2 kods pieder kādai no RIS3 specializācijas jomām. Salīdzinoši lielākais atbalstīto uzņēmumu skaits (pēc to atbalsta jomas NACE2 koda) attiecas uz RIS3 specializācijas jomām "Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas" un "Zinātņu ietilpīga bioekonomika". Tas pamatā skaidrojams ar lielāku aptverto NACE2 kodu skaitu, kas attiecas uz šīm jomām, salīdzinot ar pārējām trim RIS3 specializācijas jomām.

19.tabula. Atbalstīto jauno komersantu pārstāvētās RIS3 specializācijas jomas pēc atbalsta jomas NACE2 koda

Zinātņu ietilpīga bioekonomika	Biomedicīna, Medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas	Informātikas un komunikāciju tehnoloģijas	Viedā enerģētika	Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas
1039	608	552	354	1286

Jauno uzņēmumu piederība RIS3 nozarēm pēc to atbalsta jomas NACE2 ietverta Pielikumā Nr.1.

Reģionālais dalījums

Tradicionāli galvaspilsētā un Pierīgā ir sasniegti lielākie rādītāji arī jaunu komersantu atbalsta skaitā. Tas ir saistīts gan iedzīvotāju koncentrāciju ap galvaspilsētu, gan ar ekonomiskās aktivitātes koncentrāciju un galvenajiem transporta koridoriem. Iepalīcēju lomā un gandrīz vienādās pozīcijās ir Latgales un Zemgales statistiskie reģioni ar attiecīgi 201 un 210 komersantiem.

20.tabula. Atbalstīto jauno komersantu sadalījums pa statistiskajiem reģioniem

Nr.	Reģions	Komersantu skaits
1.	Kurzemes statistiskais reģions	301
2.	Rīgas statistiskais reģions	418
3.	Latgales statistiskais reģions	201
4.	Pierīgas statistiskais reģions	400
5.	Vidzemes statistiskais reģions	250
6.	Zemgales statistiskais reģions	210

4.1.4. 2.2.4. izvērtēšanas jautājums: MVK dzīves cikls

2.2.4.IJ: Kāds ir atbalstīto_MVK dzīves cikls un vai to rādītāji ir atšķirīgi no vispārējiem komersantu darbības rādītājiem (apgrozījums, nodarbināto skaits), dalījumā pa nozarēm un reģioniem?

3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros atbalstīti 1 780 MVK, kas dibināti pēc 2013.gada 1.janvāra. Līdz 2023.gada sākumam darbību slēguši 168 komersanti, **izdzīvojot 90,6% no kopējā skaita**. Tas ir būtiski labāks rādītājs nekā tajā pašā laikā dibinātiem komersantiem valstī kopumā – kur izdzīvošanas īpatsvars ir par 19% zemāks.

ES fondu atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi demonstrē ievērojami lielāku dzīvotspēju jeb ilgtspēju nekā pārējie Latvijas uzņēmumi visos to pastāvēšanas gados. Tas ir atbilstoši ekonomikas teorijā plaši aprakstītam atlases novirzes principam, bet viennozīmīgi nepierāda, ka ES fondu atbalsts bija izšķirošs šo uzņēmumu ilgtspējai.

21.tabula. Uzņēmumu dzīvotspēja jaundibinātiem uzņēmumiem

	1.gads	2.gads	3.gads	4.gads	5.gads	6.gads	7.gads	8.gads	9.gads
ES fondu atbalstītie MVK	99,8%	98,4%	97,2%	95,2%	93,2%	91,9%	91,1%	90,6%	90,6%
Citi MVK	99,1%	97,1%	93,6%	88,5%	83,3%	78,4%	75,2%	73,3%	71,9%

Mazākais likvidācijas risks visu veidu uzņēmumiem ir pirmajā darbības gadā, bet vislielākie riski ES fondu atbalstītiem uzņēmumiem un pārējiem uzņēmumiem iekrīt dažādos gados (attiecīgi ceturtajā un piektajā dzīves gadā).

Reģionālajā griezumā abās grupās (atbalstītie un neatbalstītie uzņēmumi) Rīgā un Pierīgā reģistrētie uzņēmumi pārsvarā ir dzīvotspējīgāki. Visvājākā ilgtspēja ir Latgalē reģistrētiem uzņēmumiem – gan ES fondu atbalstu guvušiem jaundibinātajiem uzņēmumiem, gan kopumā jaundibinātiem uzņēmumiem.

4.1.5. 2.2.5. izvērtēšanas jautājums: Atdeve no atbalstītajiem MVK

2.2.5.IJ: Kāda ir atdeve no atbalstītajiem MVK – kāds ir to nomaksāto nodokļu apjoms atbalsta periodā un vismaz vienu gadu pēc atbalsta saņemšanas, kā ir mainījies nodarbināto skaits, cik ir vidējā alga šādos uzņēmumos un salīdzinošie dati pret nozari?

Atdeve no atbalstītajiem MVK

Kontrfaktuālās analīzes rezultāti rāda, ka abos SAM un vairumā pasākumu gan īstermiņā, gan vidējā termiņā novērojama **pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu un bruto algu** (sk. apkopjošo tabulu).

Salīdzinot pirmo un otro references gadu (T1-T2 periodu), straujāk nekā kontroles grupā intervences grupā pieaudzis nomaksāto nodokļu apjoms, bet būtiska atšķirība starp otro un trešo references gadu (T2-T3) vairumā pasākumu nav novērojama. Iespējams, to var skaidrot ar novērojumu skaita samazinājumu trešajā references gadā.

Nodarbināto skaita izmaiņas intervences rezultātā nav būtiski atšķirīgas no kontroles grupā novērotā, atbalstītajiem uzņēmumiem neiegūstot priekšrocību dēļ saņemtā ES fondu finansējuma.

Reģionālā griezumā vērtējot, intervences pozitīvā ietekme modelēšanas procesā vairāk apstiprinās Rīgā, Pierīgā un valstspilsētās.

Statistiski negatīva ietekme uz bruto darba samaksu novērojama tikai 3.1.2.SAM (T1-T2), kā arī 3.1.2.2.pasākumam vidējā termiņā (T2-T3).

22.tabula. Atšķirība-atšķirībā kontradiktīvās analīzes rezultāti

SAM/Pasākumi	Intervences grupas novērojumu skaits (T1-T2)	T1-T2			T1-T3			T2-T3			Novērojumi kontradiktīvās analīzes uzņēmumu apakšgrupās
		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga	Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga	Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga	
3.1.1.	1548	6360,10*	-0,25	14487,10	20347,66 ***	1,40	34512,95	13987,55*	1,65	4400,10	T1-T2 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Rīgā, kā arī valstspilsētās. T1-T3 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Rīgā un Pierīgā, kā arī valstspilsētās. Pozitīva intervences ietekme darbinieku skaita pieaugumu un bruto darba samaksu Kurzemē.
3.1.1.1.	372	49645,18**	3,89	83948,25	-57153,51	5,88	119458,80	-7508,32	1,99	62520,38	T1-T2 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Rīgā. Pozitīva ietekme uz bruto algu Pierīgā. T2-T3 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu novados.
3.1.1.2.	21	-366693,1	-0,12	27689,53	-	-	-	-	-	-	Nepietiekams novērojumu skaits pilnvērtīgas analīzes veikšanai norādītajā teritoriālajā un laika periodu griezumā.
3.1.1.3.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nepietiekams novērojumu skaits intervences grupā.
3.1.1.4.	633	-51141,46	1,84	33265,69*	4647,50 ***	4,11	64710,80	4693,96*	2,27	58454,95	T1-T2 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz darbinieku skaita pieaugumu Rīgā. Pozitīva ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Zemgalē, kā arī valstspilsētās. T1-T3 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Zemgalē, kā arī valstspilsētās. Pozitīva ietekme uz darbinieku skaita pieaugumu Rīgā. T2-T3 salīdzinājumā novērojama pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Rīgā, kā arī valstspilsētās.
3.1.1.5.	74	41637,26 **	6,35	121356,96*	66122,28*	15,06	121356,96	24485,02	8,71	156118,21	T1-T2 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Rīgā un Zemgalē, kā arī valstspilsētās un novados. Pozitīva ietekme uz bruto algu Rīgā. T1-T3 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Rīgā un Pierīgā, kā arī valstspilsētās. Pozitīva ietekme uz bruto algu novados. T2-T3 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Rīgā, kā arī valstspilsētās.

3.1.1.6.	1035	-53775,73	1,28*	24777,93*	54431,19**	2,69	50370,26**	-655,46	1,40	52602,16	T1-T2 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Vidzemē un Latgalē, kā arī valstspilsētās. Pozitīva ietekme uz bruto algu Vidzemē. T1-T3 salīdzinājumā pozitīva ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Latgalē un novados. T2-T3 salīdzinājumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Latgalē un novados.
3.1.1.7.	48	-115679,5	11,15*	-17688,66	-	-	-	-	-	-	Nepietiekams novērojumu skaits pilnvērtīgas analīzes veikšanai norādītajā teritoriālajā un laika periodu griezumā.
3.1.2	128	33418,22	7,32	-5414,23*	6458,34**	1,05	3525,11	7145,45	1,22	4587,87	T1-T2 salīdzinājumā negatīva intervences ietekme uz bruto darba samaksu novados.
3.1.2.1.	30	3429,35**	7,82	11686,60	4109,88*	11,74	1288,56	6806,28	3,92	9728,44	Nepietiekams novērojumu skaits pilnvērtīgas analīzes veikšanai norādītajā teritoriālajā griezumā pa NUTS3 kategorijām.
3.1.2.2.	105	3324,81**	2,85	10854,32	3985,55	6,58	2545,21	7809,58	4,22	-9861,21*	T1-T2 griezumā pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu Pierīgā.

Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

Pielikumā Nr.4 iekļauti analīzes rezultāti reģionālā griezumā, kā arī dalījumā pa novadiem un valstspilsētām.

Atalgojums atbalstītajos MVK

Vērtējot atbalsta saņēmēju vidējās bruto algas, kopumā 27 nozarēs laika periodā no 2015.-2021.gadam tās pārsniedz vai ir vienādas ar vidējo attiecīgajā nozarē esošo bruto algu valstī. Tikai 11 nozarēs atbalstīto uzņēmumu bruto atalgojums ik gadu ir bijis virs vidējā atalgojuma valstī attiecīgajā nozarē. 47 nozarēs atbalsta saņēmēju uzņēmumu vidējās algas 2015.-2021.gada laika posmā ir bijusi zemāka par vidējo nozarē. 33 no tām atbalstīto uzņēmumu bruto atalgojums ik gadu bijis zem vidējā atalgojuma valstī attiecīgajā nozarē.

Vidējo algu valstī par 39% pārsniedz atbalstītie MVK⁸, kuri darbojas citu transportlīdzekļu ražošanā, par 33% lielāka vidējā alga novērota atbalstītajos MVK, kas strādā iekārtu un ierīču remonta un uzstādīšanas jomā, par 30% lielāks nekā vidēji nozarē atalgojums ir atbalstītajos MVK elektrisko iekārtu ražošanas nozarē un specializēto būvdarbu nozarē.

23.tabula. Nozares, kurās atbalstīto uzņēmumu⁹ vidējais bruto atalgojums pārsniedz valstī nozarē vidējo bruto atalgojumu 2015.-2021.gada periodā

Uzņēmuma pamatdarbības NACE2	NACE 2.red. apkopojošais koda nosaukums	Vidējais atalgojums atbalstītajos uzņēmumos, salīdzinot ar valstī nozarē vidējo, 2015.-2021.gadā
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	139%
33	Iekārtu un ierīču remonta un uzstādīšana	133%
43	Elektrisko iekārtu ražošana	130%
27	Specializētie būvdarbi	130%
1	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītās palīgdarbības	121%
63	Informācijas pakalpojumi	114%
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	112%
68	Operācijas ar nekustamo īpašumu	112%
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru un citi rezervēšanas pakalpojumi	108%
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	107%
31	Mēbeļu ražošana	106%
45	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	103%
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	102%
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles	101%

Salīdzinoši mazākais atalgojums atbalstītajiem uzņēmumiem¹⁰, salīdzinot ar nozarē vidējo, bijis MVK, kas strādā reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu jomā (-38%), radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības jomā (-33%), biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu pamatdarbības jomā (-32%).

⁸ Ņemot vērā tās nozares, kur gadā ES fondu atbalstītajos uzņēmumos kopā nodarbināti vismaz 10 strādājošie.

⁹ Ņemot vērā tās nozares, kur gadā ES fondu atbalstītajos uzņēmumos kopā nodarbināti vismaz 10 strādājošie.

¹⁰ Ņemot vērā tās nozares, kur gadā ES fondu atbalstītajos uzņēmumos kopā nodarbināti vismaz 10 strādājošie.

24.tabula. Tabula. Nozares, kurās atbalstīto uzņēmumu¹¹ vidējais bruto atalgojums visvairāk atpaliek no valstī nozarē vidējā bruto atalgojuma 2015.-2021.gada periodā

Uzņēmuma pamatdarbības NACE2	NACE 2.red. apkopojošais koda nosaukums	Vidējais atalgojums atbalstītajos uzņēmumos, salīdzinot ar valstī nozarē vidējo, 2015.-2021.gadā
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	-38%
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	-33%
82	Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu pamatdarbības	-32%
59	Kinofilmu, videofilmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana	-24%
72	Zinātniskās pētniecības darbs	-22%
85	Izglītība	-21%

Pielikumā Nr.3 iekļauti dati par atbalstīto uzņēmumu vidējo bruto atalgojumu gadā laika posmā no 2015.-2021.gadam, kā arī valstī nozarē esošais bruto atalgojums.

4.1.6. 2.2.6. izvērtēšanas jautājums: Biznesa inkubatoru un riska kapitāla loma jaunu MVK izveidē

2.2.6.II: Kādā veidā biznesa inkubatori un riska kapitāla instrumenti ir sekmējuši jauno MVK izveidi?

3.1.1.6.pasākuma “Biznesa inkubatori” ietvaros ir ticis sniegts atbalsts pirmsinkubācijas un inkubācijas atbalstam jaundibinātiem komersantiem (kas iestāšanās brīdī inkubatorā reģistrēti ne senāk kā pirms 3 gadiem). 3.1.1.6.pasākuma primārā mērķa auditorija ir biznesa uzsācēji, bieži vien bez iepriekšējas pieredzes, kas vēlas attīstīt savu biznesa ideju.

3.1.1.6.pasākums kopumā **atbalstījis 1040 MVK, kā arī konsultējis 2450 fiziskas personas pirmsinkubācijas stadijā**. Biznesa inkubatoriem ir bijis teritoriālais pārklājums visā Latvijas teritorijā (11 inkubatori un 9 atbalsta vienības, kā arī radošo industriju inkubators Rīgā), esot salīdzinoši labi sasniedzamiem. LIAA atzīst, ka biznesa inkubatori praksē ne tikai pildījuši MVK attīstības atbalsta funkcijas, bet arī strādājuši par filtru topošo uzņēmēju biznesa idejām.

Vērtējot inkubēto uzņēmumu dzīvotspēju, darbību līdz 2023.gada martam pārtraukuši 84 uzņēmumi jeb 8% atbalstu saņēmušie MVK.

Riska kapitāla instrumenti savukārt sniedz iespēju saņemt finansējumu tiem potenciāli **straujākas izaugsmes uzņēmumiem**, kuriem nav pietiekamas darbības vēstures, līdzfinansējuma vai nodrošinājuma, attiecīgi nav iespējams saņemt finansējumu no komercbankas savas biznesa idejas realizēšanai.

3.1.2.1.pasākuma “Riska kapitāls” ietvaros atbalsts uzņēmumiem bijis pieejams kā sākuma kapitāls, sēklas kapitāls un izaugsmes kapitāls, kur attiecīgi katram no tiem ir savs mērķis: komercdarbības uzsākšana kā pamata mērķis sākuma kapitāla investīcijām, darbības paplašināšana un produktivitātes kāpināšana kā pamata mērķi sēklas un izaugsmes kapitālam. Tādējādi, galvenokārt sākuma kapitāla atbalstu var asociēt kā finansējuma avotu jaunu MVK atbalstam. Par to arī liecina vidējais laika periods kopš uzņēmuma reģistrācijas līdz lēmuma pieņemšanai par riska kapitāla ieguldījumu – sākuma kapitāla gadījumā vidēji šis laiks ir nedaudz virs viena gada, sēklas kapitāla gadījumā – gandrīz 3 gadi, savukārt izaugsmes kapitāla gadījumā – vairāk nekā 5,5 gadi.

¹¹ Ņemot vērā tās nozares, kur gadā ES fondu atbalstītajos uzņēmumos kopā nodarbināti vismaz 10 strādājošie.

25. tabula Riska kapitāla investīcijas laiks (dienās, gados) pēc uzņēmuma dibināšanas

Riska kapitāla instruments	Darījumu skaits	Vidējais ilgums kopš uzņēmuma reģistrācijas līdz lēmuma pieņemšanai par riska kapitāla ieguldījumu ¹²	
		Dienās	Gados
Sākuma kapitāls	7	372	1,02
Sēklas kapitāls	9	1049	2,87
Izaugsmes kapitāls	18	2014	5,52

Riska kapitāla instrumenti – 3.1.2.1.pasākums “Riska kapitāls” un 3.1.2.2.pasākums “Tehnoloģiju akselerators” - kopumā atbalstījuši 124 uzņēmumus, kas dibināti pēc 2013.gada 1.janvāra, tādējādi aptverot būtiski (8 reizes) mazāku atbalsta saņēmēju loku, salīdzinot ar 3.1.1.6.pasākumu “Biznesa inkubatori”.

Riska kapitāla investīcijām kopumā bijuši 34 darījumi, t.sk. sākuma kapitāla riska investīcijām – 7 darījumi, atbalstot 4 uzņēmumus (3 mazos un vienu mikro uzņēmumu). Divi no sākuma kapitāla atbalstītajiem uzņēmumiem reģistrēti Rīgā, viens – Pierīgā, viens – Vidzemē. Tehnoloģiju akseleratoros kopumā veikti 119 darījumi, t.sk. 105 pirmssēklas darījumi un 14 sēklas darījumi. 104 darījumi atbalstīti Rīgā.

Vērtējot pēc projekta atbalsta jomas NACE2 koda, riska kapitāla instrumenti visbiežāk atbalstījuši uzņēmumus datorprogrammēšanā, konsultēšanā un saistītajās darbībās (49 uzņēmumi) kā arī datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanā (12), pārējās jomās atbalstīto uzņēmumu skaitam esot mazākam par 10.

Vērtējot riska kapitāla atbalstīto uzņēmumu dzīvotspēju, darbību līdz 2023.gada martam pārtraukuši 20 uzņēmumi jeb 16% atbalstu saņēmušie MVK, demonstrējot salīdzinoši mazāku dzīvotspējas noturību nekā biznesa inkubatoru gadījumā. Tendence kopumā atbilst riska instrumentu specifikai – biznesa idejām esot riskantākām, bet vienlaicīgi ar lielāku izaugsmes potenciālu.

4.1.7. 2.2.7. izvērtēšanas jautājums: Biznesa inkubatoru efektivitāte

2.2.7.IJ: Kuri biznesa inkubatori reģionālajā griezumā ir bijuši efektīvāki un spējusi atbalstīt vairāk jauno MVK, kā arī veikt nodarbinātības un apgrozījuma vērtējumu?

3.1.1.6.pasākuma ietvaros Latvijas teritorijā izvietoti 11 biznesa inkubatori un 9 atbalsta vienības, kā arī radošo industriju inkubators Rīgā, kas specializēts sniegt atbalstu radošo industriju uzņēmumiem. Katrs no reģionālajiem inkubatoriem apkalpo noteiktu teritoriju (novadus), tam var būt izvietotas arī atbalsta struktūrvienības atbildības teritorijā.

Kuldīgas inkubators ir līderis atbalstīto MVK skaita ziņā: tas bija spējīgs atbalstīt visvairāk MVK (111) un otro lielāko fizisko personu skaitu (281). Tas ir salīdzinoši negaidīts rezultāts, jo Kuldīga nav ne lielākā pilsēta starp inkubatoru ieviešanas apdzīvotajām vietām, ne tas sedz visplašāko teritoriju – inkubatori ir arī salīdzinoši tuvajās Liepājā un Ventspilī.

Līdzīgu atbalstīto MVK skaitu (111) un lielāko atbalstīto fizisko personu skaitu (307) demonstrē Ogres inkubators. Tas skaidrojams ar apstākli, ka sākotnēji pastāvīgi esošais Jēkabpils inkubators dēļ salīdzinoši zemākiem sasniegtajiem rezultātiem ir ticis iekļauts Ogres inkubatorā, palielinot tā teritoriālo aptveri.

¹² Aprēķinā ņemti vērā Latvijā reģistrēti uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu 3.1.2.1.pasākuma ietvaros.

Salīdzinoši zemu rādītājus demonstrē Ventspils inkubators – atbalstīti 62 MVK un 137 fiziskās personas. Tas skaidrojams ar apstākli, ka pilsētā darbojas arī pašvaldības biznesa inkubators, abiem inkubatoriem konkurējot par piesaistāmajiem komersantiem.

26. tabula Inkubatori un to atbalstītais MVK un fizisku personu skaits

Nr.	Inkubators	Atbalstīto MVK skaits	Atbalstīto fizisko personu skaits
1.	Daugavpils	71	169
2.	Jelgava	95	273
3.	Jūrmala	83	198
4.	Kuldīga	111	281
5.	Liepāja	89	192
6.	Madona	76	167
7.	Ogre	111	307
8.	Radošās industrijas	99	219
9.	Rēzekne	82	144
10.	Sigulda	72	150
11.	Valmiera	89	213
12.	Ventspils	62	137

3.1.1.6.pasākuma projekta administrēšanas izdevumi ir salīdzinoši augstāki – ar projekta administrēšanu saistītās izmaksas, veido ap 15%-20% ERAF finansējuma. Uzņēmējiem kā finansiāls atbalsts tiek novirzīti aptuveni 53%-55% ERAF finansējuma..

Kontrafaktuālā analīze rāda, ka **intervencei īstermiņā ir pozitīvs efekts uz nodarbināto skaitu** biznesa inkubatoru atbalstītajos uzņēmumos, taču šī ietekme nesaglabājas vidējā termiņā. Vidējā termiņā pozitīva ietekme vērojama attiecībā par atbalstīto uzņēmumu bruto algas pieaugumu. **Ietekme uz uzņēmumu apgrozījumu nav statistiski būtiska** ne īsā, ne vidējā termiņā.

4.1.8. 2.2.8. izvērtēšanas jautājums: ES fondu ieguldījumu efektivitāte

2.2.8.IJ: Cik efektīvs ir bijis ES fondu ieguldījums jauno MVK atbalstam?

Visvairāk statistiski nozīmīgu un vienlaikus par augstu efektivitāti liecinošu kontrafaktuālās analīzes rezultātu ir 3.1.1.4.pasākumā “Mikrokredīti un starta aizdevumi” un 3.1.1.7.pasākumā “MVU aizdevumi”. **Ar lielāko ES fondu atdevi jauno uzņēmumu vidū** ir 3.1.1.4.pasākums “Mikrokredīti un starta aizdevumi” un 3.1.1.6.pasākums “Biznesa inkubatori”.

Neto apgrozījuma pieaugums visstraujāk (proporcionāli ieguldītajiem ES fondu līdzekļiem) audzis uzņēmumiem, kas atbalstu saņēmuši 3.1.1.4.pasākumā “Mikrokredīti un starta aizdevumi”. Efektīvākais no statistiski nozīmīgi labākajiem sniegumiem salīdzinājumā ar kontroles grupu arī ir 3.1.1.4.pasākumam “Mikrokredīti un starta aizdevumi”. Tomēr jāņem vērā, ka šo rādītāju ietekmē arī citi faktori, tai skaitā arī izmaiņas ārējā pieprasījumā, piemēram, COVID-19 pandēmijas laikā.

Darbinieku skaita pieaugumu visefektīvāk veicinājuši ES fondu ieguldījumi 3.1.1.7.pasākumā “MVU aizdevumi”. Tomēr, kopumā vērtējot, kontrafaktuālā analīzē netika novērots, ka ES fondu investīcijas būtiski ietekmētu jaunu darbavietu radīšanu.

Bruto peļņa un neto peļņa pieaugusi visstraujāk salīdzinājumā pret ieguldītajiem ES fondu līdzekļiem 3.1.1.4.pasākumā “Mikrokredīti un starta aizdevumi”.

Visstraujākais samaksāto **nodokļu pieaugums** pret ieguldītajiem ES fondu līdzekļiem panākts 3.1.1.4.pasākumā “Mikrokredīti un starta aizdevumi” un 3.1.1.5.pasākumā “Ražošanas telpas”.

Kopumā ES fondi ir bijuši ar augstāku atdevi valstspilsētās. Reģionu griezumā ar visaugstāko efektivitāti ES fondu ieguldījumi jauno MVK attīstībai bijuši Pierīgā. ES fondu efektīva izmantošana, samērojot ar uzņēmuma snieguma rādītājiem, gandrīz visos statistiskajos reģionos konstatēta 3.1.1.6.pasākumā “Biznesa inkubatori”.

27. tabula Ieguldījumu efektivitātes analīzes rezultāti

SAM / Pasākums	Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbvietā	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
3.1.1.	94089778	4325,12	4325,12	-1152,23	-762,31	19436,12
3.1.1.1.	26770017	43,11	98763,23	-8,57	-0,45	-2,76
3.1.1.2.	3586102	16,71	43201,81	69,12	214,13	152,23
3.1.1.3.	-	-	-	-	-	-
3.1.1.4.	1845098	7,23	927650,16	1,98	57,12	2,94
3.1.1.5.	18978201	-167,32	63672,81	15,95	16,12	2,45
3.1.1.6.	22870611	14,77	2976415,23	37,10	26,11	11,64
3.1.1.7.	20039749	22,32	6951,23	2,25	-6,41	8,12
3.1.2.	24516520	38,92	746373,88	14,76	51,74	17,98
3.1.2.1.	15537325	-124,21	430097,35	302,41	452,12	22,30
3.1.2.2.	8979200	35,12	26234,12	10,12	8,99	14,56
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	10,16	4367,67	33,67	92,63	17,89
	Pierīga	4,31	3254,12	6,58	12,43	6,77
	Vidzeme	6,34	45623,12	7,43	13,04	10,42
	Kurzeme	11,23	989832,12	81,24	45,71	343,67
	Zemgale	21,11	4562,32	11,87	10,74	838,77
	Latgale	-1,23	1446732,12	61,86	146,76	716,31
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	36,23	423114,12	14,98	18,44	7,32
	Novads	44,12	37687,32	1,45	30,10	11,93

Ar tumši zaļu krāsu (■) izceltas vērtības, kur ES fondu ieguldījumu efekts bijis starp augstākajiem analītisko griezumu ietvaros un intervences efekta “Atšķirība-atšķirībā” koeficients ir statistiski nozīmīgs.

Ar gaiši brūnu (■) izceltas vērtības, kur ES fondu ieguldījumu efekts bijis starp augstākajiem analītisko griezumu ietvaros, taču intervences efekta “Atšķirība-atšķirībā” koeficients nav statistiski nozīmīgs.

4.1.9. 2.2.9. izvērtēšanas jautājums: Svira efekts

2.2.9.IJ: Cik lielā apmērā finanšu instrumenti spējuši piesaistīt privāto finansējumu (noteikt sviras efektu) finanšu instrumenta un finansējuma saņēmēju līmenī (ALTUM, riska kapitāla fondu pārvaldnieki)? Veikt intervijas par iemesliem.

Atbilstoši Finanšu Regulai¹³ spēja piesaistīt privātos līdzekļus tiek uzsvēta kā viena no finanšu instrumentu priekšrocībām ESIF politikas mērķu sasniegšanā, nodrošinot ES budžetam lielāku sviras efektu. Tādējādi viena no finanšu instrumentu būtiskākajām priekšrocībām salīdzinājumā ar grantiem ir iespēja piesaistīt privāto finansējumu publiskās politikas mērķu, proti, uzņēmējdarbības veicināšanas, inovāciju ieviešanas, eksporta palielināšanas, utml., sasniegšanai. Piesaistītā privātā finansējuma nozīmi mērķu sasniegšanā novērtē, aprēķinot sviras efektu, t.i., attiecību starp kopējo finansējuma apjomu un finanšu instrumenta ieguldīto publisko finansējumu. Svira efekts pieaug, ja finanšu līdzekļi tiek izmantoti atkārtoti finanšu instrumenta ietvaros – līdz ar kāda no darījuma (aizdevuma, riska kapitāla, utml.) saņēmēja saistību izpildi, atgūtie finanšu līdzekļi var tikt atkārtoti ieguldīti.

Svira finanšu instrumenta līmenī

Svira finanšu instrumentu līmenī vērtējama dalījumā pa 3.1.1.SAM finanšu instrumentu veidā ieviestajiem pasākumiem un 3.1.2.SAM pasākumiem, kopumā apskatot 6 finanšu instrumentus.

28. tabula Svira finanšu instrumentu līmenī

Pasākums	Pasākuma nosaukums	Kopējais ieguldījums / garantētais saistību apjoms, EUR	Ieguldītais ERAF apjoms / garantiju apjoms, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī
3.1.1.1.	Aizdevumu garantijas	299 090 036	178 299 410	1,68
3.1.1.2.	Mezanīna aizdevumi	13 689 749	7 366 066	1,86
3.1.1.4.	Mikrokredīti un starta aizdevumi	17 196 119	7 482 117	2,30
3.1.1.7.	MVU aizdevumi	8 660 468	8 660 468	1,00
3.1.2.1.	Riska kapitāls	33 550 555	16 636 203	2,02
3.1.2.2.	Tehnoloģiju akselerators	8 844 479	6 134 883	1,44

Salīdzinoši augstāka svira, t.i. **lielāks izmantotais privātais finansējums vērojams 3.1.1.4.pasākumā un 3.1.2.1.pasākumā**, zemākā svira – 3.1.1.7.pasākumā. Svira apjoms skaidrojams kā ar finanšu instrumentiem izvirzītajiem nosacījumiem, proti, regulējumu attiecībā par minimāli piesaistāmo privāto finansējumu, tā ar ekonomikas ciklu un nosacījumiem pieejai resursiem, lai rezultātā komersants saņemtu iespējami labāko piedāvājumu darījumam.

Intervijās ALTUM uzsver, ka būtiskāk nekā sviras līmenis ir atbilstoša kredīšanas piedāvājuma nodrošināšana komersantiem, reaģējot uz vides faktoriem un adresējot tirgus nepilnības. 3.1.1.4.pasākuma finanšu instrumentiem ALTUM laikā līdz 2019.gadam ir piesaistījis finansējumu no EIB un Valsts kases (kas matemātiski ceļ sviras līmeni), taču pēdējo gadu laikā pie augstas inflācijas, procentlikmju kāpuma un vienlaicīgi kopējā

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam

kreditēšanas krituma, ALTUM savā piedāvājumā komersantiem centies nodrošināt finansējuma pieejamību iespējami lētāk, uz izdevīgākiem nosacījumiem, nevis izvirzījis par pašmērķi papildus finansējuma piesaisti (un tā rezultātā augstāku sviru). 3.1.1.7.pasākums (svira 1,00) uzsākts 2022.gadā, ekonomikai neesot vēl atlabušai no COVID-19 sekām, bet jau iestājoties ietekmei no kara Ukrainā, tādējādi, iespējami labvēlīgāko kreditēšanas nosacījumu piedāvāšana uzņēmējiem ir bijusi jo īpaši svarīga.

Attiecībā par riska kapitālu, MK noteikumi Nr. 518 nosaka nosacījumus minimāli nepieciešamā privātā finansējuma īpatsvaram, vadoties no ieguldījuma veida (sēklas kapitāls, sākuma kapitāls un izaugsmes kapitāls), kā arī no pagājušā laika, kopš saimnieciskās darbības veicējs, kurā iegulda riska kapitālu, veicis pirmo komerciālās pārdošanas darījumu tirgū. Tādējādi, minimāli nepieciešamais privātais finansējums darījuma līmenī var būt robežās no 10% līdz pat 60%.

Akcelerācijas fondu gadījumā MK noteikumi Nr. 226 paredz minimāli nepieciešamo privāto ieguldījumu fonda līmenī, kā arī darījumu līmenī, vērtējot pagājušo laiku, kopš saimnieciskās darbības veicējs, kurā iegulda finansējumu, veicis pirmo komerciālās pārdošanas darījumu tirgū. Minimāli nepieciešamais privātais finansējums darījuma līmenī var būt līdz 60%.

Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta publikācija par ES fondu atbalstītajiem finanšu instrumentiem¹⁴ norāda, ka 2014.-2020.gada perioda finanšu instrumentiem piesaistītā svira laikā līdz 2021.gada beigām vidēji ES ir bijusi 3,7, tostarp aizdevumu instrumentiem – 1,3, garantijām – 5,3, riska kapitāla instrumentiem – 1,9. Latvijas gadījumā aizdevumu instrumentu svira ir augstāka nekā vidēji ES, taču garantiju svira būtiski atpaliek no ES vidējā rādītāja, arī riska kapitāla instrumentu gadījumā tā ir tuvu, bet nesasniedz ES vidējo rādītāju.

Svira finanšu starpnieku līmenī

Svira finansējuma saņēmēju jeb finanšu starpnieku līmenī vērtējama atsevišķi ALTUM pārvaldītajiem finanšu instrumentiem un katram no riska kapitāla un tehnoloģiju akseleratora finanšu starpniekiem.

Kopumā ar augstāko sviru (3,78) strādā “Buildit Latvia Seed Fund” sēklas kapitāla fonds. Savukārt, zemāko sviru (1) darbojas pirmssēklas kapitāla fondi “Overkill Ventures Fund I”, “Commercialization Reactor Pre-seed Fund” un “Buildit Latvia Pre-Seed Fund”. Šādas sviras ir atbilstošas instrumentu tiem.

29. tabula Svira finanšu instrumentu starpnieku līmenī

Finanšu starpnieks	Finanšu instruments	Kopējais ieguldījums / garantētais saistību apjoms, EUR	ERAF ieguldītais apjoms / garantiju apjoms, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī finanšu starpniekam
ALTUM	Garantijas, aizdevumi	338 636 372	201 808 061	1,68
ZGI-4	Izaugsmes kapitāls	13 094 997	5 153 998	2,54
FlyCap Mezzanine Fund II	Izaugsmes kapitāls	8 932 000	4 992 000	1,79
INEC1	Sākuma kapitāls	7 625 000	4 781 251	1,59

¹⁴ Financial instruments under the European Structural and Investment Funds Summaries of the data on the progress made in financing and implementing the financial instruments for the programming period 2014-2020. Pieejams: [Microsoft Word - 17112011 Final version ESIF FI AS 2021 CAB.docx \(europa.eu\)](#)

Finanšu starpnieks	Finanšu instruments	Kopējais ieguldījums / garantētais saistību apjoms, EUR	ERAF ieguldītais apjoms / garantiju apjoms, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī finanšu starpniekam
INEC2	Sēklas kapitāls	3 898 558	1 708 954	2,28
Buildit Latvia Pre-Seed Fund	Pirmssēklas kapitāls	1 340 000	1 340 000	1
Buildit Latvia Seed Fund	Sēklas kapitāls	2 576 893	680 883	3,78
Commercialization Reactor Pre-seed Fund	Pirmssēklas kapitāls	1 750 000	1 750 000	1
Commercialization Reactor Seed Fund	Sēklas kapitāls	410 000	280 000	1,46
Overkill Ventures Fund I	Pirmssēklas kapitāls	1 380 000	1 380 000	1
Overkill Ventures Fund II	Sēklas kapitāls	1 387 585	704 000	1,97

Salīdzinoši augstāku sviras līmeni sēklas kapitāla darījumiem, nekā izaugsmes kapitāla darījumiem riska kapitāla instrumentos ALTUM skaidro ar gan ar uzņēmumu specifiku, gan darījumu kopējo apmēru. Sēklas kapitāla gadījumā tās ir īpaši inovatīvas biznesa idejas, kur šo ideju dzīves cikls un attīstība jau sniedzas ārpus Latvijas un tādējādi vieglāk ir piesaistīt privāto līdzinvestoru ar ārvalstu kapitālu; turpretim izaugsmes kapitāla darījumi pamatā attiecas uz uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā un starptautiska līdzinvestora piesaistes iespējas ir ierobežotas. Arī no finansējuma samēra viedokļa sēklas kapitāla gadījumā piesaistīt nelielāku finansējuma apjomu ir vienkāršāk nekā lielāku finansējuma apjomu izaugsmes kapitāla gadījumā.

Svira vienāda ar 1 nozīmē, ka pirmssēklas fonda investīcijas ir vienīgais finanšu ieguldījums uzņēmumā, kas ir ierasta prakse: uzņēmuma dibinātāji jau ir veikuši visus viņiem pieejamus ieguldījumus idejas attīstībā vai uzņēmuma darbībā. Tehnoloģiju akseleratoru gadījumā pirmssēklas fondiem sviras līmenis 1 tiek skaidrots ar apstākli, ka Latvijas riska kapitāla ekosistēmā nav fondu, kas atbalstītu jaunuzņēmumus, veicinātu jaunu un perspektīvu biznesa ideju rašanos un pirmatnējo attīstību. Ņemot vērā, ka šie instrumenti var atbalstīt biznesa idejas pat pirms uzņēmuma dibināšanas, kas ir salīdzinoši visaugstākā riska investīcijas (bieži vien tikai idejas līmenī, kur ieguldījumus vēl nevar veikt pamatlīdzekļos), privātus investorus atrast ir grūtāk.

4.2. 2.3.darba uzdevums: 3.2.1.SAM ieguldījumu analīze

2.3.DU: Analizēt datus par atbalstu saņēmušajiem komersantiem 3.2. IP 3.2.1.SAM.

4.2.1. 2.3.1. izvērtēšanas jautājums: Ieguldījums MVK konkurētspējas uzlabošanā

2.3.1.IJ: Kuri no instrumentiem ir snieguši augstāko ieguldījumu MVK konkurētspējas uzlabošanā?

Kopumā, vērtējot 3.2.1.SAM ietekmi uz uzņēmumu konkurētspēju, īstermiņā (salīdzinot pirmo un otro references gadu) un vidējā termiņā (salīdzinot pirmo un trešo references gadu) ir novērojams **statistiski nozīmīgs pamatkapitāla rentabilitātes rādītāja pieaugums, kā arī pievienotās vērtības uz vienu darbinieku kāpums.**

Atšķirība-atšķirībā analīze nedod viennozīmīgu atbildi, kurš no 3.2.1.SAM pasākumiem sniedzis augstāko ieguldījumu MVK konkurētspējas uzlabošanā. 3.2.1.1.pasākuma "Klasteru programma" gadījumā atbalstītajiem uzņēmumiem ilgtermiņā ir uzlabojies pievienotās vērtības rādītājs, taču 3.2.1.2.pasākuma "Starptautiskā konkurētspēja" šis rādītājs statistiski būtisks ir periodā uzreiz pēc atbalsta saņemšanas. Tāpat secināms, ka 3.2.1.2.pasākumā uzlabojusies atbalstīto uzņēmumu pamatkapitāla rentabilitāte.

30.tabula. Atšķirība-atšķirībā kontrafaktuālās analīzes rezultāti

SAM/Pasākumi	Intervences grupas novērojumu skaits (T1-T2)	T1-T2			T1-T3			T2-T3		
		Apzīmējuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Pievienotā vērtība	Apzīmējuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Pievienotā vērtība	Apzīmējuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Pievienotā vērtība
3.2.1.	1243	10,1	3,44*	6,3*	9,8	1,97*	3,7	15,4	0,10	7,4
3.2.1.1.	433	11,6	2,08	4,8	8,6	2,20	5,5*	12,4	1,85	5,8
3.2.1.2.	810	10,1	3,44*	6,3*	9,8	1,97*	3,7	15,4	0,10	7,4

Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

Novērtējot ES fondu atbalsta ietekmi uz komersantu konkurētspējas pieaugumu, papildus Atšķirība-atšķirībā kontrafaktuālai intervences izvērtēšanai, ir izmantota ražošanas funkcija SAM un pasākumu līmenī. 3.2.1.SAM līmenī ražošanas funkcijas novērtējuma rezultāti rāda, ka pēc ES fondu finansētu projektu īstenošanas ir **palielinājusies kopējā faktoru produktivitāte un kapitāla produktivitāte, bet darbaspēka produktivitāte ir nedaudz samazinājusies.**

Ražošanas funkcijas rezultāti rāda, ka gan 3.2.1.1.pasākuma "Klasteru programma", gan 3.2.1.2.pasākuma "Starptautiskā konkurētspēja" atbalstītajiem uzņēmumiem ir uzlabojusies kopējā faktoru produktivitāte, tādējādi ceļot uzņēmumu konkurētspēju pēc atbalsta saņemšanas.

31.tabula. Ražošanas funkcija atbalsta saņēmējiem rezultāti

SAM/Pasākumi	Gads pirms intervences (T1)				Gads pēc intervences (T2)			
	Novērojumu skaits	TFP	α	β	Novērojumu skaits	TFP	α	β
3.2.1.	351	14,122***	0,801***	0,112**	1239	20,198***	0,764***	0,134***
3.2.1.1.	129	21,701***	0,797***	0,106**	427	23,202***	0,731***	0,130***
3.2.1.2.	222	12,217***	0,817***	0,116**	812	28,734***	0,751***	0,103***

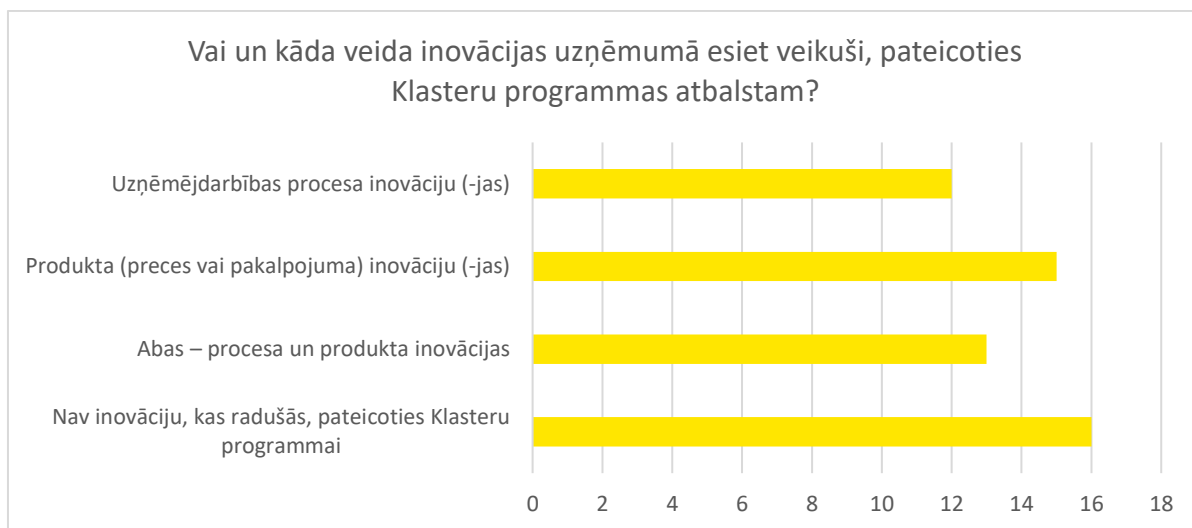
Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

4.2.2. 2.3.2. izvērtēšanas jautājums: Inovācijas uzņēmējdarbības attīstībai

2.3.2.IJ: Kāda veida inovācijas (produkta, procesa) MVK izmanto savas uzņēmējdarbības attīstībai, kāpēc?

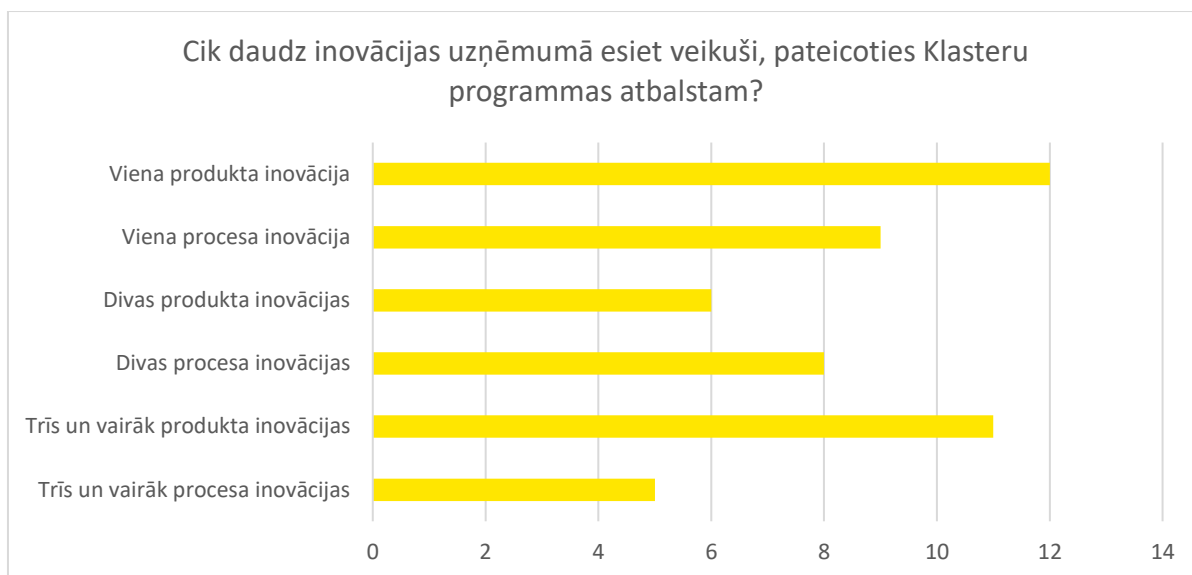
3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” mērķis ir veicināt komersantu un pētniecības, izglītības un zināšanu izplatīšanas organizāciju un citu institūciju sadarbību vietējā un starptautiskajā līmenī, tādējādi veicinot komersantu konkurētspējas celšanu, palielinot eksporta apjomu un augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvaru eksportā, kā arī **inovācijas** un jaunu produktu veidošanos. Tādējādi inovāciju radīšana primāri saistīta ar izveidotu sadarbību un tās turpmāku rezultātu noteiktas jomas klastera ietvaros, sadarbojoties dažādām iesaistītajām pusēm – nozarei, uzņēmējiem, akadēmiskajām iestādēm.

Kopumā vairāk nekā **70% aptaujas respondentu** - uzņēmumu, kas guvuši atbalstu 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” ietvaros – **atzīst, ka uzņēmumā ir bijušas inovācijas**, pateicoties šīs programmas atbalstam, t.i. izveidotajai sadarbībai, kas tālākā procesā vainagojusies ar inovāciju. Visbiežāk tās ir bijušas produkta inovācijas, kam seko gadījumi, kad veiktas gan produkta, gan uzņēmējdarbības procesa inovācijas. Aptaujas rezultāti rāda, ka salīdzinoši retāk ir tādi gadījumi, kad veiktas tikai uzņēmējdarbības procesa inovācijas.

Attēls Nr. 1. Klasteru programmas atbalstīto uzņēmumu aptaujas rezultāti par inovācijām uzņēmumos

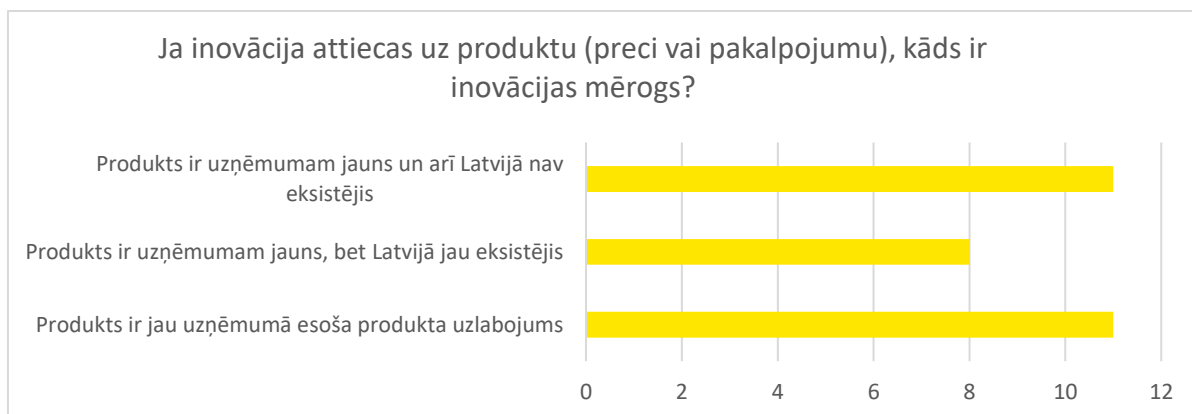
Jautāti par veikto inovāciju skaitu uzņēmumos, respondenti visbiežāk min, ka tā ir **viena produkta inovācija**. Tam seko atbilde, kas pauž, ka uzņēmums veicis 3 vai vairāk produktu inovācijas, kas norāda jau uz salīdzinoši labi iedzīvinātu praksi inovāciju attīstībai, pateicoties izveidotajai sadarbībai. Attiecībā par procesa inovācijām, radīto inovāciju skaits ir apgriezti proporcionāls atbilžu izvēles biežumam.

Attēls Nr. 2. Klasteru programmas atbalstīto uzņēmumu aptaujas rezultāti par inovāciju skaitu uzņēmumos

95% respondentu atzīst, ka radītās inovācijas attiecas uz uzņēmuma pamatdarbības nozari, atlikušie 5% - ka uz nozari, kurā uzņēmums jau strādājis. Neviens no uzņēmumiem nav norādījis, ka inovācija attiektos uz nozari, kurā uzņēmums nav darbojies.

Taujāti par inovatīvā produkta mērogu, uzņēmumi, kuriem ir produkta inovācija, vienlīdz bieži atzīst, ka produkts ir jau uzņēmuma esoša produkta uzlabojums, gan arī inovatīvais produkts ir jauns, t.sk. Latvijā līdz šim neeksistējis.

Attēls Nr. 3. Klasteru programmas atbalstīto uzņēmumu aptaujas rezultāti par inovāciju mērogu

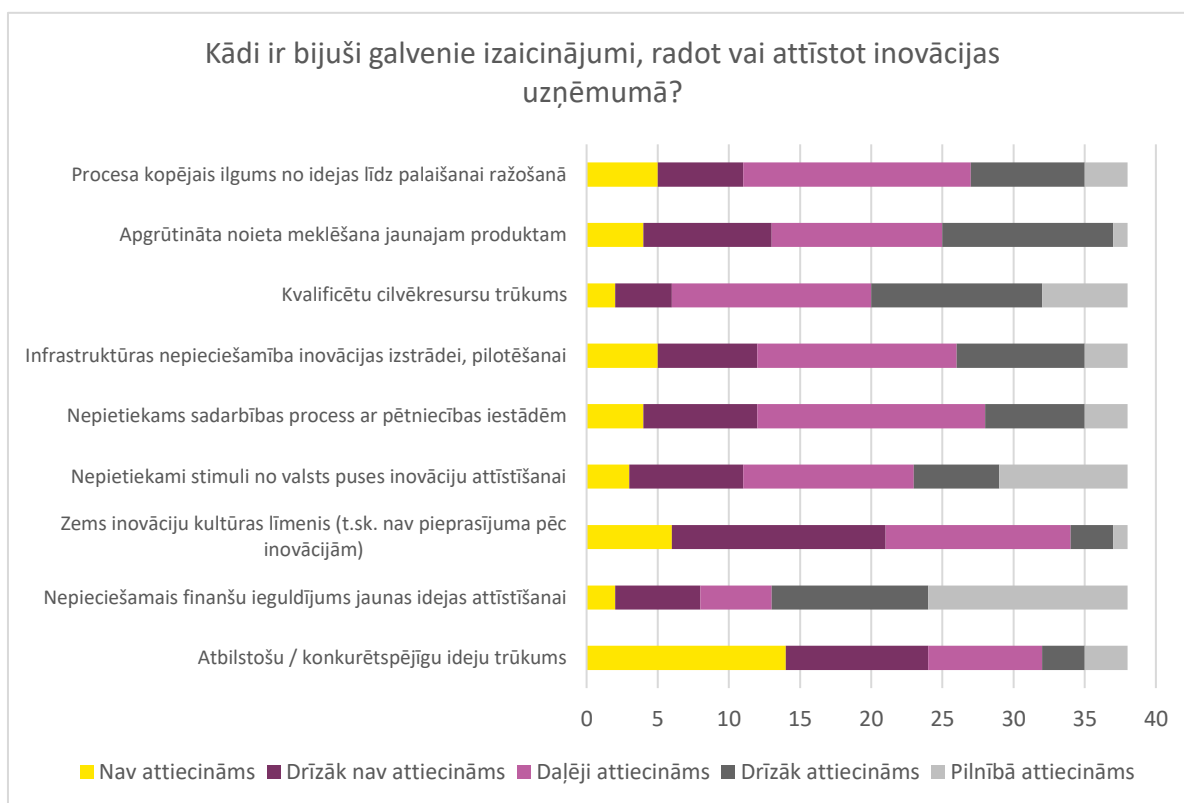
Procesa inovācijas uzņēmumos savukārt visbiežāk attiecas uz ražošanas procesu uzņēmumā un mārketingu. Mazāk izplatītas ir inovācijas, kas saistītas ar piegādes ķēdēm un organizatoriskajām metodēm.

4.2.3. 2.3.3. izvērtēšanas jautājums: Izaicinājumi inovējot un inovāciju korelācija ar MKV izaugsmi

2.3.3.II: Kādi ir galvenie izaicinājumi vai veiksmes faktori, radot vai attīstot inovācijas MKV? Kā saņemtais atbalsts inovatīvu risinājumu ieviešanai korelē ar paša MKV izaugsmi?

Izaicinājumi inovējot

Starp būtiskākajiem izaicinājumiem, radot inovācijas uzņēmumā, 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” atbalsta saņēmēji visbiežāk min **nepieciešamību pēc finansējuma jaunas idejas attīstībai** – 79% tas ir nozīmīgs faktors. Būtiskuma ziņā tālāk ierindojas kvalificētu cilvēkresursu trūkums un stimulu nepietiekamība no valsts puses. Tādējādi, daļa nosaukto izaicinājumu ir ietekmējama ar ES fondu atbalsta mehānismiem, taču daļa ir valsts politikas inovāciju jomā jautājums.

Attēls Nr. 4. Klasteru programmas atbalstīto uzņēmumu aptaujas rezultāti par izaicinājumiem inovāciju radīšanā

Inovāciju korelācija ar MVK izaugsmi

3.2.1.1.SAM līmenī **korelācija starp attīstības izmaksām un uzņēmumu apgrozījumu** (sk. 32.tabulu), kas šī izvērtēšanas jautājuma kontekstā raksturo jauno produktu un tehnoloģiju izstrādi un ražošanu, **ir vāja, pozitīva un statistiski nozīmīga tikai 2018.gadā**. Līdzīga tendence vērojama arī 3.2.1.2.pasākumam “Starptautiskā konkurētspēja”. Iespējams, ka sekojošos gados sakarību izjauca COVID-19 pandēmijas dēļ ieviestie ierobežojumi un sekas kopumā.

32. tabula Korelācija starp attīstības izmaksām un apgrozījumu

SAM/ Pasākums	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
3.2.1.	0,01	0,01	0,07	0,060**	0,100	0,08	0,09	0,05
3.2.1.1.	0,02	-0,03	0,02	0,01	0,00	0,15	0,10	0,06
3.2.1.2.	0,00	0,01	0,02	0,061**	0,04	0,05	0,07	0,03

Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

Korelācija starp attīstības izmaksām un eksportu (sk. 33.tabulu) **3.2.1.SAM līmenī kļūst statistiski nozīmīga, sākot no 2018.gada.** Tāpat kā korelācijai starp attīstības izmaksām un apgrozījumu, arī šeit SAM līmeņa rezultātiem ir līdzīga tendence ar 3.2.1.2.pasākumu “Starptautiskā konkurētspēja”, taču 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” gadījumā nevienā no gadiem neuzrādās statistiski nozīmīga sakarība.

33. tabula Korelācija starp attīstības izmaksām un eksportu

SAM/ Pasākums	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
3.2.1.	0,101	0,098	0,112	0,153***	0,140*** *	0,109***	0,076***	0,162**
3.2.1.1.	0,002	0,060	0,083	-0,010	0,023	0,004	0,012	0,004
3.2.1.2.	0,080	0,029	0,089	0,158***	0,146***	0,113***	0,078***	0,159***

Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

Korelācijas koeficienta vērtības starp attīstības izmaksām un eksporta-apgrozījuma attiecību (sk. 34.tabulu) 3.2.1.SAM un pasākumu līmenī ir statistiski nozīmīgas vien pētījuma perioda beigās – laikā no 2020.gada līdz 2022.gadam, augstāko vērtību 3.2.1.SAM līmenī sasniedzot 2022.gadā – aptuveni 0,2.

34. tabula Korelācija starp attīstības izmaksām un eksporta - apgrozījuma attiecību

SAM/ Pasākums	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
3.2.1.	0,005	0,099	0,012	0,023	0,013	0,051	0,068***	0,200**
3.2.1.1.	0,021	0,023	0,024	0,034	0,042	0,094**	0,123***	0,094
3.2.1.2.	0,064**	0,025	0,037	0,009	0,012	0,045	0,070**	0,197**

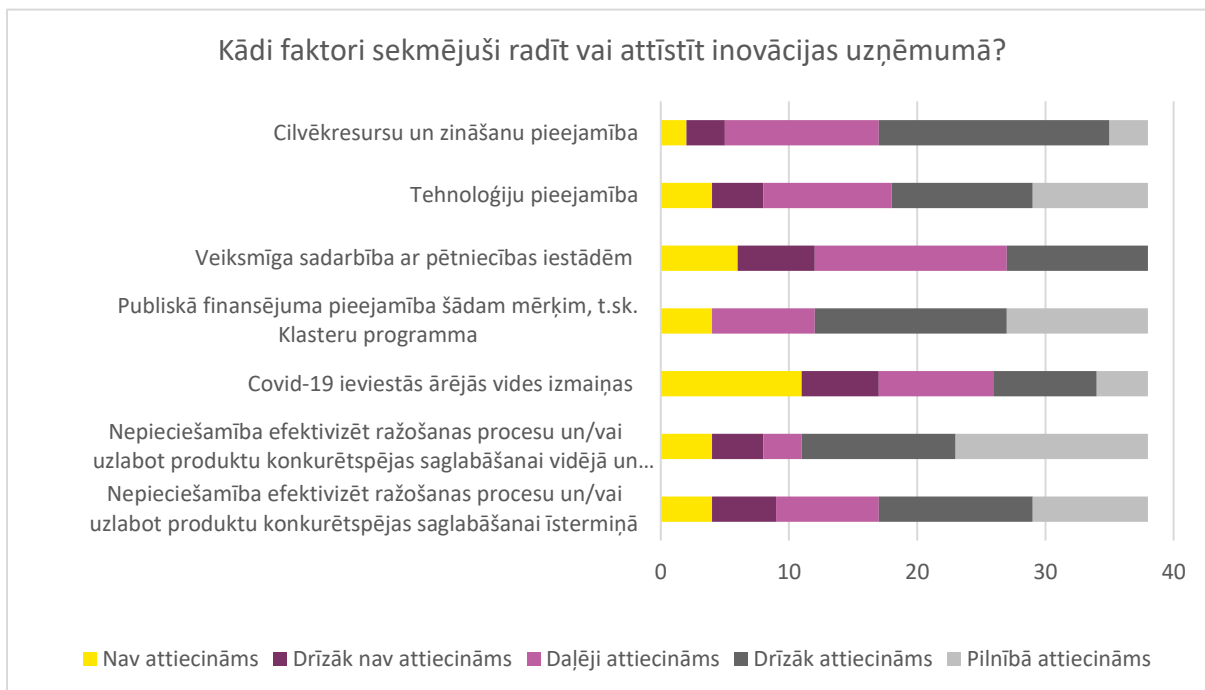
Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

Kopumā var secināt, ka **saņemtais atbalsts inovatīvu risinājumu ieviešanai salīdzinoši vairāk korelē ar pašā MVK eksportspēju nekā apgrozījuma pieaugumu vai eksporta-apgrozījuma attiecību**, taču sakarības ciešums ir vājš.

4.2.4. 2.3.4. izvērtēšanas jautājums: ES fondu ietekme uz jaunu produktu izstrādi

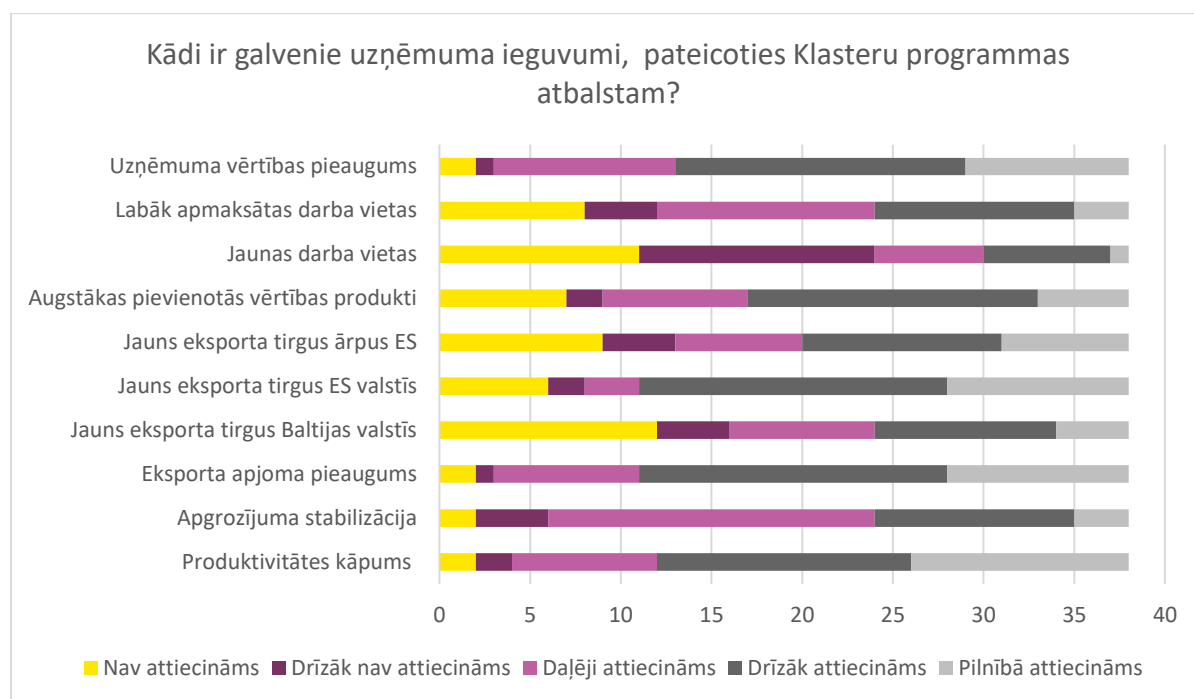
2.3.4.II: Kāda ir ES fondu atbalsta ietekme uz jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādes un ražošanas veicināšanu atbalstītajos komersantos?

Nepieciešamība efektīvizēt ražošanas procesus un/vai uzlabot produktu konkurētspēju 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” atbalstu saņēmušo komersantu vidū atzīts par būtiskāko ietekmējošo faktoru inovāciju attīstībai, t.i. izvēloties to faktoru, kas visvairāk saistās ar uzņēmumu sniegumu. Vienlaikus kā svarīgs faktors novērtēta arī publiskā finansējuma pieejamība inovāciju attīstības mērķim.

Attēls Nr. 5. Klasteru programmas atbalstīto uzņēmumu aptaujas rezultāti par inovācijas sekmējošajiem faktoriem

Vērtējot 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” ietekmi caur uzņēmuma ieguvumiem, par būtiskākajiem ieguvumiem atzīts **produktivitātes kāpums un eksporta apjoma pieaugums**. Tam būtiskuma ziņā seko uzņēmuma vērtības pieaugums un ieguvums, kas saistās ar jaunu eksporta tirgu ES valstīs.

Attēls Nr. 6. Klasteru programmas atbalstīto uzņēmumu aptaujas rezultāti par uzņēmumu ieguvumiem

Puse aptaujāto uzņēmumu atzīst, ka būtu attīstījuši inovācijas arī bez 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” atbalsta, taču visdrīzāk šaurākā mērogā; savukārt ceturtdaļa uzņēmumu uzskata, ka 3.2.1.1.pasākumam “Klasteru programma” ir bijusi izšķirošā loma inovāciju attīstībā.

Pieredzes apmaiņas pasākumi un informatīvi pasākumi, klastera un klastera dalībnieku atpazīstamības, mārketinga un komerciālās sadarbības sekmēšanas pasākumi, t.sk. tirgus izpēte, kā arī citi klastera īstenoti pasākumi, kas vērsti uz stratēģijā noteikto mērķu sasniegšanu, pēc atbalsta saņēmēju domām, ir bijuši piemērotākie un augstāk novērtētie.

4.2.5. 2.3.5. izvērtēšanas jautājums: Šķēršļi augstas pievienotās vērtības produktu ražošanā

2.3.5.IJ: Kādi ir galvenie veiksmes un šķēršļu cēloņi augstas pievienotās vērtības produktu radīšanā un ieviešanā ražošanā?

3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” atbalsta saņēmēji uzskata, ka **finansējuma pieejamība un kvalificēta personāla trūkumu par galvenajiem šķēršļiem** jaunu augstas pievienotās vērtības produktu ieviešanā ražošanā. Atbilde “nepietiekami stimuli no valsts puses” daļēji pārklājas savā būtībā ar “finansējuma trūkumu”.

Abi šie problēmjautājumi tiek adresēti ar ES fondu atbalsta programmām jau vairāku plānošanas periodu ietvaros. Ir nepieciešams padziļināti vērtēt respondentu atbilžu iemeslus. Viena no versijām var būt, ka šādas atbildes ir tradicionālas atbildības novirzīšanas stratēģijas neveiksmes gadījumā vai pat pirms tika mēģināts iedzīvīnāt inovācijas un jaunus produktus – “es labprāt darītu, bet ārējie apstākļi traucē”. Tomēr nevar izslēgt arī iespēju, ka esošais atbalsts finansējuma pieejamībai un darbinieku apmācībai (un arodizglītībai) ir nepilnīgs, un tas ir jāmodificē, lai labāk kalpotu par atspēriena punktu uzņēmējiem.

4.2.6. 2.3.6. izvērtēšanas jautājums: Atvede pret eksporta rādītājiem

2.3.6.IJ: Cik liela atvede ir bijusi atbalstīto MVK konkurētspējas stiprināšanai ārvalstu tirgos (vērtēt eksporta piegumu pēc atbalsta saņemšanas nozaru griezumā)?

Salīdzinot eksporta pieauguma tempus intervences grupā un kontroles grupā, **straujāks eksporta pieaugums novērots 3.2.1.SAM līmenī C un F atbalsta jomu (apstrāde rūpniecība un būvniecība) uzņēmumu grupā, kā arī citu atbalstīto jomu (pamatā - pakalpojumu) grupā īsā termiņā.** Citu atbalsta jomu (pakalpojumu) gadījumā statistiski būtiska ietekme 3.2.1.SAM līmenī saglabājas arī vidējā termiņā. A un B atbalsta jomu (lauksaimniecība un ieguves rūpniecība) grupā statistiski nozīmīga intervences ietekme netika konstatēta. 3.2.1.1.pasākumā “Klasteru programma” statistiski būtisks eksporta pieauguma rezultāts novērojams citās atbalsta jomās (pakalpojumu) atbalstītajiem uzņēmumiem gan laikā pēc atbalsta saņemšanas, gan vidējā termiņā.

3.2.1.2.pasākuma “Starptautiskā konkurētspēja” gadījumā statistiski nozīmīga pozitīva intervences ietekme uz eksporta pieaugumu novērojama gan C un F atbalsta jomu (apstrādes rūpniecība un būvniecība), gan citu atbalsta jomu grupā laikā pēc atbalsta saņemšanas un vidējā termiņā, tādējādi liecinot par sniegtā atbalsta pienesumu eksporta rādītāju izaugsmē.

35. tabula SAM 3.2.1. kontrafaktuālā izvērtējuma uz eksporta pieaugumu rezultāti

SAM/ Pasākumi	Atbalsta joma pēc NACE2 klasifikācijas	Intervences grupas novērojumu skaits (T1-T2)	T1-T2	T1-T3	T2-T3
			Eksports	Eksports	Eksports
3.2.1.	A un B	20	2348,2	6324,2	-2334,3
	C un F	780	7869,2**	32417,2	23471,2
	Cita atbalsta joma	1008	12342,1***	7689,2**	8762,6*
3.2.1.1.	A un B	2	-	-	-
	C un F	195	3456,3	7657,8	234,9
	Cita atbalsta joma	246	9876,1*	6678,2*	5780,1
3.2.1.2.	A un B	22	-	-	-
	C un F	975	13987,8**	9870,8*	15401,2

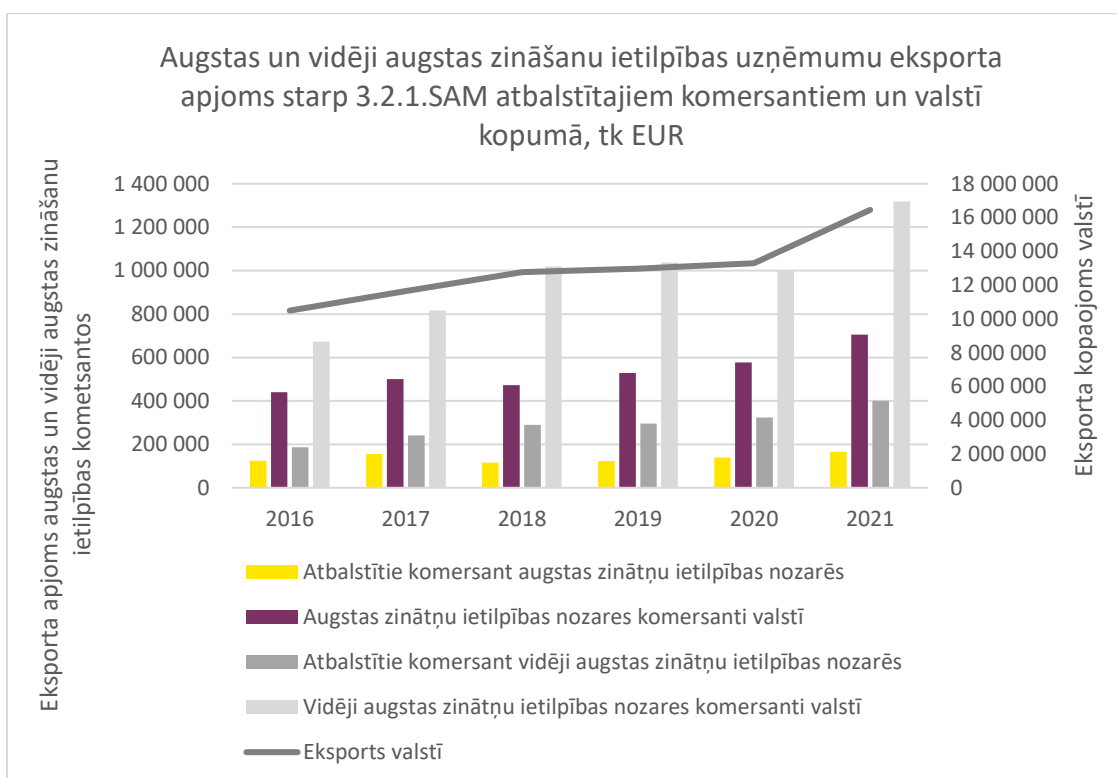
	Cita atbalsta joma	717	23114,5***	14324,1*	8768,2*
--	--------------------	-----	------------	----------	---------

Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

4.2.7. 2.3.7. izvērtēšanas jautājums: Augstas pievienotās vērtības produktu eksports

2.3.7.II: Vai un cik lielā apmērā ir izdevies veicināt augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporciju?

3.2.1.SAM ietvaros ir atbalstīti 389 komersanti, kuri strādā augstas un vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēs atbilstoši OECD klasifikācijai¹⁵, tostarp 67 komersantiem pārstāvot augstas zināšanu ietilpības nozares un 322 komersantiem pārstāvot vidēji augstas zināšanu ietilpības nozares. Laika posmā no 2016.-2021.gadam šo komersantu eksporta kopapjoms faktiskajās cenās ir pieaudzis par 253,8 milj EUR, savukārt uzņēmumu eksporta proporcija valsts kopējā eksportā pieaugusi no 2,98% līdz 3,44%. Valstī kopumā attiecīgajā laika periodā augstas un vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēs eksporta apjoma īpatsvars ir pieaudzis no 10,6% līdz 12,6%.

Attēls Nr. 7. Augstas un vidēji augstas zināšanu ietilpības uzņēmumu eksporta apjoms (dati: VID, CSP)

¹⁵ [5jlv73sqqp8r-en.pdf \(oecd-ilibrary.org\)](https://www.oecd-ilibrary.org/data-and-figures/5jlv73sqqp8r-en.pdf)

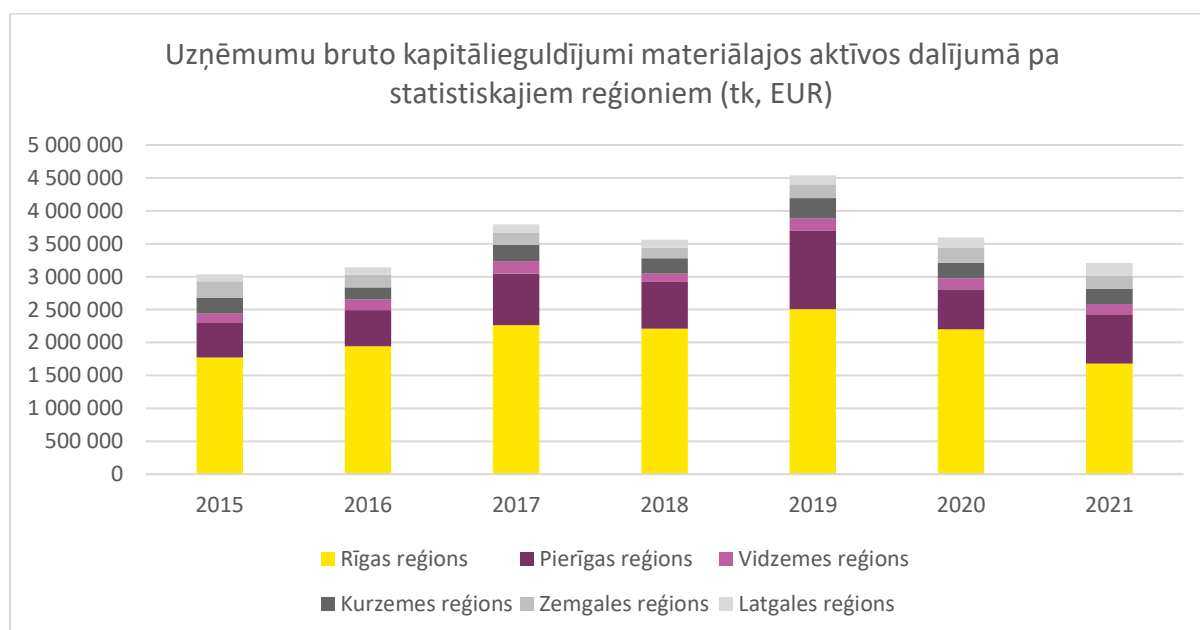
4.3. 2.4.darba uzdevums: 3.3.1.SAM ieguldījumu analīze

2.4.DU: Analizēt datus par sniegto atbalstu MVK uzlabotu spēju radīšanu un produktu un pakalpojumu attīstībai atbilstoši ieguldījumiem 3.3.1. SAM.

4.3.1. 2.4.1. izvērtēšanas jautājums: Privātās investīcijas reģionos

2.4.1.IJ: Cik lielā mērā ir izdevies palielināt privāto investīciju apjomu reģionos?

Vērtējot **uzņēmumu bruto kapitālieguldījumus materiālajos aktīvos**, secināms, ka statistisko reģionu starpā nav vienotas tendences rādītāja izmaiņām. Salīdzinot Rīgas un Pierīgas reģionus ar pārējiem reģioniem, novērojams, ka kumulatīvi Rīgas un Pierīgas reģionu uzņēmumu kapitālieguldījumu apjoms, salīdzinot ar pārējo četru reģionu kumulatīvo kapitālieguldījumu apjomu, laikā līdz 2018.gadam pieaug no 3,1 reizes līdz 4,5 reizēm, bet pēc tam laika posmā līdz 2021.gadam samazinās līdz 2015.gada līmenim, t.i. 3,1 reizes lielākam privāto investīciju apjomam Rīgā un Pierīgā nekā pārējā Latvijā. Tādējādi, laikā kopš 2019.gada uzņēmumi straujāk ir veikuši kapitālieguldījumus ārpus Rīgas un Pierīgas statistiskajiem reģioniem, vienlaikus kopējam ieguldījumam Rīgā un Pierīgā saglabājoties būtiski augstākam.

Attēls Nr. 8. Uzņēmumu bruto kapitālieguldījumi materiālajos aktīvos dalījumā pa statistiskajiem reģioniem (dati: CSP)

Vērtējot 3.3.1.SAM atbalstītos komersantus statistisko reģionu griezumā, to pamatlīdzekļi faktiskajās cenās¹⁶ laika posmā no 2016.-2021.gadam:

- ▶ **Zemgales reģionā** reģistrētajiem atbalsta saņēmējiem pamatlīdzekļu kopapjoms faktiskajās cenās pieaudzis ik gadu visā laika periodā, kopējai izmaiņai laika periodā sasniedzot 32,5 milj. EUR.

¹⁶ Vērā ņemti tie uzņēmumi, kuri parakstījuši apliecinājumus par līdzdalību 3.3.1.SAM rādītāju sasniegšanā un par kuriem VID pieejami dati par vidējo nodarbināto skaitu gada griezumā.

- ▶ Arī **Vidzemes reģionā** reģistrētajiem atbalsta saņēmējiem pamatlīdzekļu kopapjoms faktiskajās cenās pieaudzis ik gadu visā laika periodā, kopējai izmaiņai laika periodā sasniedzot 26 milj EUR.
- ▶ Līdzīgi kā Zemgales un Vidzemes reģionos, arī **Kurzemes reģionā** novērojama pamatlīdzekļu pieauguma tendence, kopējai izmaiņai laika periodā sasniedzot 24,4 milj EUR.
- ▶ **Pierīgas reģionā** reģistrētajiem komersantiem vērojams pamatlīdzekļu kopapjoma kritums 2020.gadā, pēc kā atkal sekojis kāpums, kopējai izmaiņai laika periodā sasniedzot 27 milj EUR.
- ▶ Savukārt **Latgales reģionā** reģistrētajiem komersantiem, kas guvuši atbalstu 3.3.1.SAM ietvaros, ik gadu pamatlīdzekļu kopapjoms ir nebūtiski palielinājies vai samazinājies, kopējai izmaiņai laika periodā esot negatīvai – -0,25 milj EUR. Tas skaidrojams gan ar pamatlīdzekļu neatjaunošanu, tiem amortizējoties, gan atsevišķu uzņēmumu likvidāciju, kam bijis salīdzinoši liels pamatlīdzekļu apjoms.

Pamatlīdzekļu izmaiņu kopsūma atbalstītajos uzņēmumos laika posmā no 2016.-2021.gadam par aptuveni 52 milj EUR nesasniedz uzņēmumu parakstītajos apliecinājumos norādīto investīciju pamatlīdzekļos kopapjomu (161,9 milj EUR).

Intervijās ar pašvaldību pārstāvjiem bieži tiek atzīts, ka uzlabotajai infrastruktūrai **piegulošajās teritorijās notiek jaunu investoru ienākšana** – gan investējot jau esošu uzņēmumu pamatkapitālos (piemēram, BaltCap un Draugiem Capital investīcijas SIA Pepi Rer Valkā), gan izvietojot jaunus uzņēmumus, kas attiecīgajās teritorijās līdz šim nav darbojušies un var nebūt iznākuma rādītāju devēji projektu ietvaros (piemēram, saules paneļu parka attīstītājs Dobelē). Tādējādi, analizējot individuālus gadījumus, investori novērtē ne tikai to, ka uzņēmums ir finansiāli perspektīvs, bet arī to, ka publiskā infrastruktūra tā sasniegšanai ir sakārtota un apkārtējā teritorija ir sakopta.

4.3.2. 2.4.2. izvērtēšanas jautājums: Produktu attīstība, pateicoties 3.3.1.SAM investīcijām

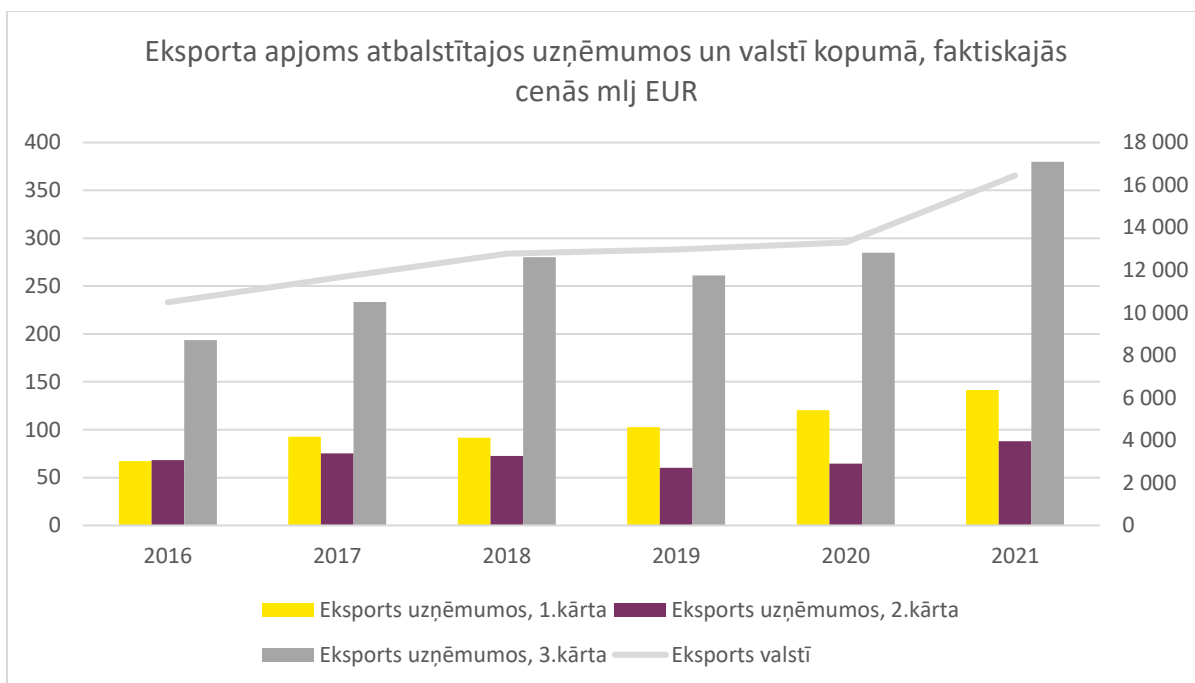
2.4.2.IJ: Vai ieguldījumi publiskajā infrastruktūrā ir sekmējuši MVK produktu un pakalpojumu attīstību reģionos, valstspilsētās un novados?

Intervijās ar pašvaldību pārstāvjiem tiek atzīts, ka 3.3.1.SAM projektiem piegulošajās teritorijās **uzņēmēji ir dažādojuši savu komercdarbību**, gan piedāvājot pilnīgi jaunus pakalpojumus, gan paplašinot esošo pakalpojumu spektru. Tāpat atbalstītajās teritorijās ir **ienākuši vai apsver ienākt jauni investori**, piedāvājot iepriekš konkrētajā teritorijā nebijušu pakalpojumu (piemēram, sociālās aprūpes un rehabilitācijas pakalpojums Valkā, izmantojot kādreizējās pilsētas slimnīcas telpas).

Par produktu pilnveidi un jaunu produktu attīstību netieši liecina eksporta apjoma izmaiņas atbalstītajos uzņēmumos - laikā no 2016.gada līdz 2021.gadam **eksports faktiskajās cenās pieaudzis par 280 milj EUR jeb 85%** (2015.gada cenās – par 56%), kas ir salīdzinoši straujāks kāpums nekā valstī kopumā šajā laika periodā (57% faktiskajās cenās vai 37% izslēdzot inflāciju).

No neeksportējoša uzņēmuma 2016.gadā līdz eksporta apjomam 2021.gadā vismaz 200 000 EUR izauguši 7 komersanti, kas guvuši atbalstu 3.3.1.SAM ietvaros. No eksporta apjoma 2016.gadā, kas nepārsniedz 50 000 EUR, līdz eksporta apjomam vismaz 200 000 EUR 2021.gadā tikuši vēl 8 komersanti.

Eksporta pieaugums faktiskajās cenās kopumā konstatējams 114 uzņēmumiem (103 uzņēmumiem, ņemot vērā inflāciju).

Attēls Nr. 9. Eksporta apjoms atbalstītajos uzņēmumos un valstī kopumā (dati: CSP, VID)

Eksporta proporcija apgrozījumā salīdzinoši lielāka ir 1. un 3.atlases kārtas atbalstītajiem uzņēmumiem – attiecīgi 42%-49% un 40-48% robežās. 2.atlases kārtas projektiem eksporta proporcija apgrozījumā ir būtiski zemāka – robežās no 10% līdz 14%, ar tendenci samazināties laikā kopš 2016.gada.

1.atlases kārtas uzņēmumiem novērojams, ka, krītot apgrozījumam, palielinās eksporta proporcija apgrozījumā, tādējādi kompensējot vietējā tirgus kritumu ar eksportu. Turpretim 2.atlases kārtas uzņēmumiem, palielinoties apgrozījumam, eksporta proporcija samazinās, kas liecina par uzņēmumu izaugsmi pamatā vietējā tirgū. 3.atlases kārtas uzņēmumu gadījumā apgrozījuma un eksporta izmaiņu tendences ir vienādas.

4.3.3. 2.4.3. izvērtēšanas jautājums: Darba vietu skaits

2.4.3.IJ: Kā ir mainījies MVK darba vietu skaits, pateicoties ES fonda atbalstam?

Vērtējot 2016.-2021.gada laika periodu kopumā, **nodarbināto skaits 3.3.1.SAM atbalstītajos komersantos pieaudzis par 1157 līdz 13,48 tūkstošiem¹⁷ jeb par 9,3%**, kamēr privātajā sektorā kopējais nodarbināto skaits ir samazinājies (-1%). Straujākais pieaugums attiecas uz 1.atlases kārtā un 3.atlases kārtā atbalstītajiem komersantiem (attiecīgi 14,4% un 14,7%), turpretim 2.atlases kārtas ietvaros vērojams darba vietu skaita samazinājums par 7%, pārsniedzot privātajā sektorā vidējo samazinājumu.

Lielāko īpatsvaru nodarbināto (60%) veido strādājošie uzņēmumos, kas atbalstīti 3.atlases kārtas ietvaros, kas skaidrojams ar atlases kārtā lielāku kopējo uzņēmumu skaitu, kas gūst atbalstu.

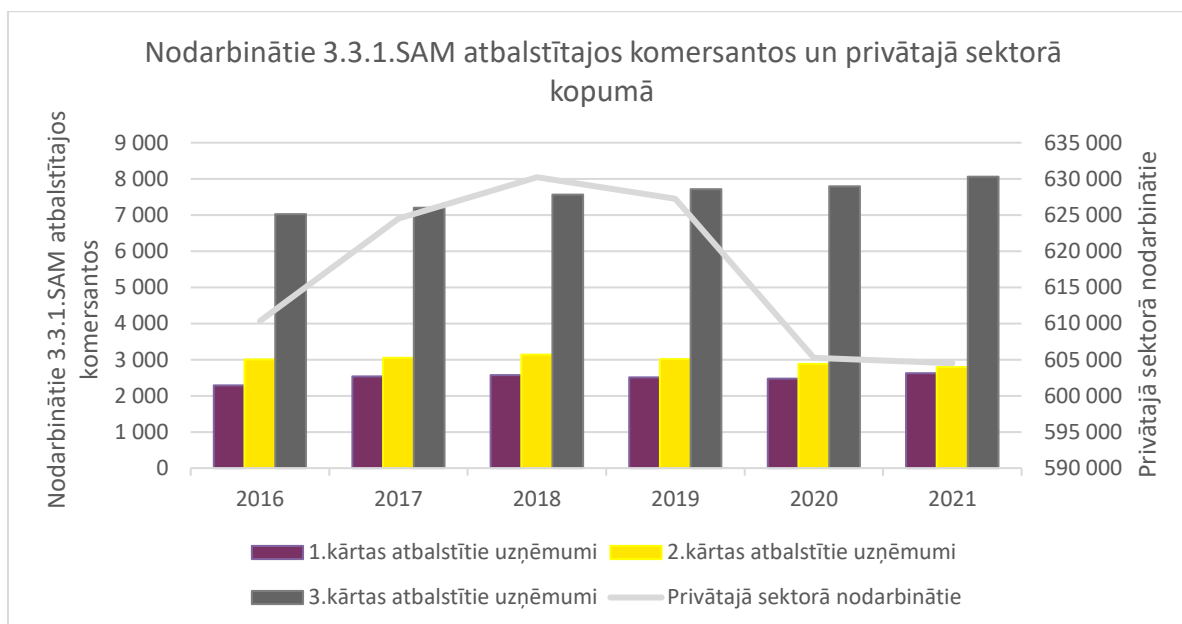
Attiecībā par nodarbināto kopskaitu katrā no atlases kārtām:

- ▶ Nodarbināto izmaiņa **1.atlases kārtas** atbalstītajiem uzņēmumiem laika periodā no 2016.-2020.gadam mainījies atbilstoši privātajā sektorā kopumā esošajai tendencei par nodarbināto skaita izmaiņām

¹⁷ Vērā ņemti tie uzņēmumi, kuri parakstījuši apliecinājumus par līdzdalību 3.3.1.SAM rādītāju sasniegšanā un par kuriem VID pieejami dati par vidējo nodarbināto skaitu gada griezumā.

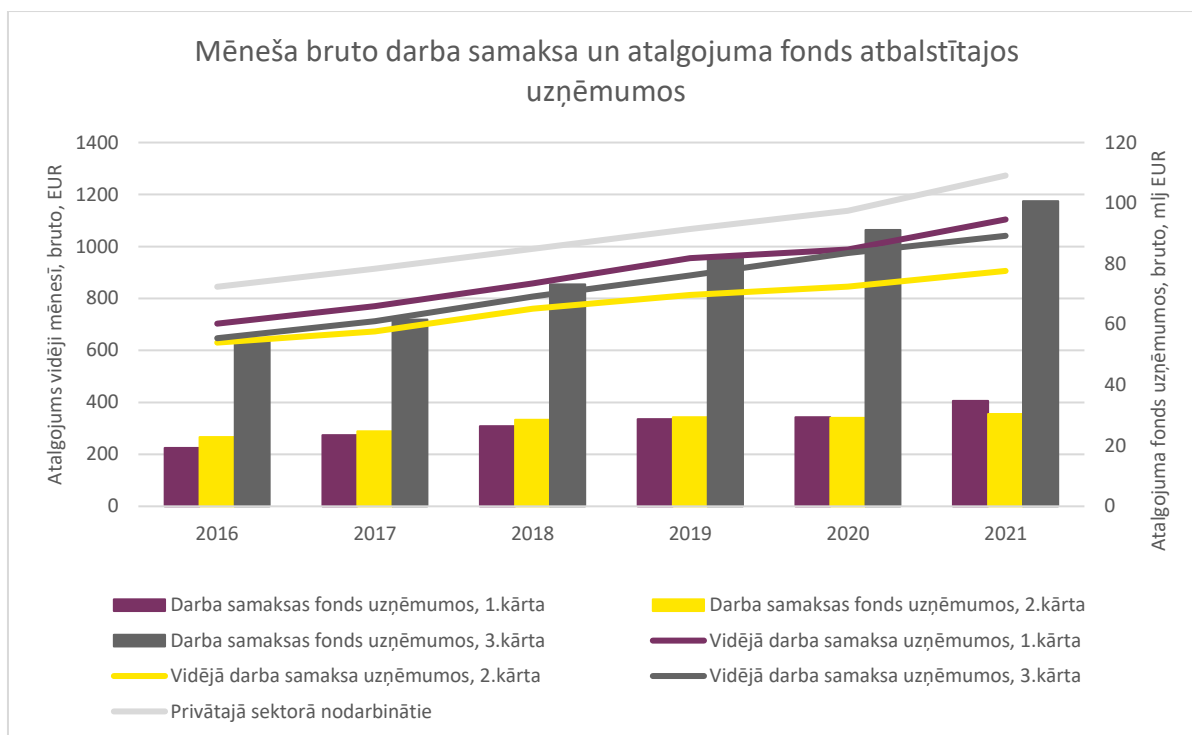
(pieaugums 2016.-2018.gadā, kritums 2019.-2020.gadā). 2021.gadā, pretēji tendencei tautsaimniecībā, 1.atlases kārtas atbalstītajiem uzņēmumiem vērojams nodarbināto skaita pieaugums, ko var skaidrot gan ar darbaspēka labāku pieejamību valstspilsētās, gan uzņēmumu paaugstinātu spēju akumulēt darbaspēku, salīdzinot ar uzņēmumiem, kas strādā mazākās pilsētās vai lauku teritorijās.

- ▶ Nodarbināto kopskaits **2.atlases kārtas** atbalstītajiem uzņēmumiem laika periodā no 2016.-2018.gadam ir pieaudzis, taču, sākot ar 2019.gadu, vienmērīgi samazinājies, pārsniedzot privātajā sektorā vidējo nodarbināto skaita samazināšanās tempu, tādējādi uzņēmumiem esot vairāk pakļautiem COVID-19 negatīvajiem faktoriem.
- ▶ Nodarbināto kopskaits **3.atlases kārtas** atbalstītajiem uzņēmumiem ik gadu ir pieaudzis, ko var uztvert kā pozitīvu faktoru bezdarba mazināšanai un ekonomiskās aktivitātes veicināšanai teritorijās ārpus nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem.

Attēls Nr. 10. Nodarbinātie 3.3.1.SAM atbalstītajos komersantos un privātajā sektorā kopumā (dati: VID, CSP)

Kopējais **darba samaksas fonds** atbalstītajiem uzņēmumiem 2021.gadā veido 165,9 milj EUR, pieaugot par 71%, salīdzinot ar 2016.gadu. Darba samaksas fonds uzņēmumos, kas atbalstīti 1. un 3.atlases kārtu ietvaros, laika posmā no 2016.gada līdz 2019.gadam ik gadu ir pieaudzis; uzņēmumiem, kas atbalstīti 2.atlases kārtas ietvaros, darba samaksas fonds ir samazinājies 2020.gadā, vienlaicīgi samazinoties kopējam nodarbināto skaitam.

Attēls Nr. 11. Mēneša bruto darba samaksa un atalgojuma fonds atbalstītajos komersantos un valstī privātajā sektorā (dati: VID, CSP)

Visās uzņēmumu grupās vērojams bruto darba samaksas pieaugums, taču darba samaksas līmenis caurmērā atpaliek no vidēji valstī privātajā sektorā nodarbināto atalgojuma. Salīdzinot darba samaksas līmeni atbalstītajos uzņēmumos ar vidējo reģionā, tikai Vidzemē un Zemgalē atbalstīto uzņēmumu atalgojuma līmenis mazāk kā par 5% atšķiras no reģiona vidējā rādītāja. Salīdzinoši lielākā atpalcība no reģiona vidējā atalgojuma līmeņa novērojama atbalstītajiem uzņēmumiem Latgalē.

36.tabula. Vidējās bruto algas līmenis atbalstītajos uzņēmumos, salīdzinot ar vidējo algu reģionā

Statistiskais reģions	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vidzeme	96,68%	96,48%	100,73%	103,49%	108,30%	103,53%
Kurzeme	91,40%	92,34%	92,69%	93,14%	89,27%	93,00%
Latgale	71,26%	77,95%	79,92%	78,76%	82,82%	81,05%
Zemgale	95,92%	96,65%	97,44%	98,19%	102,58%	99,63%
Pierīga	82,57%	84,30%	87,44%	91,86%	93,71%	90,13%

Vērtējot atbalstīto uzņēmumu apgrozījuma izmaiņas pret nodarbināto skaitu, laika periodā proporcija pieaug 1. un 2.atlases kārtas atbalstītajiem uzņēmumiem, bet uzņēmumiem, kas guvuši atbalstu 3.kārtas ietvaros, kritums piedzīvots 2019.gadā. 1.un 2.atlases kārtas atbalstītie uzņēmumi kopumā bijuši efektīvāki nekā 3.atlases kārtas uzņēmumi, ko var skaidrot ar 3.atlases kārtas uzņēmumu lielāku tendenci uzturēt darba vietas, krītot uzņēmuma finanšu rādītājiem.

4.3.4. 2.4.4. izvērtēšanas jautājums: Sasniegtie rezultāti

2.4.4.IJ: Kādi ir galvenie sasniegtie gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi rezultāti?

Kvantitatīvie rezultāti

Sasniegtie kvantitatīvie rezultāti saistāmi kā ar specifisko rezultāta rādītāju sasniegtajiem mērķiem un iznākuma rādītāju sasniegtajiem mērķiem, tā netieši arī ar atbalstu guvušo uzņēmumu finanšu rādītāju izmaiņām. Atbilstoši KPVIS uzskaitījumiem datiem, **477 komersanti guvuši atbalstu**, pateicoties 3.3.1.SAM projektos uzbūvētajai publiskajai infrastruktūrai. Taču faktiskais labuma guvēju skaits ir plašāks, ņemot vērā to, ka izbūvēto infrastruktūru aktīvi var lietot visi apkārtnē esošie komersanti neatkarīgi, vai to finanšu un nodarbinātības rādītāji uzskaitīti pie atbalstu guvušajiem komersantiem.

Tāpat uzskaitītas **1549 jaunas darba vietas** atbalstītajos komersantos, taču bieži vien konstatējama darba vietu kopskaita samazināšanās uzņēmumos, t.i. jaunizveidotajām darba vietām var nebūt ilgspēja (sk. 2.5.2.IJ) (kas nav bijis izvirzīts nosacījums 3.3.1.SAM projektu īstenošanā atbilstoši atbalsta specifikai).

3.3.1.SAM atbalsts **palielinājis kopējo nodarbināto skaitu uzņēmumos** visos statistiskajos reģionos, kaut ietekme dažādu reģionu starpā atšķiras (būtiskākā - Pierīgā, mazākā – Latgalē).

Pamatlīdzekļu kopējums ir audzis atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem visos reģionos, izņemot Latgali, kurā tas ir samazinājies par 0,25 milj EUR (sk. 2.4.1.IJ).

Par atbalstīto uzņēmumu kopējo attīstību liecina **apgrozījuma pieaugums** par 67% laika posmā no 2016.-2021.gadam (faktiskajās cenās).

Pozitīvi vērtējams **eksporta pieaugums** atbalstītajos uzņēmumos, kā arī fakts, ka vismaz 7 atbalstītie uzņēmumi no neeksportējošiem kļuvuši par eksportējošiem uzņēmumiem (sk. 2.4.2.IJ).

Jāatzīst, ka kopumā atbalsts pozitīvāk skāris uzņēmumus Pierīgā, kā arī Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionos, salīdzinoši mazāka ietekme vērojama Latgalē.

Kvalitatīvie rezultāti

Projektu īstenošanas rezultātā ir **uzlabota publiskā infrastruktūra un vides pievilcība jauniem investoriem kopumā** – piemēram, veicot grants seguma ceļa asfaltēšanu industriālā pilsētas teritorijā ar jau veiksmīgi strādājošiem uzņēmumiem, teritorijas kopējo pievilcību ir novērtējis saules paneļu parka investors, lemjot par saules paneļu parka izvietojumu (dēļ labas piekļuves un tuvumā esošiem komersantiem, kas patērēs elektroenerģiju).

Pašvaldības atzīst, ka 3.3.1.SAM projektu sagatavošana un īstenošana **sekmējusi sadarbības kvalitāti ar uzņēmumiem**, piemēram, apzinot nepieciešamās infrastruktūras konkrētas specifikācijas (ielu 'kabatas', nobrauktuvju slīpumus), lai tā atbilstu mērķa grupas vajadzībām iespējami pilnīgāk.

4.3.5. 2.4.5. izvērtēšanas jautājums: Ekonomiskās aktivitātes pieaugums

2.4.5.IJ: Kā un cik lielā mērā tika paaugstināta ekonomiskā aktivitāte, pateicoties ES fondu atbalstam, atbalstu saņēmušajās teritorijās?

Reģionālās politikas pamatnostādņēs 2013.-2019.gadam ir uzsvērts, ka reģionu attīstības sekmēšanā būtiskākais aspekts ir ekonomiskā aktivitāte – **darbavietu un uzņēmumu radīšana un darbība**, jo tie sniedz nodarbinātības iespējas un līdz ar to labklājību iedzīvotājiem, stimulē iedzīvotāju palikšanu dzīvesvietās, samazinot teritoriju depopulāciju, kā arī rada ienākumus pašvaldību budžetos no nodokļiem, kas savukārt dod iespējas veikt ieguldījumus teritorijas infrastruktūras uzlabošanā.

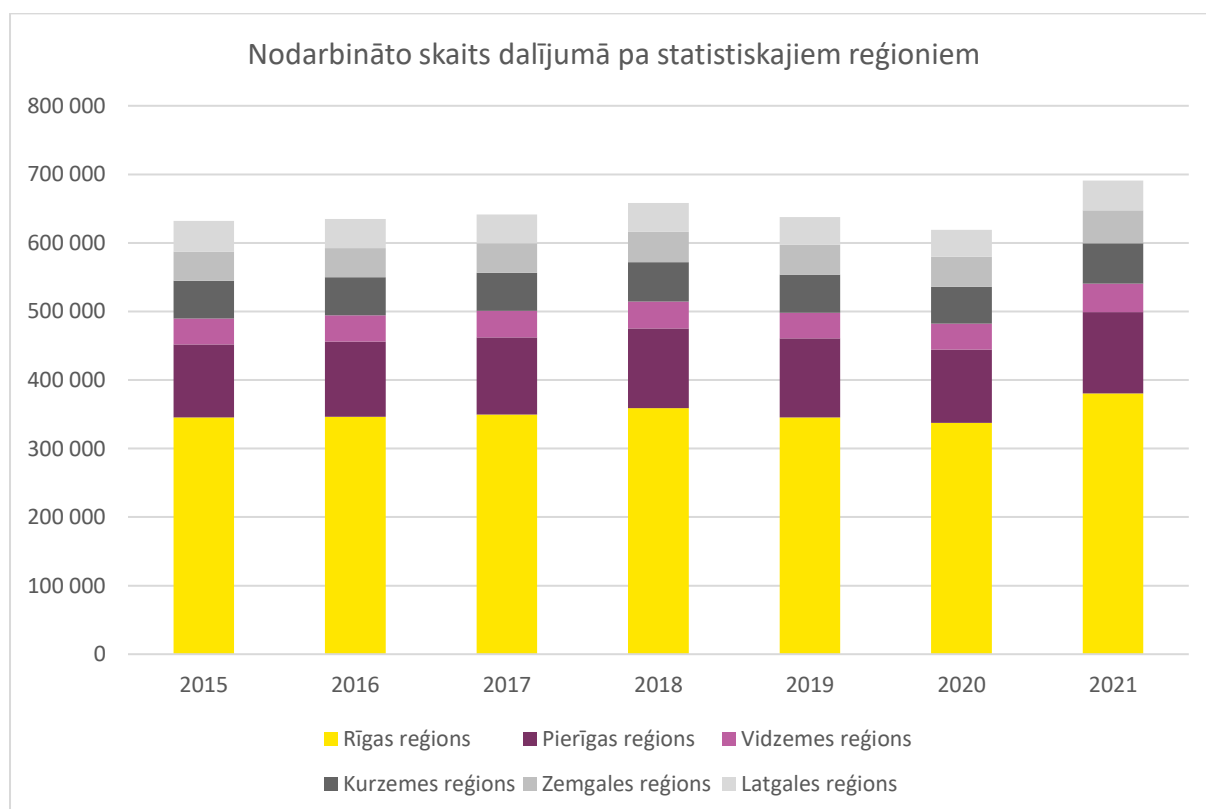
2015.-2021.gada periodā valstī kopumā **nodarbināto skaits uzņēmumos ir pieaudzis visos statistiskajos reģionos, izņemot Latgales reģionu** (-4,2%). Lielākā izaugsme attiecas uz Zemgales reģionu (13,4%) un Pierīgas reģionu (11,1%).

Rīgas un Pierīgas reģionos koncentrētas 71,4%-72,2% darba vietu uzņēmumos, attiecīgi pārējos reģionos – 27,8%-28,6% darba vietu, rādītājam nebūtiski un bez vienotas tendences mainoties gadu griezumā.

3.3.1.SAM ietekme uz nodarbinātību statistiskajos reģionos (izņemot Rīgas statistisko reģionu, uz ko atbalsts neattiecas) 2016.-2021.gada periodā :

- ▶ Vērtējot 3.3.1.SAM atbalstītos komersantus, nodarbināto skaits ik gadu pieaudzis **Pierīgā** reģistrētajos komersantos, izmaiņai kopumā sasniedzot 793 strādājošos jeb 0,7% no Pierīgā uzņēmumos nodarbinātajiem 2021.gadā.
- ▶ **Kurzemē** nodarbināto skaits atbalstītajos uzņēmumos pieaudzis laika posmā līdz 2019.gadam, pēc kā sekojis 2 gadu kritums un neliels kāpums 2021.gadā, ko iespējams skaidrot ar COVID-19 izraisītiem apstākļiem. Kopējais nodarbināto skaits periodā atbalstītajos uzņēmumos Kurzemē pieaudzis par 167 nodarbinātajiem jeb 0,28% no Kurzemē uzņēmumos nodarbinātajiem 2021.gadā.
- ▶ **Vidzemē** nodarbināto skaita izmaiņas tendences atbilst Kurzemes reģionā novērotajam, taču kopējais nodarbināto skaits visā periodā atbalstītajos uzņēmumos Vidzemē pieaudzis mērenāk – par 89 nodarbinātajiem jeb 0,21% no Vidzemē uzņēmumos nodarbinātajiem 2021.gadā.
- ▶ Nodarbināto skaita izmaiņu tendences **Zemgalē** ir līdzīgas kā Kurzemē un Vidzemē, taču kopējais nodarbināto skaits atbalstītajos uzņēmumos pieaudzis salīdzinoši mazāk – par 67 nodarbinātajiem, kas veido 0,14% no Zemgalē uzņēmumos nodarbināto kopskaita.
- ▶ Arī **Latgalē** nodarbināto skaita izmaiņām ir līdzīga tendence kā Kurzemē, Vidzemē un Zemgalē, taču atbalstītajos uzņēmumos laika periodā kopumā nodarbināto skaits pieaudzis vismazāk – par 41 nodarbināto, kas ir mazāk nekā 0,1% no uzņēmumos nodarbināto kopējā skaita reģionā.

Tādējādi, vērtējot kopējo 3.3.1.SAM atbalstu dalījumā pa statistiskajiem reģioniem, atbalsts visos reģionos devis pieņesumu darba vietu skaitam uzņēmumos, taču lielākā nodarbināto īpatsvara izmaiņa attiecas uz Pierīgas reģionu.

Attēls Nr. 12. Nodarbināto skaits uzņēmumos dalījumā pa statistiskajiem reģioniem (dati: CSP)

4.4. 2.5.darba uzdevums: 3.PV intervences loģikas analīze

2.5.DU: Veikt ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM intervences loģiku, tai skaitā īstenojot kvalitatīvu analīzi par izvirzīto rādītāju atbilstību izvirzītajiem mērķiem, identificējot vai izvēlētie rādītāji raksturo ietekmi. Veikt apkopojumu par ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM un uzraudzības rādītāju sasniegšanas progresu, analizēt mērķu sasniegšanas veicinošos un traucējošos faktorus.

4.4.1. 2.5.1. izvērtēšanas jautājums: Rādītāju mērķu būtiska pārsniegšana vai nesasnēgšana

2.5.1.IJ: Kvalitatīvu analīzi par iemesliem tiem rādītājiem, kuros vērojamas būtiskas neizpildes, vai arī nozīmīga rādītāju mērķu pārsniegšana, t.sk. aplūkojot tādus aspektus kā pasākuma uzsākšanas savlaicīgums un pieprasījums pēc konkrētā atbalsta mehānisma.

Ņemot vērā, ka izvērtējuma izstrādes laikā joprojām norit projektu īstenošana, iznākuma rādītāju vērtības, slēdzot programmu, var atšķirties. Kā būtiska rādītāja neizpilde, ņemot vērā DP ieviešanas cikla noslēdzošo fāzi, šīs analīzes vajadzībām noteikta 20% vai lielāka atpalcība no mērķa vērtības (t.i. riskējot kopumā nesasnēgt rādītāju mērķa vērtības), savukārt kā nozīmīga rādītāju mērķa pārsniegšana noteikta 50% un lielāka rādītāja mērķa vērtības pārsniegšana (t.i., norādot uz būtiskām nepilnībām mērķa vērtību noteikšanā).

Rādītāju būtiska pārsniegšana

Lielākais iznākuma rādītāju mērķa vērtību pārsniegums saistās ar 3.1.1.SAM rādītāju par **nodarbinātības pieaugumu atbalstītajos uzņēmumos** 3.1.1.5.pasākuma “Ražošanas telpas” un 3.1.1.6.pasākuma “Biznesa inkubatori” ietvaros – mērķa vērtība pārsniegta gandrīz 3 reizes. Rādītāja pārsniegšana saistāma ar lielāku pieprasījumu nekā sākotnēji novērtēts.

Tāpat būtiski pārsniegts 3.1.2.SAM noteiktais rādītājs par **atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaitu**, kas raksturo 3.1.2.2.pasākuma “Tehnoloģiju akselerators” atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaitu. Rādītāja pārsniegšana saistāma ar lielāku pieprasījumu nekā sākotnēji novērtēts. Jau 2017.gadā izstrādātais “Aktualizētais tirgus nepilnību izvērtējums finanšu pieejamības jomā: Finanšu instrumentu programmu īstenošanas progresa ziņojums” norāda uz rādītāja mērķa pārsniegšanu.

Rādītāja pārsniegšana par vairāk nekā 2,5 reizēm attiecas uz iznākuma **rādītāju, kas uzskaita atbalstīto komersantu skaitu** 3.3.1.SAM ietvaros. Rādītāja mērķa pārsniegšana ir likumsakarīga – vērtējot komersantu skaitu, kas projektu sagatavošanas stadijā parakstījuši apliecinājumu par interesi, tas vairāk nekā 3,5 reizes pārsniedz DP noteikto rādītāja mērķi, norādot uz būtiski augstāku potenciālo rādītāja vērtību pēc projektu īstenošanas. Rādītāja pārsniegšana pamatā saistāma ar salīdzinoši konservatīvu plānošanu attiecībā par labumu guvušajiem komersantiem.

Arī attiecībā par **jaunizveidotajām darba vietām**, pateicoties 3.3.1.SAM atbalstam, uzskaitītā rādītāja vērtība ir pārsniegta. Tas saistāms ar rādītāja uzskaites specifiku – finansējuma saņēmējs noteiktā laika ietvarā var pieteikt rādītāja izpildi, tiklīdz to iespējams pamatot, taču ilgākā laika periodā uzņēmumos, kas veido rādītāja vērtības, bieži vien konstatējama darba vietu kopskaita samazināšanās, t.i. jaunizveidotajām darba vietām var nebūt ilgtspēja, t.sk. dēļ ekonomikas cikla lejupslīdes.

37.tabula. Rādītāji, kuru mērķa vērtības pārsniegtas par vairāk nekā 50%

Kods	Iznākuma rādītājs	Rādītāja mērķis (2023.g.)		Rādītāja mērķis, ņemot vērā virsraistības	Sasniegtā vērtība (KPVIS)	Novirze (pret DP mērķa vērtību 2023.g.)
		DP vērtība 2015.g.	DP vērtība 2023.g.			
i.3.1.1. gk (CO08)	Nodarbinātības pieaugums atbalstītajos uzņēmumos	827	1030	n/a	2 911 (27.07.2023)	+182%
i.3.1.2.ck (CO05)	Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits	60	60	n/a	109 (31.12.2022)	+81,6%

i.3.3.1.ak (CO01)	Komersantu skaits, kuri guvuši labumu no projekta ietvaros veiktajām investīcijām infrastruktūrā	185	185	202	477 (11.07.2023)	+157%
i.3.3.1.bk (CO08)	Jaunizveidoto darba vietu skaits komersantos, kuri guvuši labumu no investīcijām infrastruktūrā	968	968	1 053	1 549 (11.07.2023)	+60%

Rādītāju būtiska nesasniegšana

Kopumā diviem iznākuma rādītājiem mērķa vērtību nesasniegšanas novirze ir lielāka par 20%. Abi rādītāji saistās ar privātā finansējuma piesaisti.

3.1.1.SAM gadījumā rādītājs par **privātā finansējuma piesaisti**, kura sasniegšanas līmenis ir salīdzinoši zemākais starp visiem iznākuma rādītājiem (-46,1%), attiecas uz 3.1.1.3.pasākumu "Atbalsts MVK finansējuma piesaistei kapitāla tirgos" un 3.1.1.5.pasākumu "Ražošanas telpas". To iespējams skaidrot ar būtiski mazāku pieprasījumu pēc atbalsta, uzņēmējiem ārējās vides faktoru dēļ atsakoties no projektu īstenošanas - 3.1.1.3.pasākums atbalstījis tikai četrus komersantus (iesniegti 24 pieteikumi), kamēr 3.1.1.5.pasākumā bez projektu atsaukšanas bijis arī salīdzinoši liels projektu atbirums (13 pārtraukti un 10 atsaukti projekti). 3.1.1.5.pasākuma gadījumā EM to skaidro ar būvniecības investīciju daļēju atlikšanu no komersantu puses, ņemot vērā ārējo apstākļu (COVID-19, kara Ukrainā) ietekmi uz būvniecību un cenu sadārdzinājumu un to raisīto nenoteiktību.

3.1.2.SAM gadījumā arī lielākā iznākuma rādītāja neizpilde attiecas uz **privātā finansējuma piesaisti** (-21,5%). Tā saistāma ar salīdzinoši lēnu riska kapitāla investīciju veikšanu komersantos (ieguldījumiem komersantos esot nedaudz virs 50% no plānotā ERAF finansējuma apjoma).

38.tabula. Rādītāji, kuru mērķa vērtības netiek sasniegtas par vismaz 20%

Kods	Iznākuma rādītājs	Rādītāja mērķis (2023.g.)		Sasniegtā vērtība (KPVIS)*	Novirze, % (pret DP mērķa vērtību 2023.g.)
		DP vērtība 2015.g.	DP vērtība 2023.g.		
i.3.1.1.ek (CO06)	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, kas ir granti, EUR	21 750 000	42 000 000	22 637 471 (31.12.2022)	-46,1%
i.3.1.2.dk (CO07)	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam (ne grantiem), EUR	23 375 000	23 375 000	18 345 849 (31.12.2022)	-21,5%

* Rādītāju mērķa vērtības var tikt sasniegtas līdz 2023.gada beigām, attiecīgi KPVIS aktualizējot datus par sasniegtajām vērtībām

4.4.2. 2.5.2. izvērtēšanas jautājums: Nozaru attīstības problēmas un šķēršļi

2.5.2.II: Kvalitatīvu analīzi par MVK darbības nozaru galvenajām problēmām un attīstības šķēršļiem.

Latvijas mazo un vidējo komersantu attīstības izaicinājumi ir tradicionāli un nemainās vairāku ES fondu plānošanas periodu laikā. Par būtiskāko var uzskatīt **zemu produktivitāti jeb ražīgumu**. 2021.gadā Latvijas apstrādes rūpniecībā ražīgums ir 45,7% no ES vidējā¹⁸. Tam ir vairāki cēloņi, par būtiskākiem var izvirzīt divus:

¹⁸ Latvijas Produktivitātes ziņojums 2022. Pieejams: [download \(em.gov.lv\)](https://em.gov.lv)

- ▶ Nepietiekamas investīcijas jaunajās ražošanas tehnoloģijās un iekārtās,
- ▶ Ierobežotā sadarbība ar zinātniekiem inovāciju ieviešanā ražošanā.

Zemus ieguldījumu apjomus tehnoloģijās un iekārtās daļēji nosaka ierobežota pieeja finansējumam, it īpaši tas ir svarīgi saimnieciskās darbības uzsākšanas fāzē, kad uzņēmējam vēl nav veiksmīgas pieredzes un iekļājamu iekārtu vai īpašumu.

Nepietiekamā sadarbība ar zinātniekiem noved pie **zema zinātņietilpīgu produktu īpatsvara izlaidē un eksportā**. Inovāciju veiksmes stāstu ierobežotais skaits un zema popularizēšana apvienojumā ar tradicionāli augstākiem inovāciju riskiem nemotivē uzņēmējus attīstīt sadarbību ar zinātniekiem un ieguldīt inovācijās, lai arī aptaujās uzņēmēji un it īpaši jauni uzņēmēji pauž izpratni par inovācijām kā galveno uzņēmējdarbības veiksmes atslēgu. Acīmredzami ir jāmeklē veidi, kā padarīt šo izpratni par instrumentālu un panākt uzlabojumus sadarbības ar zinātniekiem aktivizēšanā.

Ražīgums ir cieši saistīts ar **darbaspēka kvalifikāciju**. Abiem ir neoptimāli zemi līmeņi. Ietekme ir abpusēja: no vienas puses nekvalificēts darbaspēks nespēj efektīvi izmantot pieejamās vai nākotnē iespējamās ražošanas iekārtas un aprīkojumu; no otras puses – zems ražīgums neļauj uzņēmējiem piedāvāt darbiniekiem augstu un starptautiski konkurētspējīgu atalgojumu. Lai šo ciklu lauztu, ir nepieciešama aktīva rīcība abos virzienos vienlaicīgi: gan aktīvāks ERAF atbalsts jaunu tehnoloģiju ieviešanai ražošanā, gan ESF atbalsts jauniešu arodorientācijai un arodizglītības kvalitātes uzlabošanā.

MVK īpašnieku un vadītāju starpā ir konstatējams **eksporta prasmju trūkums**¹⁹. Tas liedz pilnvērtīgi izmantot ES vienotā tirgus iespējas. Eksporta apjomi, it īpaši zinātņietilpīgajās produktu kategorijās, ir zemi. Tas liedz inovatīviem uzņēmējiem attīstīties un plānot attīstību ilgākā termiņā. Eksporta atpalcība no importa arī nosaka zināmu makroekonomisko nesabalansētību. Atbalsts apmācību un popularizācijas veidolā var būt efektīvs, lai veicinātu eksporta iemaņu uzlabošanu un pastāvīgu attīstību. Informēšana par LIAA sniegto atbalstu ārējos tirgos arī būtu plašāk komunicējama. Tirdzniecības aģentu tīkla izveide un izmantošana noteiktās nozarēs arī var būt veiksmīgs attīstības veicināšanas virziens.

Neskatoties uz pastāvīgi atvērtām atbalsta programmām starptautiskajam mārketingam un dalībai izstādēs, Latvijas MVK **nepietiekami darbojas starptautiski**, lai arī tas varētu būt risinājums, kas var palīdzēt gan paaugstināt eksportu, gan piesaistīt papildu finanšu resursus, gan veicināt jaunu tehnoloģiju ienākšanu ražošanā, gan caur kopējo ražīguma pieaugumu atļauties piesaistīt kvalificētāku personālu. MVK attīstībai efektīvāk ir nevis censties veidot patērētāju produktu ar augstām marketinga izmaksām, bet orientēties uz B2B tirgu ar salīdzinoši zemāku konkurenci un ievērojami zemākiem marketinga budžetiem. Ir nepieciešams mērķētāks atbalsts Latvijas MVK internacionalizācijai - iespējams, tāds, kas tiktu sniegts caur nozaru asociācijām sadarbībā ar radniecīgam ārvalstu nozaru asociācijām, kurām piemīt izpratne par nozari un interese sadarbībā.

Par būtisku MVK attīstību ierobežojošu faktoru var uzskatīt arī **zemu publiskās un saimnieciskās darbības infrastruktūras kvalitāti**. Tas iekļauj sevī gan vispārējo fizisko infrastruktūru (transporta, vides, enerģētikas), gan ražošanas attīstībai piemērotu industriālo zonu un inkubatoru pieejamību (ražošanas un sanāksmju telpas, biznesa pakalpojumu pieejamību). ERAF ilgstoši sniedza atbalstu MVK šajā biznesa pakalpojumu jomā, bet tirgus dalībnieki joprojām nav pietiekami aktīvi un MVK tradicionāli nav pietiekami maksātspējīgi, lai tirgus attīstītos bez ES fondu atbalsta. Tas nosaka nepieciešamību padarīt šo atbalstu pastāvīgu un ar prognozējamiem finansiālo ieguldījumu apjomiem uz vairākiem gadiem nākotnē – vismaz plānošanas perioda ietvaros, iespējams, arī ilgākā laika perspektīvā. Šāda noteiktība palīdzētu izveidoties tirgum - stabilitātes iedrošinātu pakalpojumu

¹⁹ Eksports un produktivitāte globālajās vērtību ķēdēs: Latvijas un Igaunijas datu salīdzinošā analīze. Pieejams: [Microsoft Word - p 3-2018 lv.docx \(bank.lv\)](#)

pieāvājumu un pieprasījumu, kas var augt ārpus ES fondu atbalsta noteikumiem rāmjiem, balstoties uz veiksmīgu iepriekšēju sadarbību.

Kopumā **jaunu uzņēmumu veidošana** tika izvirzīta par būtisku tautsaimniecības problēmu nozīmīgākajos stratēģiskajos dokumentos plānošanas perioda sākumā. Aktuālie dati liecina, ka radītājs “MVK skaits uz 1000 iedzīvotājiem” ir ievērojami audzis un pārsniedzis perioda sākumā nosprausto mērķi. Tomēr ir būtiski vērot un vērtēt arī MVK ilgākas pastāvēšanas tendences, jo politikas mērķis ir paaugstināt ekonomisko aktivitāti, nevis tikai veidot uzņēmumus. Salīdzinot 2014.gadu un 2021.gadu, ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits valstī ir līdzīgs, tādējādi ES fondu finansējumam kā faktoram uzņēmējdarbības vides kopējā aktivizēšanā nespēlējot galveno lomu. Veiksmīgāks ietekmi raksturojošs radītājs būtu “Ekonomiski aktīvo MVK uz 1000 iedzīvotājiem skaits”, kas aprēķinā iekļautu tikai tādus uzņēmumus, kam bijis apgrozījums un/vai nodarbināti. Bez informēšanas un motivācijas kampaņām ir nepieciešams paplašināt inkubācijas un konsultāciju atbalstu MVK – mērķējot nosegt 100% jaunizveidoto uzņēmumu (piemēram, kopā ar UR lēmumu par reģistrāciju uzņēmumam tiktu piešķirts ERAF apmaksātais uzņēmējdarbības konsultants ar kontaktinformāciju un pieredzi uzņēmuma darbības jomā (noteiktu caur reģistrācijas ietvaros norādīto NACE2 kodu), kā arī tos uzņēmumus, kas vēlas atsākt darbību un izrāda interesi pēc atbalsta.

4.4.3. 2.5.3. izvērtēšanas jautājums: Nozaru attīstības problēmu un šķēršļu risināšana

2.5.3.IJ: Cik lielā mērā ES fondu atbalsts ļāvis risināt nozaru galvenās problēmas un attīstības šķēršļus? Vai izvēlētais ES fondu atbalsta instruments bijis atbilstošs nozaru galveno problēmu un attīstības šķēršļu risināšanai?

3.PV investīcijām DP ir bijuši noteikti seši specifiskie rezultāta rādītāji, kas raksturo intervences ietekmi. Četros gadījumos uzskaitītā rādītāja mērķa vērtība ir pārsniegta, divos gadījumos – nav sasniegta. Taču jāņem vērā, ka rādītāju mērķa vērtību sasniegšana ir datēta ar 2023.gada beigām, kas izvērtējuma izstrādes brīdī nav iestāties.

39.tabula. Specifiskie rezultāta rādītāji un to sasniegšanas progress

SAM	Kods	Specifiskais rezultāta rādītājs	Rādītāja mērķis (2023.g.)	Sasniegtā vērtība (KPVIS)*	Novirze, % (pret DP mērķa vērtību 2023.g.)
3.1.1.	r.3.1.1.a	MVK skaits uz 1000 iedzīvotājiem	40	52,49 (31.12.2021)	+31,2%
3.1.1.	r.3.1.1.b	MVK produktivitāte uz vienu nodarbināto	16 757 EUR (2010.g. salīdzināmajās cenās)	15 300 EUR (31.12.2020)	-8,7%
3.1.2.	r.3.1.2.a	Straujās izaugsmes komersanti pēc apgrozījuma pieauguma	625	823 (16.09.2022)	+31,7%
3.2.1.	i.3.2.1. a	MVK eksporta apjoms	6 068 440 EUR (2010.g. salīdzināmajās cenās)	6 338 986 EUR (31.12.2021)	+4,5%
3.3.1.	r.3.3.1.a	Nefinanšu investīcijas nemateriālajos ieguldījumos un pamatlīdzekļos pa darbības veidiem ārpus Rīgas,	2 125 683 000 EUR – 2 438 753 000 EUR (faktiskajās cenās)	1 975 708 000 EUR (31.12.2020)	-7,1%
3.3.1.	r.3.3.1.b	Strādājošo skaits (privātā sektorā) uzņēmumos, kuru ražošanas vai pakalpojuma sniegšanas vieta ir	446 300 – 475 100	479 352 (31.12.2021)	+7,4%

		visa Latvija, izņemot Rīgu			
--	--	----------------------------	--	--	--

* Rādītāju mērķa vērtības var tikt sasniegtas līdz 2023.gada beigām, attiecīgi KPVS aktualizējot datus par sasniegtajām vērtībām

3.PV ietvaros galvenokārt finanšu instrumenti ir bijuši tie, kas sniedza atbalstu jauniem straujas izaugsmes komersantiem. **Straujas izaugsmes komersantu skaits ir pārsniedzis nosprausto mērķi** par gandrīz 32%. Tas var liecināt par uzņēmējdarbības vides uzlabošanu un jaunuzņēmumu politikas veiksmīgu iedzīvināšanu (atvieglotas reģistrācijas un atskaitīšanas prasības, darba atļauju saņemšanas atvieglojumi, kopējā jaunuzņēmumu kultūras popularizēšana), kā arī ar finanšu instrumentu un riska kapitāla atbalsta esamību. Vienlaicīgi ir jānorāda, ka kopējais straujas izaugsmes uzņēmumu skaits (823 uzņēmumi 2020.gadā) ir viens no zemākajiem rādītājiem laikā no 2010.-2020.gadam, un salīdzinot ar iepriekšējās desmitgades sākumu, šis rezultāts ir izmantojams kā konkrētās politikas veiksmes novērtējums un ieteikums turpmākajiem uzņēmējdarbības vides uzlabojumiem citu veidu uzņēmumiem.

Attiecībā par **jaunu uzņēmumu veidošanu**, uzskaitītie dati liecina, ka **rezultāta mērķa vērtība ir tikusi pārsniegta par 31%** jau 2021.gada beigās. Tas ir otrs pozitīvākais vērtējums starp visiem rezultāta rādītājiem. Ņemot vērā, ka statistiski nav novērots jaunu MVK izveides uzplaisnījums (izņemot 2015. un 2016.gadus), nākas secināt, ka iedzīvotāju skaita izmaiņām bija visai ievērojama ietekme šī rādītāja ātrā izaugsmē. Kā jau iepriekš minēts, būtiski precīzāks rādītājs būtu "ekonomiski aktīvo MVK uz 1000 iedzīvotājiem skaits", jo tas demonstrētu faktisko uzņēmējdarbības aktivitātes līmeni. Ir nepieciešams pilnīgāks jaunu komersantu pārklājums ar inkubācijas un konsultāciju atbalstu. Papildu tam, apsverams, kuros reģionos uzņēmējdarbības aktivitāte ir problēmjautājums, lai pastiprināti to adresētu tur (t.sk. kompleksi adresējot problemātiku), nevis skatītu šo rādītāju tikai kopējā valsts līmenī.

Jaunu MVK pieaugumam uz 1000 iedzīvotājiem saistīts rādītājs ir **strādājošo skaits privātā sektora uzņēmumos ārpus Rīgas**, kur vērojams vērtības pieaugums par 7% (2021.gada dati). Tā ir nozīmīga izmaiņa, kas kopumā norāda uz ekonomiskās aktivitātes reģionos pieaugumu. Vienlaikus nav iespējams šāda rādītāja sniegumu tikai un vienīgi attiecināt uz kādu konkrēto atbalsta veidu vai pat atbalsta jomu: nevar atšķirt ietekmi starp uzņēmējdarbības atbalstu vai publiskās infrastruktūras modernizācijas atbalstu (būvniecību).

Par viennozīmīgi pozitīvi vērtējamu rezultātu var runāt attiecībā uz rādītāju **par MVK eksporta apjomu salīdzināmajās cenās**, kas pieauga par 4,5% (2021.gada dati). Lai arī nav iespējams viennozīmīgi sasaistīt šī rādītāja sniegumu ar ERAF sniegto atbalstu, ir pamats sagaidīt arī ERAF atbalsta ietekmi šajā uzlabojumā. Atbalsts tika sniegts gan eksporta veicināšanai, gan jaunu tehnoloģiju ieviešanai.

Vienlaicīgi piesardzīgi ir vērtējams cits rezultāts: balstoties uz uzskaitītajiem datiem, pagaidām nesasnēgtā rādītāja vērtība par **nefinanšu investīcijām nemateriālajos ieguldījumos un pamatlīdzekļos ārpus Rīgas** (2020.gada dati). Nefinanšu investīcijas ir tieši ieguldījumi tehnoloģijās un iekārtās, kas nosaka uzņēmumu ražīgumu un konkurētspēju. Rādītāja nesasnēgšana var nozīmēt, ka reģionos pamatlīdzekļu nolietojums ir lielāks par jaunu ieguldījumu apjomu. Tas ir pretēji politikai - rūpniecības un reģionālās politikas - mērķiem.

Ražīguma jeb produktivitātes uz nodarbināto salīdzināmajās cenās rādītāja vērtība atpaliek no mērķa vērtības par 9% (dati uz 2020.gadu). Ņemot vērā, ka zems ražīgums tika izvirzīts kā viena no svarīgākām uzņēmējdarbības attīstības problēmām, šāds rezultāts norāda uz nepietiekami veiksmīgi īstenotu modernizācijas un jaunu tehnoloģiju ieviešanas atbalstu. Tas saskan arī ar iepriekšminēto nesasnēgto rādītāja mērķi par nefinanšu investīcijām.

4.4.4. 2.5.4. izvērtēšanas jautājums: Rādītāju sasniegšana

2.5.4.IJ: Kādi ir galvenie sasniegtie rezultāti gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi katrā no atbalsta mērķiem, dalījumā pa atbalsta veidiem, uzņēmumu darbības jomām atbilstoši NACE2 un OECD klasifikācijai, RIS3 specializācijas jomām?

Iznākuma rādītāji

Analizējamiem SAM un to pasākumiem kopumā noteikti **17 iznākuma rādītāji**. Tie attiecas uz projektu iznākumiem, kopumā atbilstoši raksturojot intervences mērķi. 11 iznākuma rādītāju mērķa vērtības ir sasniegtas, sešu rādītāju vērtības – pagaidām nav sasniegtas.

Tikai sešu iznākuma rādītāju mērķa vērtības ir palikušas nemainīgas, salīdzinot tās ar sākotnēji DP noteiktajiem rādītājiem. Ne vienmēr pie SAM un pasākumu finansējuma izmaiņām ir mainītas iznākuma rādītāju mērķa vērtības.

40.tabula. Iznākuma rādītāji un to sasniegšanas progress

Kods	Iznākuma rādītājs	Rādītāja mērķis (2023.g.)		Sasniegtā vērtība (KPVIS)	Novirze, % (pret DP mērķa vērtību 2023.g.)
		DP vērtība 2015.g.	DP vērtība 2023.g.		
i.3.1.1.ak (CO01)	To komersantu skaits, kuri saņem atbalstu	860	1892	2 325 (31.12.2022)	+22,8%
i.3.1.1.bk (CO03)	To komersantu skaits, kuri saņem finansiālu atbalstu, kas nav granti	790	1355	1 317 (31.12.2022)	-2,8%
i.3.1.1.ck (CO02)	Atbalstīto komersantu skaits, kas saņem grantus	220	456	640 (31.12.2022)	+40,3%
i.3.1.1.dk (CO05)	Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits	308	1134	1 451 (31.12.2022)	+28%
i.3.1.1.ek (CO06)	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam, kas ir granti, EUR	21 750 000	42 000 000	22 637 471 (31.12.2022)	-46,1%
i.3.1.1.fk (CO07)	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam (ne grantiem), EUR	12 750 000	280 000 000	299 090 036 (31.12.2022)	+6,8%
i.3.1.1.gk (CO08)	Nodarbinātības pieaugums atbalstītajos uzņēmumos	827	1030	2 911 (27.07.2023)	+182%
i.3.1.2.ak (CO01)	To komersantu skaits, kuri saņem atbalstu	100	100	133 (31.12.2022)	+33%
i.3.1.2.bk (CO03)	To komersantu skaits, kuri saņem finansiālu atbalstu, kas nav granti	100	100	133 (31.12.2022)	+33%
i.3.1.2.ck (CO05)	Atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaits	60	60	109 (31.12.2022)	+81,6%
i.3.1.2.dk (CO07)	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam (ne grantiem), EUR	23 375 000	23 375 000	18 345 849 (31.12.2022)	-21,5%
i.3.2.1.a k (CO01)	To komersantu skaits, kuri saņem atbalstu	1600	2395	2074 (31.12.2022)	-13,4%
i.3.2.1.b k (CO02)	To komersantu skaits, kuri saņem atbalstu (granti)	1250	1770	1 732 (31.12.2022)	-2,1%
i.3.2.1.c k (CO04)	To komersantu skaits, kuri saņem nefinansiālu atbalstu	1000	1360	1 186 (31.12.2022)	-12,8%
i.3.2.1.d k (CO07)	Privātais finansējums, kas piesaistīts publiskajam finansējumam (ne grantiem), EUR	19 000 000	20 248 356	27 387 101 (28.06.2023)	+35,2%
i.3.3.1.ak (CO01)	Komersantu skaits, kuri guvuši labumu no projekta ietvaros veiktajām investīcijām infrastruktūrā	185	185	477 (11.07.2023)	+257%

i.3.3.1.bk (CO08)	Jaunizveidoto darba vietu skaits komersantos, kuri guvuši labumu no investīcijām infrastruktūrā	968	968	1 549 (11.07.2023)	+160%
----------------------	---	-----	-----	-----------------------	-------

Finanšu instrumenti un granti

Analizējamajos SAM un to pasākumos kā finanšu instrumentu atbalsts tiek ieviesti 43,3% ERAF finansējuma, grantu veidā – 56,7% ERAF finansējuma. Vienlaikus, **finanšu instrumentu** atbalstīto uzņēmumu skaits veido 25% no kopējā atbalstīto uzņēmumu skaita, kamēr **grantu veidā** ieviestajos pasākumos atbalstīti 75% no kopējā komersantu skaita. Tas skaidrojams ar ievērojamo MVK skaitu, kas saņēmis atbalstu 3.1.1.6.pasākumā “Biznesa inkubatori” un 3.2.1.2.pasākumā “Starptautiskā konkurētspēja”, būtiski palielinot proporciju par labu grantu atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem.

41.tabula. Finanšu instrumentu un grantu veidā atbalstīto MVK skaits

FI pasākumi	3.1.1.1.	3.1.1.2.	3.1.1.4.	3.1.1.7.	3.1.2.1.	3.1.2.2.
	541	20	633	59	25	107
Granti	3.1.1.3.	3.1.1.5.	3.1.1.6.	3.2.1.1.	3.2.1.2.	3.3.1.
	4	73	1040	629	1746	625

NACE2 klasifikācija

Vērtējot atbalstu saņēmušos komersantus pēc to saņemtā **atbalsta jomas NACE2 koda**, visbiežāk pārstāvētās nozares ir pārtikas produktu ražošana (395 uzņēmumi), koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (357) un datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības (305). Neviens no 10 visbiežāk pārstāvētajām nozarēm nepieder pie augstas zināšanu ietilpības nozarēm (pēc OECD nozaru zināšanu intensitātes klasifikācijas²⁰), tikai divas no nozarēm (datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības un ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana) pieder pie vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēm.

42.tabula. Atbalstīto uzņēmumu visbiežāk pārstāvētās nozares pēc to saņemtā atbalsta NACE2 koda

Nr.	NACE2 apkopojošais kods	NACE 2.red. apkopojošais koda nosaukums	Atbalstīto uzņēmumu skaits
1.	10	Pārtikas produktu ražošana	395
2.	16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	357
3.	62	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	305
4.	25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	225
5.	46	Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	200
6.	32	Cita veida ražošana	190
7.	14	Apģērbu ražošana	172
8.	41	Ēku būvniecība	139
9.	43	Specializētie būvdarbi	134
10.	20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	129

Vērtējot atbalstīto uzņēmumu visbiežāk **pārstāvētās atbalsta jomas dalījumā pa pasākumiem**, vadošā atbalsta nozare 3.1.2.1.pasākumam “Riska kapitāls”, 3.1.2.2.pasākumam “Tehnoloģiju akselerators” un

²⁰ Pieejams: [5jlv73sgqp8r-en.pdf \(oecd-ilibrary.org\)](https://www.oecd-ilibrary.org/data-and-figures/5jlv73sgqp8r-en.pdf)

3.2.1.1.pasākumam “Klasteru programma” ir datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītās darbības, 3.1.1.6.pasākumam “Biznesa inkubatori” un 3.2.1.2.pasākumam “Starptautiskā konkurētspēja” - pārtikas produktu ražošana.

Uzņēmumu dalījums pēc atbalsta jomas piederības NACE2 iekļauts Pielikumā Nr.2.

43.tabula. Atbalstīto uzņēmumu visbiežāk pārstāvētās nozares pēc atbalsta jomas dalījumā pa pasākumiem

Pasākums	Visbiežāk pārstāvētā nozare starp atbalstītajiem komersantiem	Otrā visbiežāk pārstāvētā nozare starp atbalstītajiem komersantiem	Trešā visbiežāk pārstāvētā nozare starp atbalstītajiem komersantiem
3.1.1.1.	Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus (138)	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles (48)	Ēku būvniecība (40)
3.1.1.2.	Operācijas ar nekustamo īpašumu (5)	Tekstilizstrādājumu ražošana (2); Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles (2); Izglītība (2); Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība (2)	
3.1.1.4.	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus (60)	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība (51)	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība (35)
3.1.1.5.	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles (18)	Operācijas ar nekustamo īpašumu (9)	Gatavo metālizstrādājumu ražošana (8)
3.1.1.6.	Pārtikas produktu ražošana (107)	Cita veida ražošana (67)	Apģērbu ražošana (59)
3.1.1.7.	Mežsaimniecība un mežizstrāde (8)	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles (5)	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (3); Specializētie būvdarbi (3)
3.1.2.1.	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītās darbības (4)	Mežsaimniecība un mežizstrāde (3)	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles (2); Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana (2); Informācijas pakalpojumi (2)
3.1.2.2.	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītās darbības (48)	Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana (11)	Cita veida ražošana (8)
3.2.1.1.	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītās darbības (59)	Pārtikas produktu ražošana (54)	Gatavo metālizstrādājumu ražošana (40)
3.2.1.2.	Pārtikas produktu ražošana (161)	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītās darbības (131)	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles (106)
3.3.1.	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītās palīgdarbības (105)	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles (67)	Sauszemes transports un cauruļvadu transports (40)

RIS3 specializācijas jomas

Kopumā līdz 88%% atbalstīto uzņēmumu atbalsta jomas NACE2 kods pieder kādai no RIS3 specializācijas jomām. Salīdzinoši lielākais atbalstīto uzņēmumu skaits (pēc to atbalsta jomas NACE2 koda) attiecas uz RIS3 specializācijas jomām “Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas” un “Zinātņu ietilpīga bioekonomika”. Tas pamatā skaidrojams ar lielāku aptverto NACE2 kodu skaitu, kas attiecas uz šīm jomām, salīdzinot ar pārējām trim RIS3 specializācijas jomām.

44.tabula. Atbalstīto uzņēmumu pārstāvētās RIS3 specializācijas jomas pēc atbalsta jomas NACE2 koda

Zinātņu ietilpīga bioekonomika	Biomedicīna, Medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas	Informātikas un komunikāciju tehnoloģijas	Viedā enerģētika	Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas
3435	1783	1761	1507	4283

Uzņēmumu dalījums pēc piederības RIS3, balstoties uz saņemtā atbalsta jomu, iekļauts Pielikumā Nr.2.

4.4.5. 2.5.5. izvērtēšanas jautājums: Atbalsta papildinātība

2.5.5.IJ: Vai ES fondu atbalsta pasākumi šajās prioritātēs ir savstarpēji papildinoši, tai skaitā ar citiem, ārpus ES fondu finansējuma, pasākumiem?

Vērtējot ES fondu atbalsta savstarpējo papildinātību, **lielākais sakrītošais atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits** attiecas uz 3.1.1.4.pasākumu "Mikrokredīti un starta aizdevumi" un 3.1.1.6.pasākumu "Biznesa inkubatori", kas liecina ka inkubētie uzņēmumi vēršas ALTUM pēc līdzekļiem biznesa uzsākšanai un attīstībai, veidojot papildinātību starp abiem atbalstiem. Tāpat uzņēmumi aktīvi piedalījušies 3.2.1.1.pasākumā "Klasteru programma" un 3.2.1.2.pasākumā "Starptautiskā konkurētspēja". Līdzīgi situācija vērojama arī starp 3.1.1.6.pasākumu "Biznesa inkubatori" un 3.1.1.pasākumu "Aizdevumu garantijas" – inkubētajiem uzņēmumiem izmantojot ALTUM piedāvāto garantiju atbalstu. Tāpat novērojams, ka vieni un tie paši uzņēmumi ir atbalsta saņēmēji 3.1.1.4.pasākumā "Mikrokredīti un starta aizdevumi" un 3.1.1.7.pasākumā "MVU aizdevumi" – uzņēmumam augot, rodas nepieciešamība pēc apjomīgāka atbalsta, tādējādi arī viena veida atbalstiem kļūstot savstarpēji papildinošiem.

No atbalsta satura viedokļa aizdevumu veida atbalsts un garantiju atbalsts ir savstarpēji papildinoši, turklāt to sniedz viena institūcija – ALTUM, atbalstam esot pieejamam arī laikā vienlaicīgi. Tāpat finanšu instrumentu atbalsts ir papildinošs grantu atbalstam.

45.tabula. ES fondu pasākumu savstarpējā papildinātība

	3.1.1.1.	3.1.1.2.	3.1.1.3.	3.1.1.4.	3.1.1.5.	3.1.1.6.	3.1.1.7.	3.1.2.1.	3.1.2.2.	3.2.1.1.	3.2.1.2.	3.3.1.
3.1.1.1.												
3.1.1.2.	v											
3.1.1.3.												
3.1.1.4.	vv											
3.1.1.5.												
3.1.1.6.				vv								
3.1.1.7.	v	v		vv		v						
3.1.2.1.			v									
3.1.2.2.			v									
3.2.1.1.												
3.2.1.2.					v		v	v		vv		
3.3.1.					v						v	

Tāpat ERAF atbalsts 3.PV mērķa ietvaros ir arī savstarpēji papildinošs ar **Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai** sniegto atbalstu. Lauku attīstības programmas 2014.-2020.gadam lielākā daļa atbalsta pasākumu ir vērsti uz lauksaimniecības un mežsaimniecības jomas komersantiem, taču tās ietvaros ir arī pieejami investīciju pasākumi nelauksaimnieciskai darbībai laukos – "Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē", "Atbalsts lauku tūrisma attīstības veicināšanai", kā arī "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" pasākumos pieejams maza mēroga atbalsts nelauksaimnieciskai uzņēmējdarbībai un sociālajai uzņēmējdarbībai lauku teritorijās.

Eiropas Ekonomiskās zonas finanšu instruments un Norvēģijas finanšu instruments arī sniedz atbalstu, ko var uzskatīt par papildinošu ERAF atbalstam. Programmā “Business un inovācijas”, ko administrē LIAA, tiek sniegts atbalsts inovatīvu produktu un tehnoloģiju izstrādei ar augstu pievienoto vērtību, kā arī zaļo inovāciju un IKT produktu un tehnoloģiju izstrādei. Programmas “Pētniecība un izglītība” ietvaros atbalsta t.sk. inovāciju centru izveidi Cēsīs, Daugavpilī, Liepājā un Ventspilī un zināšanu attīstībai un karjeras izvēlei zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātikas jomās.

ERAF atbalsts ir savstarpēji papildinošs ar jaunizveidotā **Atvēršanas fonda** mērķiem. Atvēršanas fonda plāns 2021.-2027.gadam paredz atbalstu ekonomiskās transformācijas komponentei, iekļaujot investīcijas produktivitātes paaugstināšanai caur investīciju apjoma palielināšanu pētniecībai un attīstībai, ietverot inovāciju pārvaldības sistēmas stiprināšanu.

4.5. 2.6.darba uzdevums: 3.PV ieviešanas mehānisma analīze

2.6.DU: Veikt ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM ieviešanas mehānisma kvalitatīvu analīzi un sniegt atbildi uz jautājumiem.

4.5.1. 2.6.1. izvērtēšanas jautājums: Ieviešanas mehānisma piemērotība rādītāju sasniegšanai

2.6.1.IJ: Vai ieviešanas mehānisms nodrošinājis SAM un iznākuma un rezultāta rādītāju sasniegšanu MVK konkurētspējas veicināšanas jomā?

Ieviešanas veida piemērotība

Puse no 12 analizējamiem 3.PV pasākumiem tiek ieviesti kā finanšu instrumenti ar ALTUM kā starpnieku aizdevumu un garantiju finansējumam, kā arī riska finanšu instrumentu starpniekiem. Otra puse pasākumu tiek ieviesti kā grantu vai atmaksājamās palīdzības atbalsts. Ieviešanas veids – finanšu instruments, grants vai atmaksājamā palīdzība – kopumā atbilst atbalsta saturam un specifikai, kā arī ir individuālā līmenī motivējošs mērķu sasniegšanai.

Ieviešanas mehānisma piemērotība

CFLA kā starpniekinstitūcija nepastarpināti ar uzņēmējdarbības sektora pārstāvjiem strādā trijos pasākumos (divi pasākumi ar atklātu projektu iesniegumu atlasī, viens – ar ierobežotu projektu iesniegumu atlasī), bet vienā pasākumā – ar pašvaldībām, lai to īstenoto projektu rezultātā labumu gūtu komersanti.

Finanšu instrumentu atbalsts nodots administrēšanai ALTUM. Riska kapitāla instrumentu gadījumā ALTUM atklāta konkursa ietvaros iepērk riska kapitāla instrumentu finanšu starpniekus.

Divos no grantu projektu atbalsta pasākumiem – 3.1.1.6.pasākums “Biznesa inkubatori” un 3.2.1.2.pasākums “Starptautiskā konkurētspēja” - LIAA ierobežotas projektu iesniegumu atlases konkursa rezultātā pilda finansējuma saņēmēja funkcijas, tālāk strādājot ar komersantiem, tādējādi veidojot hierarhisku kaskādi finansējuma novadīšanā līdz mērķa grupai. Tas samazina CFLA darba apjomu, taču ierobežota projektu iesniegumu atlase nedod pārliecību par atbilstošāko risinājumu izmaksu efektivitātes ziņā.

Katrs no ieviešanas kaskādes institucionālajiem līmeņiem prasa finansējumu administrēšanai. Finanšu instrumentu gadījumā darbojas administrēšanas izmaksu procentuāls ierobežojums. 3.2.1.2.pasākuma “Starptautiskā konkurētspēja” gadījumā projekta vadības un īstenošanas izmaksas ir aprobežotas ar 10% no ERAF finansējuma, taču 3.1.1.6.pasākuma “Biznesa inkubatori” gadījumā aprobežojums attiecas vienīgi uz projekta vadības personāla izmaksām (kā fiksēta summa nesaistīti ar ERAF finansējuma īpatsvaru).

Tādējādi, izvēlētais kaskādes mehānisms (pasākumos, kur tas tiek piemērots) sadārdzina finansējuma administrēšanu. Vienlaikus arī ES fondu atbalsta galasaņēmēji (komersanti), iesniedzot pieteikumus ES fondu atbalstam un veicot atskaitīšanos, to dara ārpus KPVIS, iestādēm pašām migrējot datus uz KPVIS.

Kaskādes ieviešanas mehānisms, ņemot vērā iesaistīto institūciju skaitu, var prasīt ilgāku laiku finansējuma nogādāšanai līdz galasaņēmējam (komersantam), kas var ietvert laika nobīdi finansējuma apgūvē un attiecīgi iznākuma un rezultāta rādītāju sasniegšanā. Taču, ņemot vērā faktiski sasniegtos iznākuma un rezultāta rādītājus, nevar apgalvot, ka ieviešanas mehānismam būtu nozīme situācijās, kad rādītāju mērķa vērtības nav sasniegtas.

4.5.2. 2.6.2. izvērtēšanas jautājums: Ieviešanas mehānisma stiprās un vājās puses

2.6.2.IJ: Kādas ir 2014.–2020.gada plānošanas perioda atbalsta pasākumu ieviešanas mehānisma stiprās un vājās puses?

2014.-2020.gada plānošanas perioda ES fondu vadības un kontroles sistēma veidota, balstoties uz iepriekšējo plānošanas periodu pieredzi, taču lielākās izmaiņas saistās ar vienas centralizētas ES fondu sadarbības iestādes CFLA nostiprināšanu, tai aizstājot nozarēm specifiskās aģentūras, kas pildīja sadarbības iestādes pienākumus attiecīgajā nozares kompetencē.

Kā 2014.-2020.gada plānošanas perioda ES fondu ieviešanas mehānisma stiprās un vājās puses 3.PV vadības un īstenošanas kontekstā būtu:

Stiprās puses:

- ▶ **Centralizācija uzlabojusi projektu atlases un uzraudzības procesus:** Centralizētā ieviešanas sistēma, kur CFLA pilda sadarbības iestādes funkcijas, pierādījusi savu funkcionalitāti un darbojas efektīvi, t.sk. ļaujot DP līmenī piemērot vienādus atlases principus, pamatnosacījumus, utml.
- ▶ **Uzkrātā pieredze atvieglo darbu:** Trīs plānošanas periodu ietvaros uzkrātā pieredze par ES fondu vadību un saikni starp politiku saturu un ES atbalstu ļauj ātrāk un ar mazāku administratīvo slogu sagatavoties jaunam atbalstam – arī tāpēc, ka daļu atbalsta pasākumu ir jāturpina bez principiālām izmaiņām. Uzkrātā pieredze arī atvieglo darbu ar uzņēmējiem – politikas veidotājam ņemot vērā priekšlikumus, pielāgojot atbalstu vajadzībām (t.sk. ārējo krīžu raisītām vajadzībām).

Vājās puses:

- ▶ **Augsts administratīvo līmeņu skaits:** Kaskādes atbalsta sistēmas gadījumā, kur CFLA veic sadarbības iestādes funkcijas, bet noteiktos pasākumos LIAA pilda finansējuma saņēmēja funkcijas un nodrošina saikni ar mērķa grupu, faktiski administratīvi sarežģī un padara ilgāku atbalsta nonākšanu līdz komersantiem.
- ▶ **Neoptimāls administratīvo resursu izlietojums:** ITI atbalsts prasījis pašvaldībām, uz ko tas attiecas, veidot CFLA paralēlu ES fondu vadības sistēmu 3.3.1.SAM, maz atslogojot CFLA administratīvo resursu.
- ▶ **Datu uzkrāšanas un kvalitātes problemātika:** Kaskādes atbalsta gadījumā KPVIS uzkrātie dati par atbalsta saņēmējiem ne vienmēr pilnībā sniedz priekšstatu par saņemto atbalstu:
 - a) Uzkrātie datu lauki KPVIS par MVK kā atbalsta saņēmējiem finanšu instrumentu gadījumā atšķiras no grantu atbalsta – ja finanšu instrumentu gadījumā KPVIS paredz atsevišķu datu lauku par galasaņēmēja atbalstītā projekta jomas NACE2 kodu, tad grantu atbalsta gadījumā LIAA šāda satura datus iekļauj datu laukā par galasaņēmēja galveno darbības jomu pēc NACE2, kā nosaukums drīzāk norāda uz uzņēmuma pamatdarbības NACE2 kodu, ne atbalstītā projekta jomu.
 - b) Kaskādes atbalsta gadījumā MVK kā galasaņēmēji nelieto KPVIS sistēmu, pieteikšanās atbalstam noritot ārpus KPVIS, aizpildot noteiktas formas veidlapas. Datu migrācija starp galasaņēmēja iesniegto veidlapu un KPVIS no KPVIS uzkrāto datu kvalitātes viedokļa nav optimāla, atšķiroties veidlapās norādītajam un KPVIS uzkrātajiem datiem. Atsevišķos gadījumos KPVIS uzkrātie dati norāda uz sniegtā atbalsta neatbilstību MK noteikumos iekļautajam regulējumam (piemēram, KPVIS uzkrātie dati par finanšu instrumentu pasākumu galasaņēmēju atbalstītā projekta jomas NACE2 kodiem, kur sastopami NACE2 kodi, kas ir izslēgti no atbalsta atbilstoši MK noteikumos par attiecīgo pasākumu ieviešanu iekļautajam regulējumam).

Arī ITI gadījumā KPVIS apkopjošā veidā neuzkrāj datus par atbalstītajiem komersantiem 3.3.1.SAM ietvaros, nenodrošinot vienotas apkopjošās informācijas pieejamību par komersantiem.

4.5.3. 2.6.3. izvērtēšanas jautājums: Uzlabojumi ieviešanas sistēmā

2.6.3.IJ: Kādi ir nepieciešamie uzlabojumi, izstrādājot regulējumu 2021.–2027.gada plānošanas perioda atbalsta pasākumiem?

Sākoties 2021.-2027.gada plānošanas perioda atbalsta ieviešanai, ir nepieciešams nodrošināt iespējami **augstāku ES fondu ieviešanas sistēmas gatavību** (t.sk. regulējuma izstrāde pasākumu ieviešanai, valsts atbalsta risinājumu gatavība, iekšējo procedūru gatavība, cilvēkresursu gatavība) **plānošanas perioda sākumā**, lai izvairītos no neoptimāliem pārtraukumiem starp dažādu periodu ietvaros pieejamo ES atbalstu. Tas palīdzētu arī līdzsvarot administratīvo slogu ES fondus administrējošām iestādēm, galvenokārt CFLA.

Ir ieteicams **izvairīties no kaskadētas ieviešanas sistēmas** ES fondu vadībā vai vismaz uzlabot tās neefektīvākos elementus (administrēšanas izmaksas, datu nodošana KPVIS). Valsts pārvaldes iekārtas likums²¹ pieļauj publiska personai deleģēt privātpersonai un citai publiskai personai pārvaldes uzdevumu, ja pilnvarotā persona attiecīgo uzdevumu var veikt efektīvāk. Ekonomiskā pamatojuma esamība par risinājumu finansiālo efektivitāti un mērķu sasniegšanas rezultativitāti ļautu izdarīt argumentētākas izvēles attiecībā par kaskādes mehānisma piemērošanu un iesaistītajām iestādēm vai tirgus spēlētājiem.

4.5.4. 2.6.4. izvērtēšanas jautājums: Ietekme uz uzņēmumu konkurētspēju

2.6.4.II: Kāda ir ES fondu atbalsta ietekme uz komersantu konkurētspējas pieaugumu (analizējot vismaz šādus uzņēmumu darbību raksturojošos rādītājus – uzņēmuma apgrozījums, nodarbināto skaits, peļņa, produktivitāte, nomaksāto nodokļu apjoms, kā arī citus mainīgos, kas atbilst konkrētam SAM)?

Lai novērtētu ES fondu atbalsta ietekmi uz komersantu konkurētspējas pieaugumu, tika veikta Atšķirība-atšķirībā kontrafaktuālā analīze sekojošiem uzņēmuma darbību raksturojošiem rādītājiem: kopējie nomaksātie nodokļi, vidējais darbinieku skaits, bruto peļņa, neto apgrozījums un eksports.

3.1.1.SAM līmenī konstatējama pozitīva intervences ietekme uz nomaksājamiem nodokļiem, kā arī apgrozījumu. Negatīva intervences ietekme novērojama īstermiņā attiecībā uz peļņas rādītāju. Tāpat 3.1.1.SAM līmenī vērojams, ka pozitīva intervences ietekme ir uzņēmumiem Rīgā un Pierīgā, kā arī valstspilsētās. Vidējā termiņā pozitīva intervence novērojama uzņēmumiem Kurzemē.

3.1.1.4.pasākumam “Mikrokredīti un starta aizdevumi” pozitīva intervence konstatējama attiecībā par nomaksājamiem nodokļiem, eksportu un apgrozījuma rādītājiem. Reģionālā griezumā pozitīva intervences ietekme ir uzņēmumiem Rīgā un Pierīgā, kā arī valstspilsētās. Vidējā termiņā pozitīva intervence novērojama uzņēmumiem Zemgalē.

3.1.1.6.pasākumā “Biznesa inkubatori” pozitīva intervence īstermiņā vērojama attiecībā uz darbinieku skaitu un eksporta rādītājiem, bet vidējā termiņā – nomaksājamiem nodokļiem un eksportu. Teritoriāli intervences pozitīva ietekme parādās arī atsevišķi novados un Latgales reģionā.

Arī 3.1.2.SAM līmenī konstatējama pozitīva intervence attiecībā uz nomaksājamiem nodokļiem. Atsevišķu 3.1.2.SAM pasākumu līmenī pozitīva intervences ietekme skar nodokļu nomaksu, taču 3.1.2.1.pasākuma “Riskā kapitāls” gadījumā īstermiņā vērojama negatīva ietekme uz darbinieku skaitu. Taču šis rezultāts vērtējams piesardzīgi mazā izlases apjoma dēļ.

3.2.1.SAM līmenī pozitīva intervence vērojama attiecībā uz eksportu, īstermiņā arī uz nomaksāto nodokļu apjomu. Negatīva intervences ietekme īstermiņā un ilgtermiņā attiecas uz peļņas rādītājiem. Taču ne 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma”, ne 3.2.1.2.pasākuma “Starptautiskā konkurētspēja” gadījumā negatīvas intervences ietekmes nav vērojamas nevienā no analītiskajiem rādītājiem.

3.3.1.SAM līmenī pozitīva intervences ietekme īstermiņā attiecas uz eksporta un apgrozījuma rādītājiem, taču vidējā termiņā ir negatīvas intervences sekas uz nomaksājamiem nodokļiem un darbinieku skaita rādītājiem, kas pamatā skaidrojams ar ilgtspējas trūkumu radītajām darba vietām, uzņēmumiem sekojot ekonomiskā cikla loģikai.

²¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40.panta 1.daļa

46.tabula. Atšķirība-atšķirībā kontrafaktuālās analīzes rezultāti par uzņēmumu konkurētspēju raksturojošiem rādītājiem

SAM/Pasākumi	Intervences grupas novērojumu skaits (T1-T2)	T1-T2						T1-T3						T2-T3					
		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Neto peļņa	Bruto peļņa	Eksports	Apgrozījums	Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Neto peļņa	Bruto peļņa	Eksports	Apgrozījums	Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Neto peļņa	Bruto peļņa	Eksports	Apgrozījums
3.1.1.	1536	6350,2*	-2,3	2345,1	-23092,2*	342,1	9870,2**	16680,1***	1,9	-2231,4	-6566,8	-99801,1	32204,2*	9890,2*	2,7	9123,1	8329,7	17454,1	176591,2
3.1.1.1.	365	45654,3**	2,1	426,3	69003,1	665283,0	-342405,2	-48760,2	-2,7	-349103,9	-358484,9	566098,2	-44098,2	-6756,8	3,2	19222,1	20011,5	-16978,3	236582,0
3.1.1.2.	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.1.1.3.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.1.1.4.	626	-56734,2	2,3	3159,2	-20473,8	18717,8*	23407,4*	3232,1***	-2,6	-30654,2	-39106,3	13939,9*	75640,3*	5669,2*	2,1	-2898,8	-3290,9	2205,6*	73750,6
3.1.1.5.	68	39990,2**	4,7	510,1	3076,2	55662,6	2235493,6	23190,1*	9,8	-222029,8	-339495,9	-23778,8	-246650,1	12090,2	6,7	-6256,7	-7011,3	62722,3	88716,4
3.1.1.6.	1024	-48790,2	1,7*	1789,1	-31543,2	30552,4*	695728,8	33230,1**	2,3	-124143,2	-143142,7	28003,2*	-887602,3	-879,2	1,8	14965,7	32505,2	78042,5	106255,8
3.1.1.7.	39	-10398,3	8,3*	19884,1	16782,1	-450877,1	-9138203,2	-	-	197285,8	196031,5	-	-	-	-	-	-	-	-
3.1.2	118	24348,8*	2,2	-200675,9	-225043,2	-909932,2	-343220,4	3656,0	1,3	470203,4	481315,3	148393,17	-975570,80	3409,2	2,3	5722,0	5120,7	66940,0	64020,1
3.1.2.1.	26	3687,2**	0,9	-	-	-	-	4300,1	6,5	-	-	-	-	4690,1	4,4	-	-	-	-
3.1.2.2.	87	3054,2*	3,4	-70473,4	-68390,2	-687,4	8306,1	3664,9*	5,4	-7564,2	-13939,1	-67487,3	-2351,2	6790,2	8,4	90545,3	87373,4	7333,6	58398,0
3.2.1.	1830	9890,3***	4,4	-46852,1	-47274,2*	252,0**	913910,2*	33409,1*	4,4	606134,1	-59822,2*	1320,2**	9772,1*	6766,1*	-2,8	236062,2	360021,3	16617,5*	56664,4
3.2.1.1.	528	9233,3***	2,5	87274,6	86657,5	7109,7*	2360902,1	56702,1**	-1,3	9826,3	7478,2	73372,1	190503,0	23387,2*	2,9	7653,9	9183,7	8009,2	62714,7
3.2.1.2.	1502	10234,1**	2,8*	400770,6	396340,5	3673,5	86232,9	27231,5*	7,9	639,9	2565,2	22784,4	5240815,6	10230,2*	7,8	1187,2	1373,1	13341,2**	59990,8
3.3.1.	521	24142,3*	1,7	17114,7	18036,5	911,0*	30566,6**	-3650,2***	0,9	880,0	1044,2	7023,2	1989,2	890,2	-2,1*	76591,2	9306,0	597,7	-2723,9

Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

Kopējā faktoru produktivitāte dalījumā pa SAM un pasākumiem uzņēmumiem ir gan pieaugusi, gan samazinājusies. Pieaugums vērojams 3.1.1.4.pasākuma “Mikrokredīti un starta aizdevumi”, 3.1.1.5.pasākuma “Ražošanas telpas”, 3.2.1.1.”Klasteru programma” un 3.2.1.2.pasākuma “Starptautiskā konkurētspēja” atbalstītajiem komersantiem. Pārējo pasākumu gadījumā kopējā faktoru produktivitāte pēc intervences ir samazinājusies, salīdzinot ar laiku pirms atbalsta, kas norāda uz to, ka pārējiem konkurētspēju ietekmējošiem faktoriem, galvenokārt tehnoloģijām, atbalstīto uzņēmumu starpā pievērsta mazāka nozīme nekā kontroles grupas gadījumā.

47.tabula. Ražošanas funkcijas analīzes rezultāti

SAM Pasākumi /	Gads pirms intervences (T1)				Gads pēc intervences (T2)			
	Novērojumu skaits	TFP	α	β	Novērojumu skaits	TFP	α	β
3.1.1.	796	6.782***	0.871***	0.124***	403	5.595***	0.878***	0.128***
3.1.1.1.	165	7.817**	0.604***	0.085	360	6.334***	0.696***	0.012
3.1.1.2.	6	-	-	-	18	11.713	0.891***	0.069
3.1.1.4.	24	4.501**	0.765***	0.027	276	11.448***	0.753***	0.152***
3.1.1.5.	24	3.341**	0.835***	0.032	47	6.635***	0.753***	0.212***
3.1.1.6.	193	26.408***	0.662***	0.135***	146	22.833***	0.674***	0.134***
3.2.1.1.	129	21.701***	0.797***	0.106**	427	23.202***	0.731***	0.130***
3.2.1.2.	222	12.217***	0.817***	0.116**	812	28.734***	0.751***	0.103***
3.3.1.	158	9.428***	0.829***	0.112**	447	5.800***	0.837***	0.142***

Apzīmējumi statistiskās nozīmības līmeņiem: *** - nozīmīgs 1% līmenī, ** - nozīmīgs 5% līmenī, * - nozīmīgs 10% līmenī

4.5.5. 2.6.5. izvērtēšanas jautājums: Ietekmējošie faktori rādītāju nesasniegšanai

2.6.5.IJ: Kādi faktori ir ietekmējuši SAM ietvaros definēto rādītāju nesasniegšanu?

2.5.1.IJ apskata iznākuma rādītājus, kuru mērķa vērtību nesasniegšanas novirze ir lielāka par 20%. Abi no rādītājiem saistās ar privātā finansējuma piesaisti.

3.1.1.SAM gadījumā rādītājs par privātā finansējuma piesaistes līmeni attiecas uz 3.1.1.3.pasākumu “Atbalsts MVK finansējuma piesaistei kapitāla tirgos” un 3.1.1.5.pasākumu “Ražošanas telpas”. Tā mērķa vērtības **atpalcība skaidrojama ar salīdzinoši lielo atsaukto un pārtraukto projektu skaitu dēļ ārējās vides izmaiņām** (COVID-19, karš Ukrainā), komersantiem atliekot investīcijas.

3.1.2.SAM gadījumā arī lielākā iznākuma rādītāja neizpilde attiecas uz privātā finansējuma piesaistes rādītāju riska kapitāla instrumentiem. Rādītāja mērķa vērtības atpalcība saistāma ar vairākiem faktoriem:

- ▶ Salīdzinoši **lēnu riska kapitāla investīciju veikšanu komersantos** - ieguldījumiem komersantos esot nedaudz virs 50% no pieejamā ERAF finansējuma apjoma.
- ▶ Esot sasniegtam atbalstīto komersantu skaita rādītājam, iespējams secināt, ka **vidējais investīcijas apjoms ir mazāks par plānoto**, attiecīgi arī mazāk piesaistot privāto finansējumu.

- ▶ Tāpat privātā finansējuma apjoma riska kapitāla atbalstam ietekmē konkrēto darījumu specifika, nosacījumi, riska līmenis. **Riskantāku investīciju un salīdzinoši ilgāk strādājošu uzņēmumu atbalsta gadījumā privātā finansējuma īpatsvars darījumā būtu lielāks.**
- ▶ Papildus iespējams atzīmēt, ka nacionālā līmeņa regulējums neparedz **augstākus privātā finansējuma piesaistes nosacījumus** nekā ES līmeņa regulējums.

4.5.6. 2.6.6. izvērtēšanas jautājums: Vērtējums par Revīzijas palātas ziņojumu

2.6.6.II: Sniegt izvērtējumu par Revīzijas palātas ziņojumu par ERAF ieguldījumu MVU konkurētspējā.

Revīzijas palātas ziņojums "ERAF atbalsts MVU konkurētspējai: Izstrādes nepilnības mazina finansējuma efektivitāti" nācis klajā 2022.gadā un analizē, kā ERAF atbalstītajās programmās attiecībā par 3. tematisko mērķi ieviešanas mehānisma dažādi elementi ir sekmējuši MVK konkurētspēju kopumā. Ziņojuma analīze balstīta uz 24 projektiem četrās ES dalībvalstīs - Vācijā, Itālijā, Polijā un Portugālē. **Būtiskākie nepieciešamie uzlabojumi** saistās ar šādiem aspektiem:

- ▶ Atbalsta nosacījumos **nav adresēti MVK konkurētspējas šķēršļi**. Līdz ar to daudzos gadījumos ERAF projekti nav uzskatāmi uzlabojuši MVU konkurences situāciju attiecībā uz to darbību un stāvokli tirgū, internacionalizāciju, finansiālo stāvokli vai inovācijas spēju.
- ▶ ERAF projekti lielākoties finansēti, izmantojot **nekonkurējošas atlases procedūras**, atbalstot pieteikumus, kas atbilda obligātajiem atlases kritērijiem.
- ▶ ERAF **finansējumu piešķir ar dotācijām (grantiem), nevis finanšu instrumentiem**, t.i., atmaksājama finanšu atbalsta veidā. Izmantojot atmaksājamu finanšu atbalstu, ERAF būtu varējis atbalstīt vairāk uzņēmumu.

Vērtējot Revīzijas palātas ziņojuma secinājumus kontekstā ar šī izvērtēšanas ziņojumā analizēto un secināto, iespējams atzīt, ka:

- ▶ **Atbalsts no tā strukturēšanas viedokļa pamatā ir bijis vērsts uz kādas no tautsaimniecības līmeņa problemātiskām** (piemēram, finanšu instrumenti adresē finansējuma pieejamības problemātiku, biznesa inkubatoru atbalsts – biznesa uzsākšanu un dzīvotspēju tā sākotnējās stadijās).
- ▶ **Lielākajā daļā pasākumu (10 no 12) finansējuma saņēmēji atlasīti ierobežotas projektu iesniegumu atlases veidā.** Daļēji tas skaidrojams ar izvēlētu kaskādes veida atbalsta sistēmas strukturēšanu un valstī eksistējošu publisku organizāciju esamību, kas darbojas attiecīgajās politikas jomās (ALTUM, LIAA). Taču vienlaicīgi būtu nepieciešams pastiprināti vērst uzmanību uz šāda atbalsta efektivitātes un rezultativitātes prasībām. Tāpat, iespējams apsvērt tirgus priekšizpētes iespēju, piemēram, lai apzinātu konkurējošas organizācijas biznesa inkubatoru vadībai.
- ▶ Arī Latvijā lielākais **ERAF finansējuma apjoma īpatsvars (56,7%) 3.PV ietvaros novirzīts, izmantojot dotācijas (grantus)**, nevis finanšu instrumentus. Turklāt finanšu instrumenti pret tiem iezīmēto ERAF finansējumu adresējuši proporcionāli mazāku unikālo uzņēmumu skaitu (25%) nekā tas ir grantu atbalsta gadījumā. Salīdzinot ar 2007.-2013.gada plānošanas perioda atbalstu uzņēmumu konkurētspējai, finanšu instrumentu īpatsvars atbalsta apjomā pieaudzis par nepilniem 10%.

5. Secinājumi un ieteikumi

5.1. Secinājumi un ieteikumi 3.prioritārā virziena līmenī

Izvērtējuma galvenais uzdevums ir bijis noteikt sniegtā atbalsta ES fondu 2014.–2020.gada plānošanas periodā uzņēmējdarbības atbalstam lietderību, efektivitāti un ietekmi uz komersantu konkurētspējas pieaugumu starp dažādiem uzņēmējdarbības atbalsta instrumentiem 3.PV specifiskajiem atbalsta mērķiem un pasākumiem, dažādu uzņēmējdarbības nozaru griezumā. Būtiskākie 3.PV līmenī izdarāmie secinājumi un ieteikumi iekļauti zemāk.

Konkurētspēja un produktivitāte

13. Vērtējot atbalstīto komersantu konkurētspējas izmaiņas, pētījumā secināts, ka ne vienmēr apstiprinās uzņēmumu konkurētspējas priekšrocības, pateicoties saņemtajam ES fondu atbalstam. Kopējā faktoru produktivitāte (no angļu val. *Total Factor Productivity (TFP)*) kā apkopojošs rādītājs uzņēmumu konkurētspējai dažādu pasākumu ietvaros atbalstītajiem uzņēmumiem pēc atbalsta saņemšanas ir gan pieaugusi, gan samazinājusies. Lielākais pieaugums attiecas uz 3.2.1.2.pasākumu "Starptautiskā konkurētspēja" – tāpat, pasākumu, kas tiešā veidā vērsts uz eksporta veicināšanu.
14. Atbalstītajiem uzņēmumiem salīdzinoši biežāk pēc intervences pieaug kapitāla produktivitāte salīdzinājumā ar darbaspēka produktivitātes pieaugumu. Tas norāda uz joprojām aktuālu problemātiku saistībā ar darbaspēka kvalifikāciju un efektīvu tā izmantošanu.
15. Vērtējot uzņēmumu konkurētspējas izmaiņu pēc dažādiem to darbības rādītājiem, salīdzinoši biežāk ES fondu atbalsta rezultātā apstiprinās eksporta pieaugums nekā apgrozījuma pieaugums. Tas norāda, ka uzņēmumi veiksmīgāk ir paplašinājušies esošajos vai iekļāvušies jaunos eksporta tirgos nekā kāpinājuši apgrozījumu. Atsevišķos gadījumos pēc saņemtā ES fondu atbalsta vērojama pozitīva ietekme uz darbinieku skaitu, taču šis efekts nekad nesaglabājas vidējā termiņā.
16. Vērtējot visus ES fondu atbalstu saņēmušos komersantus 3.PV ietvaros pēc to saņemtā atbalsta jomas NACE2 koda, visbiežāk pārstāvētās nozares ir pārtikas produktu ražošana (395 uzņēmumi), koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (357) un datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības (305). Neviena no 10 visbiežāk pārstāvētajām nozarēm nepieder pie augstas zināšanu ietilpības nozarēm pēc OECD nozaru zināšanu intensitātes klasifikācijas, tikai divas no nozarēm (datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības un ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana) pieder pie vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēm. Tādējādi ES fondu atbalstam ir neizmantots potenciāls ekonomikas transformācijai uz augstākas pievienotās vērtības nozarēm tautsaimniecībā kopumā.

Lietderība

17. 3.PV atbalsts kopumā aptvēris 4680 komersantus, kas ir 4,3% no aktīvo uzņēmumu skaita Latvijā 2021.gadā, tādējādi adresējot katru divdesmit piekto Latvijā strādājošo uzņēmumu. Lielākais atbalstīto MVK skaits attiecas uz 3.2.1.2.pasākumu "Starptautiskā konkurētspēja" un 3.1.1.6.pasākumu "Biznesa inkubatori", tādējādi no mērķa auditorijas viedokļa visvairāk atbalstot eksporta veicināšanas un uzņēmējdarbības uzsākšanas aktivitātes.
18. ES fondu finansējums atbalstījis 1780 jaundibinātus MVK, to dzīvotspēja ir salīdzinoši augstāka nekā uzņēmumiem caurmērā, taču, salīdzinot 2014.gadu un 2021.gadu, ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits valstī ir līdžīgs. Tādējādi ES fondu finansējums kā faktors vidējā termiņā nav bijis pietiekami spēcīgs uzņēmējdarbības vides aktivizēšanai.
19. 3.PV aptvertie SAM ir sekmējuši straujas izaugsmes komersantu attīstību valstī, taču šis atbalsts nav bijis galvenais faktors straujas izaugsmes komersantu skaita izmaiņām.

20. No publiskās politikas veidotāju viedokļa kā pozitīvs faktors atzīmējams atbalstīto uzņēmumu nomaksāto nodokļu pieaugums kā īstermiņā, tā vidējā termiņā, tādējādi sniedzot salīdzinoši lielāku ieguldījumu valsts ieņēmumos nekā ES fondu neatbalstīto uzņēmumu gadījumā.

Efektivitāte

21. 3.PV atbalsta ieviešana uzsākta 2016.gadā, esot laika nobīdei kopš plānošanas perioda sākuma, kas ir ietekmējis to, ka 2023.gada vidū, 6 mēnešus pirms attiecināmības perioda beigām, finansējums ne pilnībā ir nogādāts mērķa grupai MVK. Lielākās atkāpes no ES fondu finansējuma piešķiruma mērķiem vērojamas finanšu instrumentu pasākumiem, kopumā 17% finanšu instrumentu finansējuma neesot ieguldītam darījumos.
22. Piemērojot kaskādes ieviešanas mehānismu vairumam 3.PV pasākumu, katrs iesaistītais kaskādes līmenis prasa resursus finansējuma administrēšanai. Atkarībā no atbalsta satura un ieviešanas veida tas var veidot līdz pat 20% no pasākumam pieejamā ERAF finansējuma apjoma.
23. Šī izvērtējuma ietvaros kaskādes ieviešanas modeļa trūkumi atspoguļojas saistībā ar datu nepilnīgu pieejamību KPVIS par ALTUM un LIAA atbalstītiem uzņēmumiem, kur KPVIS nepieciešami uzlabojumi kā datu lauku uzkrāšanā, tā datu kvalitātes kontrolē. Uzkrātie datu lauki KPVIS par MVK kā atbalsta saņēmējiem finanšu instrumentu gadījumā atšķiras no grantu atbalsta – ja finanšu instrumentu gadījumā KPVIS paredz atsevišķu datu lauku par galasaņēmēja atbalstītā projekta jomas NACE2 kodu, tad grantu atbalsta gadījumā LIAA šāda satura datus iekļauj datu laukā par galasaņēmēja galveno darbības jomu pēc NACE2, kā nosaukums norāda uz uzņēmuma pamatdarbības NACE2 kodu, ne atbalstītā projekta jomu.
24. Vērtējot ES fondu ieguldījumu efektivitāti uzņēmumu līmeni, visbiežāk starp pasākumiem tā ir būtiska attiecībā pret nomaksāto nodokļu apjoma pieaugumu, retāk – attiecībā par apgrozījuma un neto peļņas pieaugumu.

48.tabula. Ieteikumi 3.PV līmenī

Nr.	Rekomendācija	Atbildīgā institūcija
1.	Veicināt augstas un vidēji augstas zināšanu ietilpības nozaru komersantu atbalstīšanu ES fondu ietvaros, veidojot tiem pozitīvi diskriminējošus atbalsta piešķiršanas nosacījumus - piemēram, (a) projektu iesniegumu / atbalsta pieprasījumu vērtēšanā dodot priekšroku augstas un vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēm, (b) prasot citu nozaru uzņēmumiem izpildīt papildu kritērijus vai sasniegt augstākus vērtējumus citos kritērijos (līdzfinansējums) - tādējādi ievirzot atbalstu ekonomikas produktivitātes virzienā.	EM
2.	Piedāvāt kompleksu atbalstu uzņēmumu konkurētspējas attīstībai, t.sk. adresējot ne tikai ieguldījumus investīcijām, bet arī darbaspēka kvalifikācijai, sekmējot darbaspēka produktivitāti.	EM
3.	ES fondu finansējumam vienlīdz prioritāri kā jaunu uzņēmumu radīšanu izvirzīt mērķi par ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita noturēšanu vai palielināšanu, kam attiecīgi pakārtot programmu saturu (piemēram, biznesa inkubatoru gadījumā).	EM
4.	Motivēt riska kapitāla starpniekus riska kapitāla ieguldījumus pamatā orientēt uz potenciāliem straujas izaugsmes komersantiem.	EM, ALTUM
5.	Ieviešanas efektivitātes uzlabošanai ieteicams visiem pasākumiem, kas tiek ieviesti, piemērojot kaskādes ieviešanas mehānismu (t.sk. biznesa inkubatoru atbalstam), noteikt finansējuma ierobežojumus visām administrēšanas izmaksu kategorijām.	EM
6.	Pilnveidot KPVIS uzkrājamos datu laukus par galasaņēmējiem, grantu atbalsta gadījumā pievienojot datu lauku par projekta atbalsta jomas NACE2 kodu.	CFLA

5.2. Secinājumi un ieteikumi darba uzdevumu līmenī

5.2.1. 2.2.darba uzdevums: 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ieguldījumu analīze

2.2.DU: Apkopot un analizēt statistikas datus par MVK, atbilstoši ieguldījumiem 3.1.IP 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM, atsevišķi apkopojot MVK sadalījumu pa Latvijas statistiskajiem reģioniem, valstspilsētām un novadiem atbilstoši OECD klasifikācijai.

Būtiskākie izdarāmie secinājumi par 2.2.DU saturu un atbilstošie ieteikumi:

1. 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM ietvaros atbalstīti 1780 MVK, kuri dibināti laikā pēc 2013.gada 1.janvāra, tādējādi klasificējami kā jauni komersanti. Kopumā jaundibināto atbalstīto komersantu skaits veido aptuveni 1% kopējā Latvijā reģistrēto komersantu skaitā attiecīgajā laika periodā. Šo uzņēmumu kopējais apgrozījums 2021.gadā ir 700 milj EUR, kas ir 0,9% no kopējā komersantu apgrozījuma, bet kopējais eksporta apjoms - 282 milj EUR jeb 1,7% no kopējā Latvijas eksporta 2021.gadā. Tādējādi ES fondu atbalstītie jaundibinātie komersanti caurmērā sekmīgāk nekā uzņēmumi kopumā ir strādājuši eksporta tirgos, kaut proporcionāli to apgrozījuma īpatsvars ir bijis mazāks.
2. Lielākais jaundibināto uzņēmumu skaits novērojams 2015. un 2016.gadā, līdz pat 35% pārsniedzot reģistrēto uzņēmumu skaitu citos šīs desmitgades gados. Kopumā uzņēmumu reģistrācijas pieaugums šajos gados būtu saistāms ar salīdzinoši labvēlīgo makroekonomisko vidi – IKP ir audzis 5-6 gadus pēc kārtas robežās no 2,4-5%, neesot spēcīgiem iekšējiem vai ārējiem satricinājumiem (finanšu krīzes, pandēmija, kara situācijas). ES fondu atbalstīto MVK īpatsvars, kuri reģistrēti 2015.gadā un 2016.gadā, ir attiecīgi 0,6% un 0,86%, tādējādi atpaliekot no vidējā rādītāja laikā pēc 2013.gada 1.janvāra, kas netieši liecina par salīdzinoši mazāku ES fondu nozīmību, dibinot jaunu uzņēmumu 2015. un 2016.gadā.
3. Dalījumā pēc atbalsta jomas NACE2, lielākais 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM atbalstīto jaundibināto komersantu skaits attiecas uz pārtikas produktu ražošanu (133 uzņēmumi), datorprogrammēšanu (102) un koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanu (94). Kopumā 86% atbalstīto jauno komersantu atbalsta jomas NACE2 kods pieder kādai no RIS3 specializācijas jomām. Salīdzinoši lielākais atbalstīto uzņēmumu skaits (1286) attiecas uz RIS3 specializācijas jomām “Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas” un “Zinātņu ietilpīga bioekonomika”. Tas pamatā skaidrojams ar lielāku aptverto NACE2 kodu skaitu, kas attiecas uz šīm jomām, salīdzinot ar pārējām trim RIS3 specializācijas jomām.
4. Nozaru griezumā atbalsts jauniem MVK pamatā nav ticis novirzīts augstas un vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēm: tikai 2 no 10 visvairāk atbalstītām nozarēm ir OECD augstas vai vidēji augstas zināšanu intensitātes nozares (Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības, Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana). Tas pamato nepieciešamību mērķtiecīgākai atbalsta virzīšanai nākotnes pasākumos, kas īpaši būtiski ir tautsaimniecības transformācijā.
5. Lielākais īpatsvars (46%) no ES fondu atbalstīto jaundibināto komersantu skaita ir reģistrēti Rīgā un Pierīgā. Tas saistāms gan iedzīvotāju lielāku koncentrāciju ap galvaspilsētu, gan ar ekonomiskās aktivitātes koncentrāciju un galvenajiem transporta koridoriem.
6. ES fondu atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi demonstrē ievērojami lielāku dzīvotspēju nekā pārējie Latvijas uzņēmumi visos to pastāvēšanas gados – 90,6% jaundibinātie ES fondu atbalstu saņēmušie uzņēmumi izdzīvojuši līdz desmitajam dzīves gadam, kamēr pārējo uzņēmumu grupā tikai 71,9%.
7. Vērtējot 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM atbalsta saņēmēju vidējās bruto algas, kopumā 27 nozarēs laika periodā no 2015.-2021.gadam tās pārsniedz vai ir vienādas ar vidējo attiecīgajā nozarē esošo bruto algu valstī. Tikai 11 nozarēs atbalstīto uzņēmumu bruto atalgojums ik gadu ir bijis virs vidējā atalgojuma valstī attiecīgajā nozarē. 47 nozarēs atbalsta saņēmēju uzņēmumu vidējā alga 2015.-2021.gada laika posmā ir bijusi zemāka par vidējo nozarē.

8. 3.1.1.6.pasākuma "Biznesa inkubatori" ietvaros tika atbalstīti 1040 MVK, kā arī saņēma konsultācijas 2450 fiziskas personas pirmsinkubācijas stadijā, tam esot par auditorijas ziņā lielāko ES fondu instrumentu jaunu uzņēmumu atbalstam. Kuldīgas un Ogres inkubatori bijuši līderi pēc aptvertā uzņēmumu un fizisko personu skaita. Salīdzinoši zemākos rādītājus demonstrē Ventspils inkubators, kas skaidrojams ar apstākli, ka pilsētā darbojas arī pašvaldības biznesa inkubators, abiem inkubatoriem konkurējot par piesaistāmajiem komersantiem.
9. 3.1.1.6.pasākuma "Biznesa inkubatori" projekta administrēšanas izdevumi ir salīdzinoši augstāki nekā finanšu instrumentu biznesa uzsācējiem gadījumā – ar projekta administrēšanu saistītās izmaksas (atalgojums, inkubatora tekošie izdevumi, utml.) veido ap 15%-20% ERAF finansējuma. Uzņēmējiem kā finansiāls atbalsts tiek novirzīti aptuveni 53%-55% ERAF finansējuma.
10. Kopumā straujas izaugsmes komersantu skaits periodā pēc atbalsta saņemšanas kādā no 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM pasākumiem ir 60, t.i., aptuveni 7% no kopējā straujas izaugsmes komersantu skaita valstī. Lielākā daļa atbalstīto straujas izaugsmes komersantu – 35 komersanti – reģistrēti Rīgā vai Pierīgā. Šo komersantu izaugsmi par straujas izaugsmes komersantiem var skaidrot, t.sk. pateicoties ES fondu sniegtā atbalsta ietekmei. Salīdzinoši lielākais straujas izaugsmes komersantu skaits attiecas uz 3.1.1.SAM (56 komersanti), kas skaidrojams ar kopumā būtiski lielāku atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaitu SAM ietvaros (3.1.1.SAM atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits 18 reizes pārsniedz 3.1.2.SAM atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaitu). Turpretim, vērtējot straujas izaugsmes komersantu īpatsvaru starp atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem, augstāks tas ir 3.1.2.SAM gadījumā (3,1%), kā primārais uzdevums bijis veicināt straujas izaugsmes komersantu skaitu.
11. Riska kapitāla starpnieki salīdzinoši nelielo straujas izaugsmes komersantu skaitu savos portfeļos skaidro gan ar uzņēmumu darbības specifiku, kas neļauj sasniegt straujas izaugsmes komersantu apgrozījuma rādītājus (piemēram, Latvija kā noieta pamata tirgus), gan biznesa attīstības plānu ārējos tirgos nerealizēšanos sākotnēji plānotā apjomā, gan ar apgrozījuma pieauguma īpatsvara kā strauji augoša komersanta raksturojošā rādītāja specifiku (piemēram, atbalstot jau ilgstoši sekmīgi strādājošu komersantu, kāpināt tā apgrozījumu 3 secīgus gadus pēc kārtas par 20% gadā ir salīdzinoši grūtāk nekā jaunizveidotam uzņēmumam, kura apgrozījums ir mazāks).
12. Finanšu instrumentu sviras, salīdzinot ar ESIF finanšu instrumentu svirām vidēji ES, aizdevumu instrumentu gadījumā ir salīdzinoši augstāka (1,68) nekā vidēji ES (1,3), taču garantiju instrumenta svira (1,68) būtiski atpaliek no ES vidējā rādītāja (5,3), arī riska kapitāla instrumentu gadījumā tā ir tuvu (1,86), bet nesasniedz ES vidējo rādītāju (1,9). Tādējādi, īpaši garantiju instrumentam, finanšu instrumenti ne pilnībā ir izmantojuši to priekšrocības - caur privātā finansējuma piesaisti un finansējuma atkalizmantošanu sasniegt lielāku sviras efektu.
13. Kontrafaktuālās analīzes rezultāti rāda, ka 3.1.1.SAM un 3.1.2.SAM līmenī, kā arī vairumā pasākumu gan īstermiņā, gan vidējā termiņā novērojama pozitīva intervences ietekme uz uzņēmumu nomaksāto nodokļu apjomu. Reģionālā griezumā vērtējot, intervences pozitīvā ietekme vairāk apstiprinās Rīgā, Pierīgā un valstspilsētās. Savukārt nodarbināto skaita izmaiņas intervences rezultātā nav būtiski atšķirīgas no kontroles grupā novērotā, atbalstītajiem uzņēmumiem neiegūstot priekšrocību dēļ saņemtā ES fondu finansējuma.
14. ES fondu ieguldījumu efektivitātes vērtējumā visvairāk statistiski nozīmīgu un vienlaikus par augstu efektivitāti liecinošu kontrafaktuālās analīzes rezultātu ir 3.1.1.4.pasākumā "Mikrokredīti un starta aizdevumi" un 3.1.1.7.pasākumā "MVU aizdevumi". Tas ir sagaidāms rezultāts, jo pasākumi sniedz tipveida īsa un vidēja termiņa aizdevumus, kur riski ir salīdzinoši zemi. Savukārt analītisko rādītāju ziņā augstākā ieguldījumu efektivitāte novērojama pret nomaksāto nodokļu apjomu. Kopumā ES fondi ir bijuši ar augstāku atdevi valstspilsētās, bet reģionu griezumā ar augstāko efektivitāti ES fondu ieguldījumi jauno MVK attīstībai bijuši Pierīgā.

49.tabula. Ieteikumi par 2.2.DU saturu

Nr.	Rekomendācija	Atbildīgā institūcija
1.	Atteikties no ES fondu finansētu biznesa inkubatoru izvietojšanas teritorijās (pašvaldībās), kur darbojas pašvaldības vai citu operatoru vadīti biznesa inkubatori ar identisku vai līdzīgu kompetenci.	EM
2.	Vērtēt iespējas paaugstināt sviru garantiju instrumentam, samazinot ES fondu finansēto īpatsvaru darījumos.	ALTUM
3.	Vērtēt iespējas paaugstināt sviru riska kapitāla instrumentam, palielinot piesaistītā privātā finansējuma īpatsvaru darījumiem.	ALTUM, Riska kapitāla finanšu starpnieki
4.	Vērtēt iespēju ES fondu finansējuma galasaņēmējiem izvirzīt prasību par atbilstību vidējās algas nozarē nosacījumam, saņemot ES fondu atbalstu.	EM

5.2.2. 2.3.darba uzdevums: 3.2.1.SAM ieguldījumu analīze

2.3.DU: Analizēt datus par atbalstu saņēmušajiem komersantiem 3.2. IP 3.2.1.SAM.

Būtiskākie izdarāmie secinājumi par 2.3.DU saturu un atbilstošie ieteikumi:

1. Vērtējot 3.2.1.SAM ietekmi uz atbalstīto uzņēmumu konkurētspēju, īstermiņā un vidējā termiņā ir novērojams statistiski nozīmīgs pamatkapitāla rentabilitātes rādītāja pieaugums, kā arī pievienotās vērtības uz vienu darbinieku kāpums – kas ir salīdzinoši sagaidāmi rezultāti, ņemot vērā 3.2.1.SAM mērķi un atbalsta specifiku (eksporta veicināšana, sadarbība konkurētspējas, inovāciju, eksporta sekmēšanai).
2. Atšķirība-atšķirībā analīze nedod viennozīmīgu atbildi, kurš no 3.2.1.SAM pasākumiem sniedzis augstāku ieguldījumu MVK konkurētspējas uzlabošanā. 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” gadījumā atbalstītajiem uzņēmumiem ilgtermiņā ir uzlabojies pievienotās vērtības rādītājs, taču 3.2.1.2.pasākuma “Starptautiskā konkurētspēja” šis rādītājs statistiski būtisks ir periodā uzreiz pēc atbalsta saņemšanas. Tāpat secināms, ka 3.2.1.2.pasākumā uzlabojusies atbalstīto uzņēmumu pamatkapitāla rentabilitāte. Ražošanas funkcijas rezultāti rāda, ka gan 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma”, gan 3.2.1.2.pasākuma “Starptautiskā konkurētspēja” atbalstītajiem uzņēmumiem ir uzlabojusies kopējā faktoru produktivitāte, tādējādi ceļot uzņēmumu konkurētspēju pēc atbalsta saņemšanas.
3. Aptaujas rezultāti liecina, ka 3.2.1.1.pasākumā “Klasteru programma” papildus pasākuma sasniegtajam mērķim - veicināt komersantu un pētniecības, izglītības un zināšanu izplatīšanas organizāciju un citu institūciju sadarbību vietējā un starptautiskajā līmenī, tādējādi veicinot komersantu konkurētspējas celšanu, palielinot eksporta apjomu un augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvaru eksportā, kā arī inovācijas un jaunu produktu veidošanos - 70% atbalstīto uzņēmēju ieviesuši produktu inovācijas.
4. Nepieciešamība efektīvā ražošanas procesus un/vai uzlabot produktu konkurētspēju 3.2.1.1.pasākuma “Klasteru programma” atbalstu saņēmušo komersantu vidū atzīts par būtiskāko ietekmējošo faktoru inovāciju attīstībai. Vienlaikus kā svarīgs faktors inovāciju attīstībai novērtēta arī publiskā finansējuma pieejamība inovāciju attīstības mērķim. Savukārt finansējuma pieejamība un kvalificēta personāla trūkums, pēc respondentu domām, ir galvenie šķēršļi jaunu augstas pievienotās vērtības produktu ieviešanā ražošanā.
5. Inovāciju veiksmes stāstu ierobežotais skaits un zema popularizēšana apvienojumā ar tradicionāli augstākiem inovāciju riskiem nemotivē uzņēmējus attīstīt sadarbību ar zinātniekiem un ieguldīt inovācijās, lai arī aptaujās uzņēmēji un it īpaši jauni uzņēmēji pauž izpratni par inovācijām kā galveno

uzņēmējdarbības veiksmes atslēgu. Politikas veidotājam nepieciešams meklēt veidus, kā padarīt šo izpratni par instrumentālu un panākt uzlabojumus sadarbības ar zinātniekiem aktivizēšanā, tostarp, izmantojot ES fondu finansējumu.

6. Lai arī aptaujātie klasteru programmas dalībnieki norādīja uz produktivitātes kāpumu un eksporta palielināšanos starp būtiskākajiem projektu ietekmes rezultātiem 3.2.1.1.pasākumā "Klasteru programma", pagaidām nav novērota stipra korelācija starp inovāciju izmaksām un uzņēmumu apgrozījumu vai eksportu. Noturīgākā korelācija, lai arī vāja, konstatējama starp attīstības izmaksām un eksportu. Būtu svarīgi ilgākā termiņā turpināt analizēt inovāciju ietekmi uz uzņēmumu sniegumu (apgrozījumu, eksportu, rentabilitāti), lai pārliecinātos par inovāciju noturīgumu un pienesumu.
7. Kontrafaktuālās analīzes rezultāti liecina, ka straujāks eksporta pieaugums atbalstītajiem komersantiem, salīdzinot ar atbalstu nesaņēmušajiem, 3.2.1.SAM līmenī īstermiņā novērots kā apstrādes rūpniecības un būvniecības uzņēmumu grupā, tā arī citu atbalstīta jomu (pamatā - pakalpojumu) uzņēmumu grupā. Citu atbalsta jomu (pakalpojumu) gadījumā statistiski būtiska ietekme saglabājas arī vidējā termiņā.
8. Analīze norāda, ka 3.2.1.SAM ietvaros atbalstīto uzņēmumu augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu eksporta proporcija pieauga lēnāk nekā Latvijas tautsaimniecībai kopumā. Laika posmā no 2016.-2021.gadam atbalstīto komersantu eksporta kopapjoms faktiskajās cenās ir pieaudzis par 253,8 milj EUR, savukārt uzņēmumu eksporta proporcija valsts kopējā eksportā pieaugusi no 2,98% līdz 3,44%. Valstī kopumā attiecīgajā laika periodā augstas un vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēs eksporta apjoma īpatsvars ir pieaudzis no 10,6% līdz 12,6%. Tas, ka liela daļa salīdzinoši sekmīgu augstas pievienotās vērtības produktu eksportētāju izvēlas attīstīt savu uzņēmējdarbību bez ERAF atbalsta. Acīmredzami ir nepieciešams uzlabot komunikāciju ar šo mērķa grupu un izveidot tai adresētu vēstījumu.

50.tabula. Ieteikumi par 2.3.DU saturu

Nr.	Rekomendācija	Atbildīgā institūcija
1.	ES fondu atbalstam piedāvāt finansējumu inovāciju attīstības mērķim – piemēram, dažādu sadarbības platformu ietvaros (panākot uzlabojumus komersantu un akadēmiskā sektora sadarbībai, kas materializētos ar ietekmi attiecībā uz inovāciju radīšanu), tā uzņēmumiem tieši.	EM
2.	Turpināt analizēt inovāciju ietekmi uz uzņēmumu sniegumu (apgrozījumu, eksportu, rentabilitāti) ilgtermiņā, tādējādi pārliecināties par inovāciju noturīgumu un pienesumu ekonomikai.	EM
3.	Sadarboties ar nozaru asociācijām, uzlabot komunikāciju ar augstas un vidēji augstas zināšanu ietilpības nozarēs strādājošiem komersantiem, atbilstoši mērķa grupas vajadzībām informējot par ES fondu atbalsta iespējām, tādējādi uzlabojot iespējamību šiem uzņēmumiem kļūt par ES fondu finansējuma galasaņēmējiem.	EM

5.2.3. 2.4.darba uzdevums: 3.3.1.SAM ieguldījumu analīze

2.4.DU: Analizēt datus par sniegto atbalstu MVK uzlabotu spēju radīšanu un produktu un pakalpojumu attīstībai, atbilstoši ieguldījumiem 3.3.1. SAM.

Būtiskākie izdarāmie secinājumi par 2.4.DU saturu un atbilstošie ieteikumi:

1. Vadoties no Reģionālās politikas pamatnostādnēs 2021.-2027.gadam noteiktajiem uzdevumiem un kopējā konteksta, ar reģionālās politikas instrumentiem būtu mazināms īpatsvars, kādā ekonomika koncentrējas Rīgā un tās apkārtnē. Tādējādi, saturiski līdzīgam atbalstam turpmāk būtu apsverama Pierīgas teritoriju izslēgšana no finansējuma saņēmēju loka.

2. Vienādu atbalsta nosacījumu gadījumā ietekme uz uzņēmumiem Latgales reģionā ir vājāka nekā Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionos, kas ir saistīts ar kopējām ekonomikas, iedzīvotāju skaita un darbaspēka tendencēm reģionos. Tas var pamatot augstākas intensitātes vai satura ziņā daudzveidīgāku atbalstu Latgales reģionam un tā uzņēmējiem.
3. Vērtējot 2016.-2021.gada laika periodu kopumā, nodarbināto skaits 3.3.1.SAM atbalstītajos komersantos²² pieaudzis par 1157 līdz 13,48 tūkstošiem jeb par 9,3%. Vienlaikus uzskaitītas 1549 jaunas darba vietas atbalstītajos komersantos. Vērtējot abus radītājus kopsakarībā, jaunizveidotajām darba vietām var nebūt ilgtspēja (kas nav bijis izvirzīts nosacījums 3.3.1.SAM projektu īstenošanā atbilstoši atbalsta specifikai). Savukārt kopējais darba samaksas fonds atbalstītajiem uzņēmumiem 2021.gadā veido 165,9 milj EUR, pieaugot par 71%, salīdzinot ar 2016.gadu.
4. Jaunizveidotās darbavietas atbalstītajos uzņēmumos, kaut adresē darba vietu esamības problemātiku, kā galvenais iznākuma rādītājs 3.3.1.SAM nav labākais uzņēmuma attīstību demonstrējošais parametrs. Ekonomiskā cikla un uzņēmuma modernizācijas ietekmē darba vietu skaits var augt vai sarukt, kaut uzņēmumā strādā labi atalgoti speciālisti. Rādītājs, kas raksturotu algas fonda pieaugumu (vēlams, izslēdzot inflāciju), labāk atbilstu reālajai situācijai uzņēmējdarbībā un nepieciešamībai elastīgi reaģēt uz uzņēmējdarbības vides izmaiņām.
5. Atbalstīto uzņēmumu atalgojuma līmenis zem privātā sektora vidējā līmeņa ir vērā ņemams faktors, kas ir tikai daļēji izskaidrojams ar uzņēmumu izvietojanos reģionos un piederību rūpniecības nozarei. Turklāt tikai Vidzemes un Zemgales reģionos atbalstīto uzņēmumu vidējā bruto darba samaksa pārsniedz vai par mazāk nekā 5% atpaliek no reģiona vidējā rādītāja, citos reģionos atpalcībā esot lielāka. Tas var raksturot ierobežotās pašvaldību spējas ieinteresēt salīdzinoši produktīvākus uzņēmumus sadarbībai un atbalstam ERAF projektu ietvaros. Veiksmīgu projektu popularizēšana un atbalstīto uzņēmumu iekļaušana publicitātes kampaņās var uzlabot situāciju ilgākā termiņā.
6. Pamatlīdzekļu izmaiņu kopsumma atbalstītajos uzņēmumos laika posmā no 2016.-2021.gadam par aptuveni 52 milj EUR nesasniedz uzņēmumu parakstītajos apliecinājumos norādīto investīciju pamatlīdzekļos kopapjomu (161,9 milj EUR²³), tādējādi esot aktuālai pamatlīdzekļu atjaunošanas problemātikai.
7. Ievērojot atbalsta ietekmes atšķirības starp trīs atbalsta kārtām, var secināt, ka otrajai kārtai pašvaldības sagatavojās salīdzinoši vājāk (ietekme uz investīcijām, eksportu un nodarbinātību), iespējams, atlases nosacījumu dēļ, kas nemotivē sagatavot saturiski augstvērtīgākos projektus (ierobežota atlase ar ilgiem projektu iesniegumu iesniegšanas termiņiem, neriskējot zaudēt finansējumu). Tas var pamatot pieeju turpmāk neiezīmēt finansējumu caur kvotu mehānismu, bet gan ļaut efektīvākajiem un sagatavotākajiem projektiem savā starpā konkurēt.
8. Uzlabota publiskā infrastruktūra un vides pievilcība jauniem investoriem kopumā pašvaldību ieskatā uzskatāmi par būtiskākajiem kvalitatīvajiem ieguvumiem, pateicoties 3.3.1.SAM atbalstam. Pašvaldību pārstāvji atzīst, ka, pateicoties uzlabotajai infrastruktūrai pieguļošajās teritorijās, notiek jaunu investoru ienākšana – gan investējot jau esošu uzņēmumu pamatkapitālos, gan izvietojot jaunus uzņēmumus, kas attiecīgajās teritorijās līdz šim nav darbojušies un var nebūt iznākuma rādītāju devēji projektu ietvaros.

²² Komersanti, kas parakstījuši apliecinājumus.

²³ Ņemot vērā datus par laika periodu no 2016. līdz 2021.gadam. Faktiskā situācija attiecībā uz investīciju pamatlīdzekļos kopapjomu nefinanšu investīciju rādītāja ietvaros izpildi 3.3.1.SAM kopumā ir vērtējama pēc 2028.gada 31.decembra, kas ir beidzamais termiņš 3.3.1.SAM projektu rādītāju sasniegšanai.

51.tabula. Ieteikumi par 2.4.DU saturu

Nr.	Rekomendācija	Atbildīgā institūcija
1.	Saturiski līdzīgam atbalstam kā 3.3.1.SAM vērtēt Pierīgas teritoriju (statistiskā reģiona) izslēgšana no finansējuma saņēmēju loka, sekmējot Reģionālās politikas mērķu sasniegšanu.	VARAM
2.	Saturiski līdzīgam atbalstam kā 3.3.1.SAM vērtēt augstākas intensitātes vai satura ziņā daudzveidīgāka atbalsta Latgales reģionam un tā uzņēmējiem piedāvāšanu.	VARAM
3.	Saturiski līdzīgam atbalstam kā 3.3.1.SAM atteikties no kvotu mehānisma, ļaujot savā starpā konkurēt uzņēmējdarbības attīstības ietekmes ziņā labākajiem un efektīvākajiem, kā arī labāk sagatavotākajiem projektiem.	VARAM
4.	Saturiski līdzīgam atbalstam kā 3.3.1.SAM vērtēt jaunu darba vietu skaita kā intervenci raksturojoša rādītāja aizvietošanu ar algas fonda pieaugumu (vēlams, izslēdzot inflāciju), tādējādi atbilstošāk raksturojot ekonomisko ietekmi, ļaujot uzņēmumiem elastīgi reaģēt uz uzņēmējdarbības vides izmaiņām.	VARAM
5.	Mudināt pašvaldības dažādos vietēja mēroga pasākumos, publikācijās, interneta resursos popularizēt sekmīgi īstenotos projektus 3.3.1.SAM ietvaros, iekļaujot atbalstīto uzņēmumu redzējumu par ieguvumiem un perspektīvo attīstību.	VARAM

5.2.4. 2.5.darba uzdevums: 3.PV intervences loģikas analīze

2.5.DU: Veikt ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM intervences loģiku, tai skaitā īstenojot kvalitatīvu analīzi par izvirzīto rādītāju atbilstību izvirzītajiem mērķiem, identificējot vai izvēlētie rādītāji raksturo ietekmi. Veikt apkopojumu par ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM un uzraudzības rādītāju sasniegšanas progresu, analizēt mērķu sasniegšanas veicinošos un traucējošos faktorus.

Būtiskākie izdarāmie secinājumi par 2.5.DU saturu un atbilstošie ieteikumi:

1. Specifiskie rezultāta rādītāji noteikti atbilstoši piedāvātajam atbalstam, tomēr atsevišķos gadījumos piemērotāk būtu rādītāju dziļāka segmentēšana, balstoties uz politikas mērķiem - piemēram, izvēlēties aktīvo komersantu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem, kas raksturo, ka komersantam ir apgrozījums un nodarbināti, tādējādi komersants dod pienesumu ekonomikai, nevis ir tikai reģistrēts Uzņēmumu reģistrā, vai segmentējot rādītāju teritoriāli, kur rādītājs raksturo problēmsituāciju.
2. Atsevišķiem iznākuma rādītājiem to mērķa vērtības ir noteiktas ievērojami konservatīvi un vērojama rādītāju mērķu pārsniegšana līdz pat 2,8 reizēm – proti, 3.1.1.SAM rādītājam par nodarbinātības pieaugumu atbalstītajos uzņēmumos, 3.1.2.SAM rādītājam par atbalstīto jaunizveidoto komersantu skaitu, 3.3.1.SAM rādītājiem par atbalstīto komersantu skaitu un jaunizveidotajām darba vietām. Tas nodrošina pozitīvu vērtējumu uzraudzības procesā, bet padara šādus rādītājus neinformatīvus programmas vadības procesā. Būtu pamatoti dziļāk vērtēt rādītāju mērķa vērtības un salāgot tās ne tikai ar pieejamo atbalsta finansējumu un politikas mērķiem, bet arī ar sagaidāmo pieprasījumu (piemēram, caur priekšizpēti, aptauju, utml.). Būtiskas rādītāju pārsniegšanas gadījumā būtu jākorģē pieņēmumi un jāpaaugstina rādītāja mērķis.
3. Kopumā diviem iznākuma rādītājiem mērķa vērtību nesasniegšanas novirze ir lielāka par 20%. Abi rādītāji saistās ar privātā finansējuma piesaisti. 3.1.1.SAM gadījumā rādītāja mērķa vērtības atpalcību iespējams skaidrot ar būtiski mazāku pieprasījumu pēc atbalsta - 3.1.1.3.pasākums atbalstījis tikai četrus komersantus (iesniegti 24 pieteikumi, taču lielākā daļa atsaukti dēļ nestabilas uzņēmējdarbības vides faktoriem, komersantiem nogaidot ar lēmumu par labu 3.1.1.3.pasākuma atbalstam), kamēr 3.1.1.5.pasākumā ir salīdzinoši liels projektu atbirums (13 pārtraukti un 10 atsaukti projekti, komersantiem atsakoties no investīcijām, ņemot vērā ārējo apstākļu (COVID-19, kara Ukrainā) ietekmi uz būvniecību un cenu sadārdzinājumu un to raisīto nenoteiktību).

4. Eksporta problemātika dažādos tās aspektos (eksporta apjoms un īpatsvars apgrozījumā, konkurētspējīgi augstas pievienotās vērtības produkti, eksporta prasmes) saistāma ar MVK attīstības būtiskākajiem ierobežojumiem. Tamdēļ būtu vērtējams, kā ES fondu atbalsts ar noteiktām papildinošām darbībām, kuras specifiski vērstas uz kādu no aspektiem (piemēram, tirdzniecības aģentu tīkla izveide, atbalsts, kas sniegts caur nozaru asociācijām, tām sadarbojoties ar radniecīgam ārvalstu nozaru asociācijām, atbalsts apmācībām par eksportu), varētu papildināt atbalsta klāstu MVK.
5. Kopumā līdz 88% atbalstīto uzņēmumu atbalsta jomas NACE2 kods pieder kādai no RIS3 specializācijas jomām. Salīdzinoši lielākais atbalstīto uzņēmumu skaits (pēc to atbalsta jomas NACE2 koda) attiecas uz RIS3 specializācijas jomām "Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas" un "Zinātņu ietilpīga bioekonomika". Tas pamatā skaidrojams ar lielāku aptverto NACE2 kodu skaitu, kas attiecas uz šīm jomām, salīdzinot ar pārējām trim RIS3 specializācijas jomām.
6. Atbalstīto uzņēmumu skaitā dominē grantu atbalsts, finanšu instrumentiem aptverot ceturtdaļu atbalsta saņēmējus, kamēr finansējuma apjoma ziņā finanšu instrumenti aptver 43,3% no kopējā atbalsta apjoma uzņēmējiem. Tādējādi finanšu instrumentu atbalsts sasniedz proporcionāli mazāku mērķa grupu nekā grantu veidā sniegts atbalsts. Daļēji tas ir arī skaidrojams ar finanšu instrumentu atbalsta lēnāku nonākšanu pie komersantiem, kavējoties finansējuma apguvei. Tādējādi, ir jāpadara finanšu instrumenti salīdzinoši pievilcīgāki galasaņēmējam, bet grantu atbalsts jāpadara aizvien koncentrētāks uz prioritārām jomām, teritorijām vai izdevumu pozīcijām.

52.tabula. Ieteikumi par 2.5.DU saturu

Nr.	Rekomendācija	Atbildīgā institūcija
1.	Specifisko rādītāju noteikšanā dot priekšroku aktīvo komersantu skaita uz 1000 iedzīvotājiem rādītājam, salīdzinot ar rādītāju, kas raksturo uzņēmumu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem, tādējādi pilnīgāk rādītājā ietverot tautsaimniecības problemātiku.	EM,
2.	Rādītāju mērķa vērtību noteikšanā ieviest praksi padziļināti vērtēt sagaidāmo pieprasījumu no mērķa grupas puses, piemēram, caur priekšizpēti, aptauju, utml., kas uz precīzākiem pieņēmumiem ļautu noteikt rādītāju mērķa vērtības.	FM, EM
3.	Ieviest praksi ES fondu programmu ieviešanas laikā koriģēt pieņēmumus un paaugstināt rādītāju mērķa vērtības rādītāju būtiskas pārsniegšanas gadījumā (piemēram, sasniegtajai vērtībai esot par 50% vai vairāk lielākai nekā mērķa vērtība).	FM, EM
4.	Vērtēt papildu atbalstāmo aktivitāšu iekļaušanas iespējas ES fondu programmās, kas būtu vērstas uz eksporta sekmēšanu, piemēram, tirdzniecības aģentu tīkla kompetences paplašināšana, atbalsts nozaru asociācijām sadarbībai ar radniecīgam ārvalstu nozaru asociācijām, atbalsts apmācībām par eksportu.	EM
5.	Uzlabot FI pieprasījumu, grantu atbalstu padarot koncentrētāku uz prioritārām jomām, teritorijām vai izdevumu pozīcijām.	EM, ALTUM

5.2.5. 2.6.darba uzdevums: 3.PV ieviešanas mehānisma analīze

2.6.DU: Veikt ieguldījumu prioritāšu 3.1., 3.2. un 3.3. SAM ieviešanas mehānisma kvalitatīvu analīzi.

Būtiskākie izdarāmie secinājumi par 2.6.DU saturu un atbilstošie ieteikumi:

1. Viens ES fondu atbalsta administrators (t.i. CFLA) ir attaisnojis savu funkciju caur atbalsta nosacījumu centralizēšanu, kvalitātes kontroles jomā, kā arī KPVIS uzturēšanā. Vienlaicīgi tieši uzņēmējdarbības atbalstā 2014.-2020.gada periodā bieži tikusi piemērota kaskādēta ieviešanas sistēma, sadarbības iestādei pašai nestrādājot ar mērķa grupu / atbalsta saņēmējiem, kas mazinājis centralizācijas ieguvumus. Vienlaikus katrs papildu līmenis, kas iesaistīts finansējuma administrēšanā, prasījis līdzekļus finansējuma administrēšanai – ja finanšu instrumentu gadījumā administrēšanas izdevumiem ir noteikti

izmaksu apjoma ierobežojumi, tad 3.1.1.6.pasākuma “Biznesa inkubatori” gadījumā ne visas administrēšanas izdevumu kategorijas ir ierobežotas ar finansējuma apjomu vai procentuāli.

2. Cita kaskadētā ieviešanas sistēma, ITI pieeja 3.3.1.SAM vadībai, nav sevi attaisnojusi, pašvaldībām prasot veidot CFLA paralēlu projektu vadības un kontroles sistēmu un tādējādi uzliekot papildu administratīvo slogu, turklāt vienlaicīgi neatslogojot CFLA administratīvo resursu. Vērtējot KPVIS uzkrāto datu kvalitāti par atbalstītajiem uzņēmumiem 3.3.1.SAM ietvaros, to nevar atzīt par optimālu – KPVIS neģenerē atskaites par atbalstītajiem uzņēmumiem, informāciju par tiem iespējams izgūt tikai manuālā veidā. Tādējādi, turpmāk līdzīga atbalsta vadībā ieteicams atteikties no ITI pieejas, kā arī uzkrāt datus KPVIS par atbalstītajiem komersantiem līdzīgi kā citās atbalsta programmās.

53.tabula. Ieteikumi par 2.6.DU saturu

Nr.	Rekomendācija	Atbildīgā institūcija
1.	Pilnveidot KPVIS uzkrājamos datu laukus par 3.3.1.SAM līdzīga atbalsta galasaņēmējiem, ļaujot līdzīgi kā citu pasākumu gadījumā uzkrāt komersantus raksturojošos datus un ģenerēt atskaites.	CFLA, FM, VARAM
2.	Veicot KPVIS datu kvalitātes kontroles, analizēt uzkrātos NACE2 kodus par finanšu instrumentu atbalstītajiem uzņēmumiem un to atbalsta jomām, uzmanību vēršot uz tiem NACE2 kodiem, kas kā neatbilstoši norādīti pasākumu ieviešanu reglamentējošajos MK noteikumos.	CFLA, EM

Pielikumi

Pielikums Nr.1: Atbalstu saņēmušie jaundibinātie MVK dalījumā pēc atbalsta jomas NACE2

	3.1.1.1.	3.1.1.2.	3.1.1.3	3.1.1.4.	3.1.1.5.	3.1.1.6.	3.1.1.7.	3.1.2.1.	3.1.2.2.	Kopā	RIS3
01				1						1	+
02	4			25			3	3		35	+
10	3			26	1	103			3	136	+
11				5		23	1			29	+
13		1		4		34			1	40	+
14				10		59				69	+
15				2		3				5	+
16	7	2		22	4	55	2	2		94	+
17	1			1		11		1		14	+
18				3		5				8	+
19					1					1	+
20				6		35		1	4	46	+
21						2				2	+
22	2			4		7				13	+
23	1	1		9		11			1	23	+
24	1				1					2	+
25	5			11	2	17	1			36	+
26	1			4		27		1	11	44	+
27	1			2		17			3	23	+
28	3			5		16			5	29	+
29				1		4	1		1	7	+
30						7			1	8	+
31	1			10		43	1	1		56	
32	1			14		67			7	89	+
33				3		1				4	
35	2						2	1		5	
38						2			1	3	+
39									1	1	+

41	7			5	1	9				22	+
42	6			11		1	1			19	+
43	5			24		5	1			35	+
45	6			44		9	2			61	+
46	27			9		1		1	2	40	+
47	5	1		55		3	2		1	67	+
49	1			17		1	1			20	+
50						1				1	+
52	1	1		4						6	+
55				12		10				22	
56	1			27		17	1			46	
58	1			2		8				11	+
59				4		14				18	+
60				1						1	+
61						1				1	+
62				6		46		3	47	102	+
63				2		46		1	1	50	+
68	2	3			5					10	
69	1			5		4				10	+
70			1	1		6				8	+
71				5		11			2	18	+
72						8			5	13	+
73				6		9		1		16	+
74	1			4		22			7	34	+
75				2		5				7	+
77	4			9						13	+
78				1		2				3	+
79				2		3		1		6	+
80	2			1		2				5	+
81	2			8		6		1		17	+
82						5				5	+
85	1	1		16		17				35	
86	3			27		5	1	1	1	38	+
87		1		1						2	+
88				2		4				6	+

90				4		22				26	
91						1				1	
93	2	2		30		31				65	
95						1				1	+
96				24		7	1			32	+
98						1				1	
n/d						136				136	

Pielikums Nr.2: Atbalstu saņēmušie MVK dalījumā pēc atbalsta jomas NACE2

	3.1.1.1.	3.1.1.2.	3.1.1.3.	3.1.1.4.	3.1.1.5.	3.1.1.6.	3.1.1.7.	3.1.2.1.	3.1.2.2.	3.2.1.1.	3.2.1.2.	3.3.1.	Kopā	RIS3
01				1			1			3	9	105	119	+
02	19			31			8	3			5	21	87	+
08	1			4	1		1			1	5	6	19	+
09												1	1	+
10	14			29	4	107	1		3	54	161	22	395	+
11				6		23	1			4	22	5	61	+
13		2		4	1	35			1		40	2	85	+
14	2			11	1	59				1	89	9	172	+
15				2		3					11		16	+
16	48	2		27	18	56	5	2		26	106	67	357	+
17	6			1		11		1		2	18	4	43	+
18	3			3	2	5				17	21	1	52	+
19					1							1	2	+
20	3			7	2	35		1	4	19	51	7	129	+
21	1					3				13	12	2	31	+
22	4			6	3	7	1			6	23	6	56	+
23	4	1		9		11	1		1	5	29	17	78	+
24	1			1	1					2	5	3	13	+
25	20			14	8	17	2			40	91	33	225	+
26	4			5	4	27		2	11	24	45		122	+
27	2			2	1	18			3	9	28	4	67	+
28	9			6	1	16	1		5	18	46	6	108	+
29	1		1	1	1	4	1		1	5	6		21	+
30	1					8				1	5	16	31	+
31	5			11	2	43	1	1			48	5	116	

32	4			16	2	67			8	8	85		190	+
33	7			3	1	1					14	8	34	
35	4			1			3	1		3	2	6	20	+
36	1									3	2	1	7	+
37										1			1	+
38	6					3			1	1	3	2	16	+
39									1	1			2	+
40													0	
41	40			7	2	9	2			13	43	23	139	+
42	22			11	1	1	2	1		4	9	10	61	+
43	32			33		6	3			4	29	27	134	+
45	20			51		9	2			2	6	38	128	+
46	138	1	1	13	2	1	1	1	2	31		9	200	+
47	32	1	1	60		3	2		1	1		7	108	+
49	6			21		1	2			2	18	40	90	+
50						1					3		4	+
51												1	1	+
52	10	1		4						4	56	12	87	+
53											2		2	+
55				16		10				25	14	13	78	
56	4			30		17	1			6	13	22	93	
58	3			5		8				8	31	1	56	+
59				4		14					33		51	+
60				1							1		2	+
61	1					1				3	11		16	+
62	6			7		46		4	48	59	131	4	305	+
63	1			3		46		2	1	17	35	2	107	+
66										1			1	

68	8	5			9					1		10	33		
69	1			5		4				1	10	6	27	+	
70			1	2		6				6	40		55	+	
71	4			7		11	2		2	23	26	3	78	+	
72	1					8				5	14	16	1	45	+
73	2			6		9		1		3	30	2	53	+	
74	2			7		22		1	7	6	42	4	91	+	
75	1			3		5						1	10	+	
77	7			11						1		5	24	+	
78				1		2					3		6	+	
79	1	1		2		3		1		8	23		39	+	
80	2			1		2						1	6	+	
81	5	1		8		6		1		2	3	2	28	+	
82	2					5				1	12	3	23	+	
84										1	2	3	6		
85	2	2		24		17	2			1	19	6	73		
86	14	1		30		6	2	1	1	29	17		101	+	
87		1		1						1			3	+	
88				2		4					3		9	+	
90				5		22					20	1	48		
91						1							1		
93	2	2		35		31		1		10	11	6	98		
94	1									1	1		3	+	
95						1					2	2	5	+	
96				29		7	1			5	2	4	48	+	
98						1							1		
n/d					5	136				62	33	5	241		

Pielikums Nr.3. Atbalstīto uzņēmumu vidējā bruto darba samaksa mēnesī dalījumā pa nozarēm un tās salīdzinājums pret valstī vidējo

2015.gads

NACE2	Atbalstīto uzņēmumu skaits	Bruto vidējā alga mēnesī atbalstītajos uzņēmumos, EUR	Vidējie mēneša darba ienākumi nozarē valstī, EUR	Vidējā alga atbalstītajos uzņēmumos salīdzinājumā ar nozari
1	73	578,63	446	30%
2	53	564,94	720	-22%
3	9	648,89	469	38%
8	14	787,27	787	0%
9	1	1 294,67	931	39%
10	146	577,79	552	5%
11	21	731,04	849	-14%
13	30	567,10	472	20%
14	68	361,89	389	-7%
15	8	241,03	390	-38%
16	175	673,91	598	13%
17	19	686,51	758	-9%
18	32	756,41	753	0%
19	1	116,24	505	-77%
20	44	741,02	655	13%
21	19	1 079,91	1225	-12%
22	30	678,74	609	11%
23	37	921,99	864	7%
24	6	510,34	648	-21%
25	119	697,71	733	-5%
26	40	978,28	977	0%
27	25	1 048,05	818	28%
28	47	844,03	793	6%
29	6	923,04	922	0%
30	13	734,22	714	3%
31	40	592,41	506	17%
32	58	540,73	528	2%
33	23	977,44	694	41%
35	12	736,98	1180	-38%
36	3	510,12	705	-28%
38	8	976,48	609	60%
39	1	554,49	481	15%
41	83	509,89	543	-6%
42	36	945,57	957	-1%
43	87	647,28	508	27%
45	56	645,70	547	18%
46	151	903,72	790	14%
47	61	471,82	466	1%
49	70	541,80	567	-4%
50	2	866,39	1105	-22%
52	74	873,43	893	-2%
53	1	436,48	505	-14%

55	32	522,91	484	8%
56	30	345,98	362	-4%
58	25	674,88	618	9%
59	22	397,68	530	-25%
60	1	501,40	1103	-55%
61	10	1 147,59	1306	-12%
62	84	1 385,95	1486	-7%
63	21	1 286,57	1098	17%
64	2	497,98	1646	-70%
66	1	1 312,06	1226	7%
68	28	636,72	518	23%
69	8	782,30	795	-2%
70	27	1 368,50	910	50%
71	37	851,84	764	11%
72	23	652,60	887	-26%
73	31	431,24	902	-52%
74	43	777,81	635	22%
75	3	741,19	381	95%
77	9	488,41	688	-29%
78	1	297,29	738	-60%
79	34	720,81	531	36%
80	2	477,17	466	2%
81	8	397,08	367	8%
82	11	655,66	944	-31%
84	1	176,16	713	-75%
85	26	545,96	622	-12%
86	47	880,79	689	28%
88	2	833,40	352	137%
90	10	438,45	597	-27%
93	26	465,00	422	10%
95	5	476,96	363	31%
96	13	340,97	360	-5%

2016.gads

NACE2	Atbalstīto uzņēmumu skaits	Bruto vidējā alga mēnesī atbalstītajos uzņēmumos, EUR	Vidējie mēneša darba ienākumi nozarē valstī, EUR	Vidējā alga atbalstītajos uzņēmumos salīdzinājumā ar nozari
1	80	609,84	527	16%
2	57	614,50	811	-24%
3	9	729,13	532	37%
8	15	812,98	875	-7%
10	153	629,81	623	1%
11	27	775,35	929	-17%
13	35	576,71	548	5%
14	70	400,14	448	-11%
15	8	256,65	444	-42%
16	188	733,68	707	4%
17	21	746,89	819	-9%
18	33	848,01	892	-5%
20	51	786,76	781	1%
21	19	1 153,33	1329	-13%
22	32	769,43	731	5%
23	37	973,55	1001	-3%
24	6	649,09	721	-10%
25	131	766,64	841	-9%
26	45	1 035,43	1082	-4%
27	28	1 102,15	859	28%
28	54	903,17	922	-2%
29	8	1 051,85	990	6%
30	16	724,86	807	-10%
31	41	634,88	592	7%
32	62	606,35	622	-3%
33	24	1 052,29	755	39%
35	11	831,26	1309	-36%
36	3	563,43	797	-29%
38	9	845,50	690	23%
41	84	564,35	639	-12%
42	40	972,89	973	0%
43	99	784,56	586	34%
45	66	687,98	650	6%
46	163	948,00	884	7%
47	69	513,79	536	-4%
49	70	566,20	645	-12%
50	2	938,25	1226	-23%
52	76	898,72	999	-10%
55	35	567,11	566	0%
56	36	367,88	426	-14%
58	29	720,56	698	3%
59	24	404,45	581	-30%
61	11	1 248,09	1354	-8%
62	95	1 412,23	1681	-16%
63	28	1 249,26	1176	6%
64	4	672,42	1789	-62%

68	28	622,52	559	11%
69	9	785,29	898	-13%
70	30	1 279,08	1088	18%
71	44	916,20	875	5%
72	26	696,14	965	-28%
73	35	500,71	960	-48%
74	48	933,86	656	42%
75	3	697,67	452	54%
77	15	513,16	729	-30%
78	2	320,87	813	-61%
79	37	728,74	600	21%
80	2	530,78	470	13%
81	8	408,14	402	2%
82	12	679,97	1034	-34%
85	26	562,35	678	-17%
86	55	894,71	767	17%
88	2	874,52	372	135%
90	11	527,37	664	-21%
93	33	473,93	480	-1%
95	6	521,75	424	23%
96	12	373,07	423	-12%

2017.gads

NACE2	Atbalstīto uzņēmumu skaits	Bruto vidējā alga mēnesī atbalstītajos uzņēmumos, EUR	Vidējie mēneša darba ienākumi nozarē valstī, EUR	Vidējā alga atbalstītajos uzņēmumos salīdzinājumā ar nozari
1	94	707,12	574	23%
2	68	676,03	877	-23%
3	10	817,79	603	36%
8	14	852,17	921	-7%
9	1	1 362,91	1043	31%
10	192	680,83	674	1%
11	35	827,89	972	-15%
13	50	628,91	579	9%
14	99	420,63	474	-11%
15	12	350,15	541	-35%
16	223	793,79	771	3%
17	22	770,98	879	-12%
18	38	927,46	969	-4%
19	1	82,05	685	-88%
20	67	917,78	870	5%
21	19	1 254,02	1507	-17%
22	35	860,48	816	5%
23	47	1 042,42	1094	-5%
24	7	712,26	733	-3%
25	144	835,31	901	-7%
26	58	1 111,46	1178	-6%
27	34	1 194,41	911	31%
28	65	990,28	990	0%
29	9	1 051,62	1040	1%
30	19	1 200,06	868	38%
31	55	683,82	654	5%
32	93	619,59	673	-8%
33	31	1 157,69	796	45%
35	14	877,42	1364	-36%
36	3	760,50	851	-11%
38	11	942,55	748	26%
39	1	615,63	601	2%
41	99	610,02	685	-11%
42	43	981,47	1039	-6%
43	110	813,73	600	36%
45	99	742,84	709	5%
46	181	961,52	955	1%
47	112	554,61	581	-5%
49	83	598,76	694	-14%
50	3	884,57	1231	-28%
52	79	951,05	1034	-8%
53	1	565,37	613	-8%
55	51	623,80	626	0%
56	62	380,70	453	-16%
58	38	767,40	751	2%
59	38	474,95	648	-27%

60	1	1 034,85	1184	-13%
61	13	1 323,41	1493	-11%
62	150	1 515,45	1808	-16%
63	52	1 386,53	1182	17%
64	5	2 656,64	1896	40%
66	2	1 520,28	1422	7%
68	38	627,10	587	7%
69	23	611,09	958	-36%
70	49	1 306,81	1204	9%
71	56	951,82	938	1%
72	33	767,26	1057	-27%
73	50	595,75	1031	-42%
74	69	1 005,99	709	42%
75	3	820,03	491	67%
77	22	590,39	757	-22%
78	3	69,46	928	-93%
79	45	759,63	642	18%
80	2	587,03	499	18%
81	18	418,22	441	-5%
82	15	818,96	1016	-19%
84	1	356,86	872	-59%
85	48	590,97	742	-20%
86	75	931,66	811	15%
87	1	197,54	528	-63%
88	7	856,53	406	111%
90	29	500,16	710	-30%
93	64	517,97	527	-2%
95	8	640,71	458	40%
96	27	424,84	468	-9%

2018.gads

NACE2	Atbalstīto uzņēmumu skaits	Bruto vidējā alga mēnesī atbalstītajos uzņēmumos, EUR	Vidējie mēneša darba ienākumi nozarē valstī, EUR	Vidējā alga atbalstītajos uzņēmumos salīdzinājumā ar nozari
1	83	791,03	659	20%
2	67	831,07	1053	-21%
3	11	859,07	743	16%
8	14	923,35	1044	-12%
10	184	763,14	779	-2%
11	35	875,29	1031	-15%
13	42	657,81	631	4%
14	85	467,41	529	-12%
15	8	449,77	539	-17%
16	214	867,48	881	-2%
17	22	834,38	991	-16%
18	36	991,82	1035	-4%
20	64	958,18	956	0%
21	19	1 374,69	1686	-18%
22	34	953,43	940	1%
23	48	1 114,96	1220	-9%
24	5	840,28	857	-2%
25	142	916,24	1005	-9%
26	52	1 108,32	1228	-10%
27	30	1 294,41	1036	25%
28	61	1 127,94	1110	2%
29	9	1 288,09	1150	12%
30	18	1 392,56	979	42%
31	57	768,63	750	2%
32	82	699,22	747	-6%
33	26	1 121,49	896	25%
35	11	1 080,49	1497	-28%
36	3	909,37	958	-5%
38	12	1 009,83	822	23%
41	95	711,20	809	-12%
42	46	1 082,26	1136	-5%
43	105	911,91	697	31%
45	86	806,81	799	1%
46	183	1 039,67	1084	-4%
47	95	621,49	656	-5%
49	77	656,21	778	-16%
50	3	1 046,69	1430	-27%
52	75	1 019,88	1131	-10%
53	2	564,07	739	-24%
55	45	694,62	686	1%
56	58	464,62	526	-12%
58	33	783,34	771	2%
59	34	531,44	743	-28%
61	13	1 389,49	1725	-19%
62	137	1 647,76	2040	-19%
63	41	1 452,24	1329	9%

64	4	2 628,77	2016	30%
68	39	701,39	692	1%
69	13	595,27	1368	-56%
70	42	1 187,82	1383	-14%
71	54	972,51	1031	-6%
72	32	828,86	1191	-30%
73	43	709,84	1001	-29%
74	65	837,36	810	3%
75	4	1 035,48	578	79%
77	18	680,67	908	-25%
78	4	416,30	1092	-62%
79	40	847,82	754	12%
81	12	424,09	507	-16%
82	11	857,87	1101	-22%
85	43	619,85	787	-21%
86	73	968,56	1046	-7%
88	4	882,43	448	97%
90	17	481,43	732	-34%
93	59	497,86	653	-24%
95	7	629,27	522	21%
96	22	544,92	571	-5%

2019.gads

NACE2	Atbalstīto uzņēmumu skaits	Bruto vidējā alga mēnesī atbalstītajos uzņēmumos, EUR	Vidējie mēneša darba ienākumi nozarē valstī, EUR	Vidējā alga atbalstītajos uzņēmumos salīdzinājumā ar nozari
1	85	872,95	701	25%
2	75	1 033,67	1092	-5%
3	10	870,23	755	15%
8	13	990,64	1098	-10%
9	1	1 468,36	1129	30%
10	199	816,20	833	-2%
11	38	945,92	1082	-13%
13	44	714,35	645	11%
14	94	484,86	546	-11%
15	8	266,70	495	-46%
16	223	925,91	940	-1%
17	23	900,24	1090	-17%
18	36	1 036,26	1040	0%
19	1	333,18	628	-47%
20	70	992,10	1067	-7%
21	19	1 485,76	1740	-15%
22	34	1 011,57	996	2%
23	49	1 195,02	1294	-8%
24	5	1 080,16	935	16%
25	149	1 011,84	1066	-5%
26	51	1 169,83	1572	-26%
27	31	1 426,78	1119	28%
28	61	1 236,72	1182	5%
29	11	1 282,27	1150	12%
30	18	1 814,10	1021	78%
31	68	833,87	782	7%
32	93	780,62	759	3%
33	26	1 180,10	932	27%
35	12	1 158,48	1567	-26%
36	3	863,33	973	-11%
38	11	1 208,18	893	35%
39	1	425,88	727	-41%
41	97	829,82	902	-8%
42	47	1 178,69	1204	-2%
43	106	998,01	746	34%
45	85	842,28	807	4%
46	183	1 123,75	1170	-4%
47	103	684,28	688	-1%
49	77	724,29	811	-11%
50	2	905,43	1541	-41%
52	76	1 076,84	1130	-5%
53	2	530,70	803	-34%
55	52	731,54	661	11%
56	60	534,55	518	3%
58	32	812,17	783	4%
59	41	579,68	743	-22%

60	1	237,98	1248	-81%
61	13	1 462,08	1828	-20%
62	148	1 794,60	2185	-18%
63	45	1 628,91	1411	15%
64	4	2 740,70	2118	29%
66	1	1 631,86	1730	-6%
68	38	832,27	723	15%
69	16	643,63	1474	-56%
70	40	1 070,30	1465	-27%
71	59	1 037,38	1064	-3%
72	29	1 186,91	1281	-7%
73	46	761,60	1083	-30%
74	73	847,33	893	-5%
75	6	1 056,62	623	70%
77	18	714,79	937	-24%
78	5	317,52	1173	-73%
79	41	979,85	796	23%
80	1	698,22	614	14%
81	17	441,22	523	-16%
82	11	902,92	1143	-21%
84	1	61,10	963	-94%
85	47	683,08	838	-18%
86	81	1 048,47	1165	-10%
87	1	663,36	673	-1%
88	3	1 016,37	453	124%
90	22	498,31	778	-36%
91	1	354,11	866	-59%
93	57	578,66	721	-20%
95	8	654,31	536	22%
96	29	462,12	565	-18%

2020.gads

NACE2	Atbalstīto uzņēmumu skaits	Bruto vidējā alga mēnesī atbalstītajos uzņēmumos, EUR	Vidējie mēneša darba ienākumi nozarē valstī, EUR	Vidējā alga atbalstītajos uzņēmumos salīdzinājumā ar nozari
1	85	921,35	750	23%
2	72	1 101,08	1132	-3%
3	10	936,96	908	3%
8	13	1 049,47	1151	-9%
10	218	869,02	911	-5%
11	41	948,51	1094	-13%
13	46	682,48	719	-5%
14	104	460,94	589	-22%
15	9	232,64	506	-54%
16	234	995,60	1020	-2%
17	27	939,59	1192	-21%
18	35	996,17	1135	-12%
20	72	1 066,56	1111	-4%
21	19	1 536,56	1884	-18%
22	35	1 035,81	1072	-3%
23	50	1 215,77	1357	-10%
24	6	1 105,89	1019	9%
25	153	1 075,80	1129	-5%
26	53	1 276,09	1442	-12%
27	35	1 480,21	1186	25%
28	60	1 236,66	1269	-3%
29	12	1 281,72	1294	-1%
30	22	1 892,52	1172	61%
31	70	849,72	829	2%
32	104	814,68	848	-4%
33	28	1 325,75	992	34%
35	10	1 226,36	1671	-27%
36	3	744,97	1029	-28%
38	11	1 166,10	983	19%
39	2	603,35	796	-24%
41	100	835,08	969	-14%
42	47	1 199,66	1278	-6%
43	102	1 013,82	784	29%
45	86	846,06	851	-1%
46	181	1 180,84	1262	-6%
47	105	692,57	719	-4%
49	78	806,80	852	-5%
50	2	769,91	1872	-59%
52	75	1 078,74	1166	-7%
53	3	402,93	954	-58%
55	55	615,81	618	0%
56	64	432,73	535	-19%
58	32	767,40	833	-8%
59	41	707,10	811	-13%
61	13	1 611,67	1889	-15%
62	159	1 953,94	2391	-18%

63	49	1 736,33	1457	19%
64	5	1 924,92	2149	-10%
66	1	1 921,84	1834	5%
68	39	856,57	763	12%
69	16	2 356,04	1574	50%
70	38	1 124,95	1627	-31%
71	64	1 059,77	1114	-5%
72	31	1 271,24	1368	-7%
73	45	786,76	1164	-32%
74	74	873,51	971	-10%
75	7	1 014,29	720	41%
77	18	796,69	983	-19%
78	5	367,11	1079	-66%
79	41	674,01	787	-14%
81	19	410,38	560	-27%
82	13	589,54	1228	-52%
85	50	679,89	914	-26%
86	82	1 017,86	1508	-33%
88	4	1 127,00	493	129%
90	29	458,30	825	-44%
93	61	499,89	914	-45%
95	8	633,21	596	6%
96	28	494,44	557	-11%

2021.gads

NACE2	Atbalstīto uzņēmumu skaits	Bruto vidējā alga mēnesī atbalstītajos uzņēmumos, EUR	Vidējie mēneša darba ienākumi nozarē valstī, EUR	Vidējā alga atbalstītajos uzņēmumos salīdzinājumā ar nozari
1	89	971,82	856	14%
2	75	1 242,43	1293	-4%
3	10	1 033,83	1077	-4%
8	12	1 164,01	1308	-11%
10	217	934,43	1033	-10%
11	43	1 010,34	1199	-16%
13	55	818,94	797	3%
14	106	563,22	666	-15%
15	6	256,10	612	-58%
16	242	1 085,60	1179	-8%
17	28	1 007,99	1227	-18%
18	37	1 143,05	1269	-10%
20	70	1 164,65	1257	-7%
21	19	1 598,85	2080	-23%
22	35	1 110,18	1194	-7%
23	47	1 350,90	1501	-10%
24	6	1 215,11	1183	3%
25	150	1 176,38	1268	-7%
26	56	1 407,14	1634	-14%
27	36	1 823,87	1269	44%
28	64	1 338,20	1429	-6%
29	13	1 391,16	1408	-1%
30	20	2 109,53	1296	63%
31	76	926,58	935	-1%
32	117	904,38	953	-5%
33	27	1 355,61	1161	17%
35	9	1 366,07	1815	-25%
36	3	776,37	1117	-30%
38	12	1 308,96	1265	3%
41	100	931,54	1127	-17%
42	47	1 271,01	1398	-9%
43	104	1 099,89	915	20%
45	93	909,70	1009	-10%
46	176	1 305,04	1458	-10%
47	110	721,50	847	-15%
49	74	866,62	971	-11%
50	2	805,83	1934	-58%
52	73	1 148,67	1334	-14%
53	3	536,57	984	-45%
55	54	497,63	802	-38%
56	64	462,19	693	-33%
58	31	866,23	1094	-21%
59	41	763,00	956	-20%
61	13	1 736,71	2070	-16%
62	173	2 136,65	2473	-14%
63	59	1 915,79	1687	14%

64	2	565,12	2373	-76%
68	44	986,04	875	13%
69	22	1 858,08	1279	45%
70	39	1 193,75	1827	-35%
71	69	1 143,80	1273	-10%
72	30	1 106,44	1464	-24%
73	46	1 011,96	1454	-30%
74	85	976,13	1071	-9%
75	8	1 019,83	838	22%
77	19	876,46	1164	-25%
78	5	542,45	1321	-59%
79	42	548,23	960	-43%
81	22	488,78	655	-25%
82	12	762,86	1323	-42%
85	55	751,12	1038	-28%
86	84	1 254,71	1953	-36%
88	4	666,74	537	24%
90	32	601,58	970	-38%
93	69	570,82	979	-42%
95	8	684,84	696	-2%
96	29	563,14	595	-5%

Pielikums Nr.4: Kontrafaktuālās analīzes datu un rezultātu tabulas

3.1.1. SAM "MVK izveide un attīstība"

1.tabula: 3.1.1.SAM intervences grupas sadalījums pēc referenes gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Intervences grupa	14	213	358	245	175	304	239

Atbilstošā kontroles grupa tika piemeklēta, izmantojot stratificētu sistemātisku gadījuma izlasi. Kontroles kopas uzņēmumu atlasīšanā tika ņemti vērā sekojoši kritēriji: proporcionāli intervences grupas struktūrai piemeklēti uzņēmumi pēc NACE2 kodu grupām, tāpat ņemta vērā reģionālā pārstāvēniecība un uzņēmumu lielums.

Regresijas modelēšanā izmantotās izlases raksturojums atspoguļots turpmākajās tabulās.

2.tabula: 3.1.1.SAM intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	481	353	184	214	172	144	1548
Kontroles grupa	1251	1613	826	796	545	384	5415

3.tabula: 3.1.1.SAM intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	722	826
Kontroles grupa	1589	3826

4.-6.tabula atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

4.tabula: 3.1.1.SAM pirmā un otrā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
SAM līmenī		6360,10*	-0,25	14487,10
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	52681,62***	-2,68	235,88*
	Pierīga	11452,77	-1,65	-382,03
	Vidzeme	-32896,63	1,05	23333,90
	Kurzeme	-19794,71	-0,12	12619,79
	Zemgale	14633,64	1,92	43122,03

3.1.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
	Latgale	37728,55	-0,66	-16823,5
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	6121,77***	-2,69	4255,43
	Novads	11798,97	0,37	15859,18

5.tabula: 3.1.1.SAM pirmā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
SAM līmenī		20347,66***	1,40	34512,95
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	68380,46***	10,44	131958,48
	Pierīga	38734,41*	0,78	23684,41
	Vidzeme	-35574,26	0,26	21225,42
	Kurzeme	12389,38	3,54**	58666,77**
	Zemgale	7389,04	-0,74	11470,74
	Latgale	46174,96	8,44	76423,14
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	474,86***	2,74	70236,03
	Novads	23145,99	2,48	43262,04

6.tabula: 3.1.1.SAM otrā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.3.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
SAM līmenī		13987,55*	1,65	4400,10

3.3.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-8162,84	13,12	107536,42
	Pierīga	27281,63	2,43	-4199,31
	Vidzeme	-2677,63	-0,79	-1362,94
	Kurzeme	32184,08	3,67	21535,35
	Zemgale	-7244,60	-2,66	-35647,10
	Latgale	8446,41	9,10	67381,89
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	6596,63	5,42	44440,68
	Novads	11347,02	2,10	10220,02

3.1.1.1.pasākums "Aizdevumu garantijas"

7.tabula: 3.1.1.1. pasākuma intervences grupas sadalījums pēc referenes gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	0	64	129	124	55	58	60	51

Izslēdzot uzņēmumus, kam nebija iespējams piekārtot T2 un T3, intervences grupas izlasē palika 372 uzņēmumi. Kontroles grupa tika piemeklēta, izmantojot stratificētu sistemātisku gadījuma izlasi, kā kritērijus izmantojot uzņēmuma piederību NACE2 grupai un reģionam. Regresijas modelēšanā izmantotās izlases raksturojums atspoguļots turpmākajās tabulās.

Tabula 8: 3.1.1.1.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	199	77	26	34	24	12	372
Kontroles grupa	287	458	239	221	156	107	1468

Tabula 9: 3.1.1.1.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	234	138
Kontroles grupa	378	1090

10.-12.tabula atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

10.tabula: 3.1.1.1.pasākuma pirmā un otrā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		49645,18**	3,89	83948,25
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	354328,66***	24,26	355935,13
	Pierīga	-30178,89	0,91	48424,98*
	Vidzeme	10327,11	-1,17	29553,95
	Kurzeme	50511,47	1,01	25467,50
	Zemgale	-10183,98	3,23	78583,39
	Latgale	123802,97	6,92	33101,12
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	225208,46	6,35	171892,76
	Novads	981,47	0,68	43292,06

11.tabula: 3.1.1.1.pasākuma pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
Pasākuma līmenī		-57153,51	5,88	119458,80
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-348192,66	27,12	39462,59
	Pierīga	-12650,67	-3,76	-14227,57
	Vidzeme	-48099,69	-3,96	-19472,52
	Kurzeme	29155,16	1,76	32576,35
	Zemgale	-23239,21	8,74	170301,46
	Latgale	122315,17	13,00	171832,17
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	234561,00	0,30	119672,30
	Novads	7556,15	0,85	57343,27

12.tabula: 3.1.1.1.pasākuma otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Pasākuma līmenī		-7508,32	1,99	62520,38
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	6136,01	2,87	338927,43
	Pierīga	17528,23	-4,68	-65205,26
	Vidzeme	-58426,80	-2,79	-82700,25
	Kurzeme	-21356,31	-2,77	-20487,72
	Zemgale	-13055,23	5,52	97011,51
	Latgale	-1487,80	6,08	77545,40

Pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	-9352,54	-6,04	63562,24
	Novads	6574,69*	0,17	1014,94

3.1.1.2.pasākums “Mezanīna aizdevumi”

13.tabula: 3.1.1.2.pasākuma intervences grupas sadalījums pēc referenes gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	0	4	6	3	2	3	1	2

Kontroles kopa tika piemeklēta, balstoties sekojošos kritērijos: NACE2 kods, teritorija pēc NUTS3 un uzņēmuma lielums.

14.tabula: 3.1.1.2.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	9	3	3	1	4	1	21
Kontroles grupa	73	37	30	10	39	3	192

15.tabula: 3.1.1.2.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	15	6
Kontroles grupa	130	62

16.tabula atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā. Kā redzams 13.-15.tabulās, izlases apjoms ir nepietiekams regresijas analīzes veikšanai NUTS3 griezumā. Rezultātu tabulā šis rindiņas aizpildītas ar “-”.

16.tabula: 3.1.1.2.pasākuma pirmā un otrā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.2.pasākuma kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		-366693,16	-0,12	27689,53
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-	-	-
	Pierīga	-	-	-
	Vidzeme	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-
	Zemgale	-	-	-
	Latgale	-	-	-
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	-671262,63	-1,92	87737,17
	Novads	-	-	-

3.1.1.3.pasākums "Atbalsts MVK finansējuma piesaistei kapitāla tirgos"

Tā kā intervences grupā kā šī atbalsta unikālie saņēmēji ir fiksēti tikai 4 uzņēmumi, ietekmes novērtējums ar regresijas modelēšanu nav iespējams.

3.1.1.4.pasākums "Mikrokreditēšana un aizdevumi biznesa uzsācējiem"

17.tabula: 3.1.1.4. pasākuma intervences grupas sadalījums pēc references gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	13	100	230	158	15	1	46	70

Kontroles grupas izlase veidota kā sistemātiska stratificēta gadījumizlase, kā kritērijus norādot atbilstību NACE2 grupai, NUTS3 kategorijai un uzņēmuma lielumam. Regresijas modelēšanai izmantotās izlases raksturojums un rezultāti apkopoti zemāk pievienotajās tabulās.

18.tabula: 3.1.1.4.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	175	146	92	63	81	76	633
Kontroles grupa	449	312	186	145	188	99	1379

19.tabula: 3.1.1.4.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	257	376
Kontroles grupa	560	819

20.-22.tabula atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

20.tabula: 3.1.1.4.pasākuma pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.4.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		-51141,46	1,84	33265,69*
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-363694,89	22,47*	310367,21
	Pierīga	12099,02*	0,14	4349,49
	Vidzeme	30623,97	-2,03	-28967,67
	Kurzeme	-54639,31	-2,20	-31185,92
	Zemgale	12216,79*	0,78	7398,46
	Latgale	28352,15	-2,52	-50760,00

3.1.1.4.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	22468,31***	3,99	124121,15
	Novads	2626,64	-0,60	-10238,41

21.tabula: 3.1.1.4.pasākuma pirmā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.4.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
Pasākuma līmenī		4647,50***	4,11	64710,80
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-341930,94	23,64*	318265,99
	Pierīga	10575,87	-0,75	-8861,21
	Vidzeme	76618,08	6,79	76618,08
	Kurzeme	-52711,76	-3,60	-20822,19
	Zemgale	14175,10*	2,69	28165,78
	Latgale	23465,91	3,55	61684,50
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	21036,86**	-2,86	53331,21
	Novads	2522,87	1,92	25318,44

22.tabula: 3.1.1.4.pasākuma otrā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.4.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Pasākuma līmenī		4693,96*	2,27	58454,95
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	21763,95*	1,17	308118,75

3.1.1.4.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
	Pierīga	-1523,14	-0,89	-15763,41
	Vidzeme	3328,37	8,82	110291,86
	Kurzeme	1927,55	-1,40	-17232,83
	Zemgale	1958,31	1,91	28165,78
	Latgale	-4886,24	6,06	51258,85
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	14315,67*	-6,85	44992,76
	Novads	-103,77	2,52	20490,69

3.1.1.5.pasākums "Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu un infrastruktūras izveidei vai rekonstrukcijai"

23.tabula: 3.1.1.5. pasākuma intervences grupas sadalījums pēc referenes gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	1	6	15	15	9	15	10	3

Regresijas modelēšanai izmantotās izlases raksturojums un rezultāti apkopoti zemāk pievienotajās tabulās.

24.tabula: 3.1.1.5.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	18	15	9	14	14	4	74
Kontroles grupa	55	48	35	37	36	23	234

Kā redzams tabulā, izlases apjoms ir nepietiekams regresijas analīzes veikšanai NUTS3 griezumā.

25.tabula: 3.1.1.5.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	35	39
Kontroles grupa	119	115

26.-28.tabulas atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

26.tabula: 3.1.1.5.pasākuma pirmā un otrā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.5.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		41637,26**	6,35	121356,96*
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	33051,19**	26,53	36570,47**
	Pierīga	-3510,00	4,51	70781,76
	Vidzeme	13572,58	14,64	20917,26
	Kurzeme	-29926,13	-8,96	15120,38
	Zemgale	25791,67*	3,09	32890,00
	Latgale	29838,02	16,53	224441,80
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	10419,42**	7,87	19352,82
	Novads	68041,50***	3,81	8959,74

27.tabula: 3.1.1.5.pasākuma pirmā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.5.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
Pasākuma līmenī		66122,28*	15,06	121356,96
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	28124,98***	36,84	44128,72
	Pierīga	16753,19*	3,09	68258,69
	Vidzeme	22322,37	31,19	41917,52
	Kurzeme	-29926,13	-8,96	15120,38
	Zemgale	23396,27	6,07	43738,18
	Latgale	141608,47	60,14	807346,60
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	12029,97**	9,40	19221,99
	Novads	13412,62	10,32	13094,86*

28.tabula: 3.1.1.5.pasākuma otrā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

Pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Pasākuma līmenī		24485,02	8,71	156118,21
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	49262,15*	10,31	37600,24
	Pierīga	20263,19	3,09	68258,69
	Vidzeme	87497,85	16,55	17632,89
	Kurzeme	-1579,51	-6,75	4684,29
	Zemgale	-2395,41	2,97	16141,62
	Latgale	111770,45	43,61	521719,15

Pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	16105,47**	1,53	11447,44
	Novads	66084,67	6,51	13094,86

3.1.1.6. pasākums "Biznesa inkubatori"

29.tabula: 3.1.1.6. pasākuma intervences grupas sadalījums pēc referenes gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	0	39	52	96	107	279	311	151

Kontroles grupas izlasi veidojot, izmantota stratificētas sistemātiskās izlases veidošanas metodoloģija, kā kritēriju izvēloties piederību NUTS3 kategorijai, NACE2 grupai un uzņēmuma lielumam. Regresijas modelēšanai izmantotās izlases raksturojums un rezultāti apkopoti zemāk pievienotajās tabulās.

30.tabula: 3.1.1.6.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	121	240	164	242	130	138	1035
Kontroles grupa	199	782	376	543	329	312	2541

31.tabula: 3.1.1.6.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	364	671
Kontroles grupa	987	1554

32.-34.tabulas atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

32.tabula: 3.1.1.6.pasākuma pirmā un otrā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.6.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		-53775,73	1,28*	24777,93*
Statistikais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-369129,15	26,58	299005,21
	Pierīga	-5108,34	-0,66	-2085,53
	Vidzeme	18011,71**	-2,66	40199,77*
	Kurzeme	-16855,75	-1,75	-25993,81
	Zemgale	16969,16	-1,92	-8858,79
	Latgale	18633,48*	-4,22	-58934,09
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	22517,71**	2,90	105790,55
	Novads	382,79*	-1,00	-14989,26

33.tabula: 3.1.1.6.pasākuma pirmā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.6.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
Pasākuma līmenī		54431,19**	2,69	50370,26**
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-349870,72	26,58	307691,72
	Pierīga	-8938,04	-3,13	-31468,36
	Vidzeme	12883,45	5,70	58810,70
	Kurzeme	-16470,73	-3,28	-16356,77
	Zemgale	-383,67	-0,23	12227,93
	Latgale	13772,77*	0,59	55748,69
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	-22345,83	-5,24	33732,51
	Novads	2054,93*	0,86	13179,69

34.tabula: 3.1.1.6.pasākuma otrā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.6.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Pasākuma līmenī		-655,46	1,40	52602,16
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	19258,43	-0,06	308906,48
	Pierīga	-3829,70	-2,46	-31935,70
	Vidzeme	-5128,26	8,36	65336,70
	Kurzeme	385,02	-1,53	-17959,52
	Zemgale	-17352,83	1,69	26380,15
	Latgale	4860,71*	4,81	53497,13

3.1.1.6.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	1718,81	-8,14	43724,66
	Novads	2437,72**	1,86	13101,79

3.1.1.7.pasākums "MVU aizdevumi"

35.tabula: 3.1.1.7. pasākuma intervences grupas sadalījums pēc references gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	0	0	2	2	2	2	40	0

Regresijas modelēšanai izmantotās izlases raksturojums un rezultāti apkopoti zemāk pievienotajās tabulās.

36.tabula: 3.1.1.7.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	10	11	3	4	14	6	48
Kontroles grupa	55	48	35	37	36	23	234

37.tabula: 3.1.1.7.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	21	27
Kontroles grupa	119	115

38.tabula atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā. Intervences grupas apjoms šajā pasākumā ir 48 uzņēmumi. Izlases apjomu vēl vairāk samazinājis fakts, ka unikālajiem uzņēmumiem šajā projektā pirmais references gads (gads pirms aizdevuma saņemšanas) ir salīdzinoši nesens. Informācija par T3 pieejama vien par dažiem uzņēmumiem, tādēļ kontrafaktuālā analīze T1-T3 un T2-T3 nav iespējama.

38.tabula: 3.1.1.7.pasākums pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.1.7.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		-115679,58	11,15*	-17688,66
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-	-	-
	Pierīga	-	-	-
	Vidzeme	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-
	Zemgale	-	-	-
	Latgale	-	-	-
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	29257,55**	-3,41	-48967,97
	Novads	-	-	-

3.1.2.1.pasākums "Riska kapitāls"

39.tabula: 3.1.2.1. pasākuma intervences grupas sadalījums pēc referenes gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	2	4	5	5	3	6	4	0

Atbilstošā kontroles grupas izlase veidota kā stratificētā sistemātiskā izlase, kā kritērijus izmantojot NACE2 kodu grupas un uzņēmumu izmēru. Regresijas modelēšanai izmantotās izlases raksturojums un rezultāti apkopoti zemāk pievienotajās tabulās.

40.tabula: 3.1.2.1. pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	16	4	8	2	0	0	30
Kontroles grupa	40	18	16	8	2	2	86

41.tabula: 3.1.2.1.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	16	14
Kontroles grupa	50	36

Kā redzams tabulās, izlases apjoms ir neliels, regresijas analīzes rezultāti NUTS3 griezumā vērtējami piesardzīgi.

42.-44.tabulas atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

42.tabula: 3.1.2.1. pasākuma pirmā un otrā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.2.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		3429,35**	7,82	11686,60
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	3122,28*	6,25	10121,23
	Pierīga	-	-	-
	Vidzeme	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-
	Zemgale	-	-	-
	Latgale	-	-	-
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	4214,22**	7,05	1187,23
	Novads	3998,74	5,87	698,25

43.tabula: 3.1.2.1. pasākuma pirmā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.2.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
Pasākuma līmenī		4109,88*	11,74	1288,56
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	3358,98	1,05*	985,25
	Pierīga	-	-	-
	Vidzeme	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-
	Zemgale	-	-	-
	Latgale	-	-	-
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	4788,25**	5,25	417,55
	Novads	3895,41	2,58	505,96

44.tabula: 3.1.2.1. pasākuma otrā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.1.2.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Pasākuma līmenī		6806,28	3,92	9728,44
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	5999,25*	4,58	10251,23
	Pierīga	-	-	-
	Vidzeme	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-
	Zemgale	-	-	-
	Latgale	-	-	-
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	3599,56	1,25	11475,01

3.1.2.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
	Novads	3696,69	2,58	8542,13

3.2.1.1. pasākums “Klasteru programma”

45.tabula: 3.2.1.1. pasākuma intervences grupas sadalījums pēc references gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	53	199	172	92	42	30	36	2

Atbilstošā kontroles grupas izlase veidota kā stratificētā sistemātiskā izlase, kā kritērijus izmantojot NACE2 kodu grupas un NUTS3 iedalījumu. Regresijas modelēšanai izmantotās izlases raksturojums un rezultāti apkopoti zemāk pievienotajās tabulās.

46.tabula: 3.2.1.1. pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	310	155	58	58	27	16	624
Kontroles grupa	466	222	89	87	43	22	929

47.tabula: 3.2.1.1.pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	379	245
Kontroles grupa	556	373

48.-50.tabulas atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

48.tabula: 3.2.1.1. pasākuma pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.2.1.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		9189,19***	3,68	97756,70
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	331079,52**	22,53	330203,16
	Pierīga	130523,75	-2,10	44221,60*
	Vidzeme	-643915,38	11,64	117892,81
	Kurzeme	131760,24	3,39	125159,10
	Zemgale	-301008,37	26,21	343110,87
	Latgale	-14253,28	-10,46	-153916,3
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	20417,92*	5,34	175800,01**
	Novads	44169,64	1,64	66730,75

49.tabula: 3.2.1.1.pasākuma pirmā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.2.1.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
Pasākuma līmenī		60101,80**	6,59	162638,79*
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	20016,95*	25,61	362983,22
	Pierīga	245559,41*	0,27	86826,79
	Vidzeme	-686625,92	20,79	163149,27
	Kurzeme	73959,83	11,49	255764,01
	Zemgale	-327132,54	-45,40	-650923,75
	Latgale	164918,24	1,28	20167,63
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	98913,10**	-3,11	97793,21
	Novads	90970,02	7,00	177510,31

50.tabula: 3.2.1.1.pasākuma otrā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.2.1.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Pasākuma līmenī		73977,90*	2,92	-13876,1*
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	130909,97**	3,08	362983,22
	Pierīga	115026,66	2,37	86826,79
	Vidzeme	-42710,55	9,15	11582,67
	Kurzeme	-57800,41	8,10	103008,34
	Zemgale	-26124,17	-7,61	-988741,18
	Latgale	179171,52	11,74	112898,27
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	105266,06**	-8,45	37775,90

3.2.1.1.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
	Novads	46800,38	1,64	66730,75

3.2.1.2. pasākums "Starptautiskā konkurētspēja"

50.tabula: 3.2.1.2. pasākuma intervences grupas sadalījums pēc references gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	542	657	163	130	66	139	38	3

Atbilstošā kontroles grupas izlase veidota kā stratificētā sistemātiskā izlase, kā kritērijus izmantojot NACE2 kodu grupas un NUTS3 iedalījumu, kā arī uzņēmuma piederību MVU kategorijai. Regresijas modelēšanai izmantotās izlases raksturojums un rezultāti apkopoti zemāk pievienotajās tabulās.

51.tabula: 3.2.1.2. pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	933	395	99	139	105	67	1738
Kontroles grupa	2134	867	186	231	301	128	3847

52.tabula: 3.2.1.2. pasākuma intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	1119	619
Kontroles grupa	2309	1538

53.-55.tabulas atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

53.tabula: 3.2.1.2. pasākuma pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.2.1.2.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		17239,63**	3,97*	67156,67**
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	64501,33***	11,32	70436,74
	Pierīga	17403,33*	-0,59	-25013,15
	Vidzeme	-26959,66	1,04	22013,41
	Kurzeme	49712,28	28,21	305385,69
	Zemgale	69225,08	11,84	175115,90*
	Latgale	42891,23	-3,58	-45638,61
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	23693,87***	7,46	201672,36*
	Novads	28694,94	4,96	63155,33

54.tabula: 3.2.1.2. pasākuma pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.2.1.2.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
Pasākuma līmenī		30212,85*	9,17	128068,44**
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	76383,93**	11,32	168840,08
	Pierīga	18671,58*	6,85	59847,73
	Vidzeme	-69344,32	5,92	111110,68
	Kurzeme	211877,62	50,78	523003,53
	Zemgale	103475,44	15,74	230221,92
	Latgale	35487,47	2,42	32302,14
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	20037,68***	-0,07	124691,94
	Novads	50293,49	15,20	202815,10

55.tabula: 3.2.1.2. pasākums otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.2.1.2.pasākuma kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Pasākuma līmenī		12973,21*	5,19	45286,02
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	11882,61*	11,38	73745,40
	Pierīga	1268,25	7,44	56595,20
	Vidzeme	-42384,66	4,88	89842,81
	Kurzeme	162165,34	22,57	193097,21
	Zemgale	34250,36	3,90	51119,20
	Latgale	-7403,76	2,42	52075,92
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	36561,90*	-7,52	38802,28

3.2.1.2.pasākuma kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
	Novads	21598,55	10,25	124592,61

3.3.1. SAM "Publiskā infrastruktūra uzņēmējdarbībai"

56.tabula: SAM intervences grupas sadalījums pēc references gada T1

Sadalījums pēc T1	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intervences grupa	0	240	259	50	33	38	7	0

Atbilstošā kontroles grupas izlase veidota kā stratificēta sistemātiskā izlase, kā kritērijus izmantojot NACE2 kodu grupas un NUTS3 iedalījumu, kā arī uzņēmuma lielumu. Regresijas modelēšanai izmantotās izlases raksturojums un rezultāti apkopoti zemāk pievienotajās tabulās.

57.tabula: 3.3.1.SAM intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kopā
Intervences grupa	54	160	131	103	121	58	627
Kontroles grupa	151	400	254	238	165	113	1321

58.tabula: 3.3.1. SAM intervences un kontroles grupas sadalījums pēc administratīvā iedalījuma

Sadalījums pēc administratīvā iedalījuma	Valstspilsēta	Novads
Intervences grupa	106	521
Kontroles grupa	246	1075

60.-62.tabulas atspoguļo kontrafaktuālās analīzes rezultātus teritoriālajā dalījumā.

60.tabula: 3.3.1.SAM pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.3.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 - T2				
Pasākuma līmenī		30028,65*	2,22	58304,97
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	28132,72**	1,90	72697,80
	Pierīga	77650,81	2,33	69812,87
	Vidzeme	74286,84	1,82	41307,22
	Kurzeme	21931,07	2,25	-7104,19*
	Zemgale	-108452,99	0,65	37933,17
	Latgale	89535,70	3,10	32399,99
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	107880,29	4,75	107548,36
	Novads	16699,28	1,20	-4553,2*

61.tabula: 3.3.1.SAM pirmā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.3.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T1 – T3				
Pasākuma līmenī		-4354,47***	3,33	58304,97
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-51342,17	13,91	21156,54***
	Pierīga	77650,81	2,78	80327,76
	Vidzeme	88138,34	1,26	41178,38
	Kurzeme	8575,43	4,78	-1038,60*
	Zemgale	-128753,29	-6,31	-69609,40**
	Latgale	124779,62	12,31	143484,42
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	91165,16**	10,83	205015,46
	Novads	26883,13	0,72	45960,94

62.tabula: 3.3.1.SAM otrā un trešā referenes gada kontrafaktuālais izvērtējums

3.3.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Pasākuma līmenī		-1432,6**	-1,11*	17994,20
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	-23209,45	12,02	114209,66**
	Pierīga	31722,72	0,45	-17750,79
	Vidzeme	13851,50	-0,56	616,70
	Kurzeme	-13355,65	2,53	8297,75
	Zemgale	-20300,30	-6,69	-27680,41**
	Latgale	35243,91	9,20*	85219,59

3.3.1.SAM kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Nomaksātie nodokļi	Darbinieku skaits	Bruto alga
Analīzes periodi T2 – T3				
Valstspilsēta vai novads	Valstspilsēta	-16715,1**	6,07	75927,18
	Novads	10183,85	-0,48	-16753,83

EY | Labākas darba pasaules izveide

EY mērķis ir radīt labāku darba pasauli, palīdzēt radīt ilgtermiņa vērtību klientiem, darbiniekiem un sabiedrībai un veidot uzticību kapitāla tirgiem.

Pateicoties pieejamajiem datiem un tehnoloģijām, vairāk nekā 150 valstīs strādājošās dažādās EY darba grupas nodrošina klientu uzticību un palīdz tiem augt, pārveidoties un īstenot savu uzņēmējdarbību.

EY revīzijas, konsultāciju, nodokļu, stratēģijas un darījumu, kā arī juridisko pakalpojumu darba grupas uzdod pareizos jautājumus, lai rastu jaunas atbildes uz mūsdienu pasaules sarežģītajiem jautājumiem.

EY attiecināms gan uz globālo organizāciju kopumā, gan uz vienu vai vairākām Ernst & Young Global Limited dalībfirmām, no kurām katra ir atsevišķa juridiska persona. Ernst & Young Global Limited ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību Lielbritānijā, kas nesniedz pakalpojumus klientiem. Informācija par to, kā EY vāc un izmanto personas datus, kā arī par datu aizsardzības tiesību aktos noteiktajām personas tiesībām sniegta tīmekļa vietnē ey.com/privacy. Papildu informācija par mūsu organizāciju sniegta tīmekļa vietnē ey.com.

© 2023 Ernst & Young Baltic SIA.
Visas tiesības aizsargātas.

EY ir Ernst & Young Global dalībfirma, vadošais profesionālo pakalpojumu sniedzējs Baltijā. Vairāk nekā 700 Baltijas valstīs strādājošo EY speciālistu sniedz revīzijas, konsultāciju, nodokļu, grāmatvedības, stratēģijas un darījumu, kā arī juridiskos pakalpojumus.

ey.com